

1088

1088

ط
10

کتابخانه

1444

سید X 44.

T. C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
RAGİP PAŞA KİTAPLIĞI
MÜDÜRLÜĞÜ

№: 7334

T. C.
RAGİP P. KİTAP KUTUPHANESİ

2
26

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي كرم بني آدم بانطاق الفصيحة وزينه بالعمل واوصاف
المليحة والصلوة والسلام على من كان افصح بالنطق في الضادة رذا
على المشركين باحسن الارادة وعلى اله واصحابه الذين هم اهل
الامانة المذخرين ليوم الميعاد ونسئل الله شفاعتهم ليوم المعاد
فان الله بصير بالعبادة ثم استأذن على اولى الامر بعد الرسول وخليفة عصره
الزمان بالقبول اعني به خليفة المحمدية ومصدق صدق الصديقية
وصاحب فروق الفاروقية ومعدن النور ذو القورين وشجيع
الشجاعة اب الحسين ومالك رقاب الملة والدين وامام الاسلام
والمسلمين وسيد الملوك والسلاطين وظل الله في ارضه وآيته
حماية لخلقه وعبادة الملك العادل العالم العامل ومجي رفات الكرام

ومنشر

ومنشر العلوم فوق المعالم ومزني العلماء والفضلاء ومعر العرفاء
والفقراء وناصراهل الايمان قائم مقام ملك سليمان وصاحب اكيل
اليمنة وجالس سرير السلطنة المؤيد من عند الله والغازي في
سبيل الله السلطان البرين وخاقان البحرين وخادم الحرمين
الشريفين والمسجد الاقصى السلطان ابن السلطان السلطان
عبد المجيد خان ابن السلطان الغازي محمود خان دام الله سلطنته
وطول الله عمره وعز نصرته اللهم اجعل سيفه قاطعة مررة على
الكفرة الرفضة الفجرة في الارض يسارا ويمينا رحم الله من قال
آمين **وبعد** فهذه رسالة تجمع فيها اللغات العربية والتركية
والفارسية الدرية جمعتهما من السنة المتوسطة بين من العرب والفرس
والتركي المحمية بحيث كان سفارت بالفرس وترى في العرب
حتى الحجاز والقدس ودوران في الترك الى القنية والردوس
واشتغالي في تحصيل العلم والتجسس وانا الفقير الى الله الباري
الحاج وقاري جعل الله من العيوب عاري فطلبوا مني بعض التلاميذ
الضغار الاجرات رسالة في فن علم اللغات ان اجمع لهم جميع اللغات

في لغة الثلاثة بالسرعة دون الارادة فبعد اعتدالي بعدم القدرة
والمكنه وهو طالبون المطلوب بالنته فجمعها من الحفظ دون ان نطالع
في القاموس وهرهان القاطع لان مطلوبهم من الاستعمالات
غير المتروكات بل تلفظ زمانا العوام يعني الاعراب والاعجام
فعند ذلك جمعها بابواب وفصول وقطعات المبدول وقواعد
المقبول للتصغار والاطفال لا للممارسين من فحول الرجال
وسميتها بجمع اللغات فنرجو للتأخرين ان يغفوا خطأ الخاطئين
واذا امروا بالتغومروا كما هذا واني قد احببت نسختها بالاستكثار
وتعيم نفعها في الاقطار ونشرها في كل مكان وبلد ليستفيد بها كل
اطفال وولد سيما اولاد مكاتب الرشدية ذو القيمة الزكية ولا يمكن
ذلك لاهتمهم العالي ومالك المجد العالي المشير العادل العالم العامل
معز العلماء محب الفضلاء واكليل تاج الوزراء وزيد مخبر الامراء
وبغاية الكون والامكان آصف الدهر والازمان الاكرم الاحتم
الصدر الاعظم المصطفى رشيد پاشا اعطاه الله ما يريد وما يشاء
وخلده في مقامه ومجده وبيارك في اعوانه واولاده **نظ**

احي العلوم بكل مدرسة غدت. تنمي الرجال وتكثر الثاليف. فالحمد يحفظ
في المالك ذاته. وصفاته ويمده تصريفا. اللهم متع العباد في السرى وطول
صدره الفخور الى يوم يتفخ في الصور وانت عليم بذات الصدور **واعلم**
ان اطلاق اللغة من هذا الكتاب اسهل من غير تيسر لان كلمة التي
تعرف معناها في لغة من لغات الثلاثة واردة ان تعرف ما معناها
في اثنين الاخيرين فانظر في الفهرست تجد معناها وتفصيل ذلك مثلاً
تعرف كلمة معناها في العربية وتريد ان تفهم ما معناها في التركية
والفارسية او في احد من الثلاثة وتريد ان تفهم معناها في الاخيرين فلا تخلو
تلك الكلمة من ان يكون اسماً او فعلاً او حرفاً ان كان فعلاً فينظر
في باب الافعال وفصولها المتنوعة في الفهرست تلاقيها البتة وان كان
حرفاً فينظر ايضا في باب الحروف وان كان اسماً فلا يخلو ذلك الاسم من ان
يكون مشتقاً او جامداً فان كان مشتقاً فينظر في باب المصدر واذا كان جامداً
فهو ايضا اما علوي يعني الذي يخص بالهواء والسماء والديانة واما سفلي
يعني الذي ارضي ويخص بالانسان وغيره وان كان علوياً فينظر في قطعته واذا كان
سفلياً فهو ايضا اما علم للانسان واما علم للغير من الطيور والوحوش واما من

الاكل والشرب او من اعضاء الانسانية واما علم لغیر او من لوازمات البیت
 او من الضمایر و غیر ذلک فکل واحد من المذكورین قطعة برأس
 اذا نظرت فیها فتجد هافورا و اذا اما لقیته فی تلك القطعات لعل تلحقها
 فی باب المتفرقات و اذا اما لقیته و لا فی کتاب بالکلیة اما ما کان مستعلا
 بین الناس بایزائها فی لغاتهم و اما تتلفظ فی الثلاثة بلفظة واحدة
 مثل قهوه عربی و قهوه فارسی و قهوه ترکی و غیر ذلک من مشترکات و اما
 متروک الاستعمال فلا یوجد فی هذا الکتاب لانی ما کتبت غیر المستعملة
 فلا بد له مطولات و لا یلیق بهذا المختصر و ما لها بالترکیة **ترجمه**
 بو کتابک لغت چقارمق ایچون اخر کتابلردن قاعده سی یک قولایدیر
 زیرا بر لغتک ترکیسی فی ضاییلور سین و عربی و فارسی سنده بیک اولور سین و اول لغت اوج
 شیدن خالی کلیر یا اسمدیر یا فعلدیر یا حرفدیر یا خود حرف اولور سده فعلدیر یا بایرند
 و فصلرند بولور و اگر حرف اولور سده یینه حرفلرک بایرند بولور و اگر اسم اولور سده اول اسم خی
 یکی نوعی خالی کل یا علوی یعنی کو که و دینه متعلق نشنه لردر و یا خود سفیدریره و اگر متعلق
 نشنه لردر پس اگر علوی اولور سده کندی قطعه سنده بولور سین و اگر سفی اولور سده یا مصدر در یلخو
 علمد اگر مصدر اولور سده یینه مصدر لریک بایرند بولور سین و اگر علم اولور سده

یا انسانه مخصوصد یا حیوانه پس اگر انسانه مخصوص اولور سده که علم انسانک
 قطعه سنده بولور سین و اگر علم حیوانی اولور سده یا قوشلریک آدلریدر یا غیری
 آت و اینک حیوانلریک آدلریدر و هر فقی اولور سده که کندی قطعه لرنده بولور
 و او سنک بلدیک کله که یا انسانک اعضا لرنند یا خود او و بارن یا خود میه
 و ایچمه لرنند یا خود صفتک یعنی اسم فاعل و اسم مفعول و صفت مشبهه یا مباهله
 صیغه لر و یا خود ضمیر و یا اویک لوازماتی و یا خود بر برینک غیری و بیاض کی و یا خود
 صنعچلریک آدری و آت لریک آدلریدر و یا عجمک اصطلاحلریدر و هر فقی اولور
 که کندی قطعه سنده بولور سین و اگر قطعا لرنده بولور سده البته متفرقات فصلرند
 بولور سن و اگر بو کتابک بولور سده یا اوج دله بر لفظ ایله استعمال اولور یا خود
 اوجیک اصطلاحلرند بولور پس بو صورتک بو کتابک ذکر اولمندی زیر انسانک
 بیلند متداول و مستعمل اولان اکثر لغتلر نی جمع ایدوب بو بر مختصر کتابک مندرج ایلد
 والله علیم بالصواب **ثم اعلم** ان هذا الکتاب مشتمل علی ثمانية ابواب و یضع فصول
 موصولة و قطعات مجموعة و قواعد منظومة و فوائد مطلوبة و نصاب الملیحة و اشعار
 ظریفه و ضرب الامثال للاد و الاطفال و سبیح علی الترتیب بعون الله الملك الحی
 وها انا ذکر القواعد بالعربیة ثم اذکر خلاصتها بالترکیة من القواعد العربیة و الترکیة

والفارسية لينفع بها اولاد الطائفتين ويستغفرون الى والهم ولو الدين والله ففقا
 في الدارين وقد يذكر بعض الالفاظ المشتركة بين العرب والترك او بين العرب والفرس
 او بين ترك والفرس او بين الثلاثة يعرف به الاصطلاحات لانهم لا يدركون الالفاظ ^{التي}
 قلم وبنير مضابون وغير ذلك ^{اعلم} انها الطالب لا بد لك من معرفة اربع اشياء الاول
 الاعراب والثاني الفاعل والمفعول والثالث المضاف والمضاف اليه والرابع المبتدأ والخبر
 فالمراد بالاعراب هنا عبارة عن حركات وسكون آخر الكلمة بمعنى الضمة والفتحة والقنطرة
 او القنطرة والكسرة والكسرة ^{في} والجزم سكون الآخر والمراد بالفاعل الذي يصدر عنه
 الفعل وهو آخره مرفوع في العربية وساكن في التركية والفارسية وانت تفهم من المثال
 زيد زيد اوردى زيد زد والمراد بالمفعول الذي يقع عليه الفعل وهو آخره منصوب في
 العربية ولها علامات في التركية والفارسية لعل تدركها من المثال ضرب زيد عمر وزيد
 عمروى اوردى زيد عمروى وزد فعل بذلك ان علامة المفعول في التركية اليا وفي الفارسية
 الزاء والالف وقد يكون هذا المفعول مجرور بواسطة حرف مجرور مثل مررت زيد زيد كذا
 كذا ثم زيد وبهذا المثال بين ان علامة المفعول قد يكون بالياء في التركية وبالبا في الفارسية
 وسمعت بعض المنفرسين عصرنا يقولون بالفارسية ميروم با زاردا في جوابين تروح بمعنى
 اذهب سوفا قامل والمراد بالمضاف اليه هو الذي كان آخره مجرور بسبب المضاف مثل را

غلام زيد فان زيدا في المثال مضاف اليه ومجرور والمضاف في التركيه الذي هو في التركيه
 الا ان المضاف اليه مقدم على المضاف مع زيادة الكاف الفارسية بين المضاف والمضاف اليه
 والياء ايضا في اخر المضاف العربي مثل كتاب الامام امامك كتابي وقد زيد في آخره لفظة
 سى عوضا عن اليا. الاخر اما الزيادة المعروفة واما غيرها مثل غلام زيد زيدك كولى هذا
 الاضافة اضافة الاسماء الى الاسماء واما اضافة الاسماء الى الضماير فلا يلزم التقديم
 والاخير ولا حاجة الى شئ آخر مثل بيتنا او ميز وراسكم باشكيز واما المضاف والمضاف
 اليه في الفارسية فهو عين المضاف والمضاف اليه العربي في التركيب من تقديم ^{في}
 اللفظ الا ان يكسر اخر المضاف مثل زيت السراج وروغن چراغ بكسر النون والمراد
 بالبستاء والخبر هو جملة مركبة من اسمين او من اسم وفعل مرفوعين لفظا او تقديرهما
 اسمان ركان مرفوعان لا يدرك ركن الاول بالكلية الا بركن الاخير وهو مرفوع مثل زيد
 قائم وهذا المبتدأ ساكن في التركية والفارسية والخبر علامة في التركية وهي لفظة ^{درك}
 الدال وفي الفارسية لفظة است بفتح الالف وسكون التائي مثل زيد اكل وزيد اكل زيد
 يجيد وزيد خوند است فادرك الامثلة من ترجمة ^{ترجمة} بكتابي مطالعه ايدك كودك
 دورت نسته في كرتيل اول اعرابي ايكنجي فاعل ومفعول او حنجي مضاف ومضاف اليه ^{دور}
 مبتدأ وخبري اعراب ديد يكزن مراد رفع ونصب وجرومدر وورفدن مراد برآ

یکی اوتره در ر و نصیدن مراد بر سر یا خود یکی و استند و جردن مراد بر
 یکی اسره در و جردن مراد نیز بر کلک آخری ساکن و فمقد و علامتی ایشان
 بود و فاعل در مراد ایشان در و فاعل کندی عربیده دایما آخری مرفوع و ترکیب
 و فارسیده دایما ساکن در ضرب زید زید آوردی زید زد مثال لری کبی و مفعولان
 مراد کند ویرایشانش اولان نشنه در و مفعول کندی عربیده آخری دایما منصوب و
 زید عمر و زید عمر و ی آوردی زید عمر و زید مثال لری کبی و بونک علامتی ترکیب
 یکی حرفان زیاد دکلدر بری یا حرفی و بری دخی ها حرفیدر سنی آوردم و محتاج ویرد
 بکاده و مثال لری کبی فارسیده مفعول علامتی کاه را و کاه بحر فلیله اولور تورازد
 آوردم سنی کبی و کاه اولور که با ایل کلو را کرایکی مفعوللی اولور سه عطا بانی کبی که و
 یرمک دیکلدر اعطیت فلاناکتا باکتا بر افلان دادم کتابی فلان و یردم مثال لری
 و مضاف مضاف الیه ی عربیده مراد یکی کلمه بر بر یله مرکب ایتکدر شویله که ایکنجی
 کلنک آخر حرفی اسر ایل و قونه خواه معناسی مفید اوله و خواه اولیه اولکی عبدالله کبی
 و هذا غلام زید کبی و بو مضاف الیه ی حرف آخری عربیده دایما مکسور در و ترکیب مضاف
 و مضاف الیه شونه دیور که عربینک مضاف الیه ی کندی مضافات اوزره اضاف ایل
 و بر کاف فارسی مضاف و مضاف الیه ی بینارند و بر یاد دخی اخوند زیاده اولونر اللهات

صاع
 ۴

قوی کبی و زیدک الی کبی و کاه اولور که یا حرفک یرینه برسی لفظی زیاده اید و ب
 تلفظ اید لر زیدک کوله سی کبی و باشانک مکتوبچیس کبی و اما فارسیک مضاف
 الیه ی عربینک مضاف الیه ی عینی اولوب انجی فارسیده مضافات آخر حرفی اسر ایل
 او قور زیت السراج روغن چراغ چراغک یا غی مثالی کبی و مبتدا و خبردن مراد شولایکی
 جزائی بر مرکب کلامد که جزه آخری ذکر اولتمزدن اول جزه اولندن مفهوم کلی حاصل اول
 پدرم مفهومی کبی پدرم یا لکر بر کسیه دینه ایشان ادمه فایده کلی و یرموبخبری
 کلنجیه دک پدرم کلای یا خود کندی کبی فایده کلی مفهوم اولور و بو مبتدا و خبردن
 مرفوعلد و اما ترکیب و فارسیده مبتدا کندی ساکندر و خبرک علامتی ترکیب در لفظ
 ایل و فارسیده است لفظی ایل در زید کاتب زید یا زید زید نویسنده است مثلاً
 کبی و مذکور علامتری مثال لری من اشکارا اولور او غلوم **فعله اذا اردت** ان تمیز
 شد و ذافعال الفارسیه فانظر فی المصدر الفارسیه والامر منها اذا تغيرت حروفها
 من حروف المصدر فاحکم بانها شاذ مثلاً رفتن والامر منها رو و سوختن والامر منها
 سوز و غیر ذلک وقد تغير حروف المصدر اللازم اذا ابتنیها متعد یا مثال اللازم
 و سوختن مثال متعد یرانیدن و سوزانیدن والشد و الفارسیه کثیر منها فروختن
 ام فروش و نوشتن امر نویس و افروختن افروذ و شکستن امر بشکن و آمدن امر بیا

ورفتن امر و وزدن امر و زن و روفتن امر و بروب و جستن امر و بجوی و دیدن امر و بین
و گذشتن امر و بگذرد و امثال ذلك ما يوسع في هذا الكتاب **ترجمة قاعدة تركي** شاذ فارسی
شول بر مصدره دیر لکه بعض فعللینیک حرفی و مصدرینیک حرفی بر برینه مغایر
رفتن امری روکی و کاهیجه لازم اولان مصدرینیک حرفی تعدی قلغند دخی متنا
اولور بنیختن بیزانیدن کبی و سوختن سوزانیدن کبی و فارسینک بوقلدن شاذری
چو قدر یوقاروده بعضیسی ذکر اولندی **قطعه فی بیان حروف الهجائیة** فایده حروف
العربیة اب ت ث ج ح خ د ذ ز س ش ص ض ط ظ غ ف ق ک ل م ن و ه لای
و حروف الهجائیة للترکیه اب پ ت پ ت ج چه ح خ د ذ ز س ش ص ط ع غ ف ق ک
پ ک ل م ن و ه ی و حروف الهجائیة الفارسیة اب پ ت ج چه ح خ د ذ ز س ش غ ف ق ک ل م ن و ه ی
ان الثاء والضاد والظاء نقصت عن حروف العربیة وعوضت عنها اربع حروف آخری
الپاء والجیم الفارسیة و کافها والنون الغنة لانها یقر فی الخشوم وهذا اشکالها
پ چه پ ک و کلهایتمیز بثلاث نقاط من تحت الالفون الغنة فانها یتمیز بثلاث
نقاط من فوق واما الفرس نقصوا من الحروف العربیة سبعة احرف فانها لا تستعمل
فی لسانهم الا التادر وعوضوا عن تلك الحروف اربعة احرف الپاء الفارسیة

و کافها والجیم الفارسیة و زانها و کلهایتمیز بثلاث نقاط من تحت الالفانها
یتمیز بثلاث نقاط الفوقانیة اشکالها پ چه پ ک **ترجمة** عربینیک هجاء حرفی بون
اب ت ث ج ح خ د ذ ز س ش ص ض ط ظ غ ف ق ک ل م ن و ه لای ترکیه استعمال
اولان حرفلردخی بونلرد اب پ ت ج چه ح خ د ذ ز س ش ص ط ع غ ف ق ک ل م ن و ه ی و فارسیه
استعمال اولان هجاء حرفی بونلرد اب پ ت ج چه ح خ د ذ ز س ش غ ف ق ک ل م ن و ه ی و
ترکیه استعمال اولان هجاء حرفی بونلرد اب پ ت ج چه ح خ د ذ ز س ش غ ف ق ک ل م ن و ه ی و
اولنیموب اولنور ایسه ده پک نادر و بشقه دورت حروف استعمال اولنور که اودورت
حرفلر بونلرد پاء فارسی و کاف و جیم و چی فارسی حرفی اوله رق و صا غر فون **بنیان**
ترکیه و بوجر فلک افراقی اشا غلر نکه اوچر نقطه وضع ایله فرق اولنور انجی بالکوصا
فون که یوقار و سنده اوچر نقطه قونمغله فرق اولنور صورتلری بونلرد پ چه پ ک
و عربینیک حرفلر نکه ینه یدی حرفلرد که فارسی لغتده استعمال اولنیموب اولنور
ایسه پک آذر و او حرفلر یک یرینه بشقه دورت حرف کور و با استعمال ایدر لر
و بودرت حرفلر دخی سایر حرفلردن امتیاز لری اشا غلینه اوچر نقطه وضع ایله
اولور مکرر احر فیه قریبی اولدیغیچون **باب تصریف الافعال** وهو مشتمل علی فصول
و قواعد منظومه و فوائد مطلوبة و هه انا اذکر کل واحد منها فی مقامها **فصل الاول**

یوقار و ینه
و وضع اولنور

یکسره و او که ماقبل ضمه
قائمه اوچر نقطه وضع
مغنیه اشباع ایله قرائت اولور اوده عدد
و اوقوعه کله رزق و افعی قرائت کبی و افعی
اشباع ایله یعنی ضمه یا هم اشباع
ایرون قرائت اولور اوچر اوله اولور
شمالی و یا خور اشباع اوچر اوقوعه
ضمه یا انهم اشباع اوچر اوقوعه
اولور کورر نقطه کس من یایم و او
ما قبل ضمه عربین افراقی اشکالها
نقطه وضع اولور اوچر اوله و اوچر اوله
ایچره صکه سنده اولور و اشباع نام ایچره
ایچره نقطه وضع اولور اوچر اوله و اوچر اوله
دخی صکه سنده اولور اوچر اوله و اوچر اوله
اوچر نقطه وضع اولور اوچر اوله و اوچر اوله
اوچر عدد اوچر عدد اوچر عدد
من و قاری

في الماضي وهو فعل الذي دل على حدث وقع في زمان قبل زمانك الآن وهو في التركية
 مكسور الآخر بعد وضع الدال والياء في موضع علامة المصدر مثل الذهاب كتهب
 كندی والقراءة او قوقراء او قدي وفي الفارسية ساكنة الآخر بعد حذف النون المصدرة
 مثل الزواح رفتن راح رفت وسيظهر لك في الامثلة ان شاء الله والان تذكر لك الضمائر
 التي متصلة بالافعال فاعلم ان الضمائر تنقسم الى قسمين بارز متصل بالافعال وهو في التركية
 اربعة عشرة كلمة وستة في التركية والفارسية لان الترك والفرس لا يفرقون بين المذكر
 والمؤنث ولا بين التثنية والجمع مثال ضمائر الستة كدم رفتم رحت بالياء المضمومة
 في العربية والميم في التركية والفارسية وكذلك رفعت رحت بالياء المفتوحة في العربية
 وبالكاف الفارسية في التركية وبالياء في الفارسية وكذلك رفعت رحت بالنون والياء
 في العربية وبالكاف العربية في التركية وبالياء والميم في الفارسية وكذلك رفعت رحت
 تم في العربية وكر في التركية وبالياء والدال في الفارسية وذلك كلها ضمير في الخطاب و
 الغائب كندی رفت راح ومثال الغائبين كدیلر رفتند راحوا فان ضميرهما مستتران
 غير البارز ولكن لهما العلامة في العربية وهو فتحة حرف الاخير في مثال المفرد والواو في الجمع
 والالف الزائدة لافراق بين المفرد والجمع مثل يدعو ولم يدعوا وكذلك يفهم الغائب في
 التركية والفارسية بالعلامات وهي الدال والياء في المفرد التركية والدال في الجمع الفارسية

الغنية

دال ضميرها وسكون الدال في المفرد
 الفارسية وبالنون

واما

واما الضمير الظاهر المنفصل سيجي في محلها ان شاء الله **ترجمه** ضمير لوزمرايكي نوعدن
 خالي دكلدر يا فعليه برابر ذكر اول نور يا ذكر اول نماز ذكر اول نورسه اكا ضمير بارز متصل
 ديرلر وكر كندی فعليه ذكر اول نماز ايه اكا ضمير ظاهر منفصل ديرلر وكر كندی فعليه
 ذكر اول نان عربيد اون دورت كله ايله استعمال اول نور وفارسي وتركين التي كله
 ايله استعمال اول نور جمع وتثنيه وتذكير وتانيث عند لوند مساوي اولدي غيچون فتح
 كدم رحت مثال لري كبي تاء مضمومه ايله عربيد وميم ساكنة ايله تركي وفارسيه
 ورفتي كذلك رحت مثال لري كبي تاء مفتوحة ايله عربيد وباء ايله فارسيه وصاغر
 فون ايله تركيد ورفتم كذلك رحت مثال لري كبي تاء ايله عربيد وباء وميم ايله فارسيه
 وكاف عربي ايله تركيد ورفيد كند يكر رحت مثال لري كبي تاء مضمومه متصل ميم ايله
 عربيد وباء ودال ايله فارسيه وصاغر فون ايله برابر تركيد بونلر مجموع ضمير اولدق
 اطلاق اول نور ومفرد غائبك مثالي رفت كندی راح كبي وبواو جمع مفرد ضمير
 مستتر دلكن علامت لري عربيد آخريتك فتح ايله وفارسيه اخرك سكوني ايله وكر
 دال مكسور ايله استعمال اول نور واما جمع مذكر غائب رفيد كنديلر راحوا مثال لري
 بواو جمع مذكر لدخي مفرد لوكي ضمير لوي غائب اولوب لكن علامتي عربيد واولد
 فارسيه فون ودال ايله وتركيد لام ورا ايله درو وواو جمع نكرة بارلان دال

مفرد و جمع بین لرند افتراق یحیون باز لرید عومفرد و لهن ید عو اجمع مثالری و اما ضمیر
 منفصل ان یشاء الله محله تفصیل ایله ذکر اولور **اعلم** ان الجمع فی الفارسیه هو الذی
 کان فی اخره الالف والتون اذا کان انسانا مثل الرجال مردمان وبالهاء والالف اذا کان
 غیره یعنی حیوانا او جادا مثل الحیر والاشجار وخوا ودرختها وقلید یكون بعکس ذلك مثل الناس
 مردها والحیر خیران والاشجار درختان الجمع والذی کان فی آخره الکاف الفارسیه والالف
 والتون فهو جمع الصفة اعنی اسم الفاعل والمفعول وما اشبه ذلك مثل الضاربون والضار
 زنده کان والذاهبین رنده کان للاسم الفاعل ومثال اسم المفعول المضروبون المقولون
 زده شدکان وکشته شدکان وعلامته جمع فی ترکیه لفظه کزنی الکلی مثل الرجال آدمیر
 والاشجار آغا جلر والضاربون والمضروبون اوریچی لرو اورشلر وقر علیه غیره **قاعد**
 جعلت علامتی فارسیه اوجج یا انا نه مخصوص یا صفة ویا خود حیوان وجمادانه مخصوص
 پسر انسانه مخصوص اولان الف ونون ایله مردمان وزنان مثالری کبی وصفه مخصوص
 اولان کاف والف ونون ایله زندکان وزده شدکان مثالری کبی حیوان وجمادانه مخصوص
 اولان هاتصل الف ملوده ایله خوا ودرختها مثالری کبی وگاه اولور که بونک
 کلور یعنی انسانک جمع علامتی حیوان وجمادانه استعمال اولور وها لفظی انسانه استعمال
 اولور کاوان وخوان ودرختان مثالری کبی و ترکیه جمع غایب علامتی اسماء وفعال

لرده لر لفظی دراد ملر و عورتلر و اشک لرو غیر یلر و آغا جلر کبی و اما فارسیه کاف والف
 ونون ایله کلان اکا جمع صفتی تعبیر اولور اسم فاعل و اسم مفعول و بونلره بکرن **نیک**
 وزده شده کان اوریچی لرو اورشلر مثالری کبی و کویه کشدکان نادر اوله ورق کلش
 بحثده انشاء تفصیل ایله ذکر ایدرز فصل الافعال مثال الماضی المفرد

عربی مفرد	ترکی	فارسی	نفعی عربی مفرد	نفعی ترکی	نفعی فارسی
ذهبت	کندم	رفتم	ما ذهبت	کندم	رفتیم
ذهبت	کتدک	رفتی	ما ذهبت	کمتدک	نو رفتی
راح	کندی	رفت	ما راح	کمدی	نو رفت
ذهبا	کدتک	رفتیم	ما ذهبا	کمتدک	نو رفتیم
ذهبتم	کدکز	رفتید	ما ذهبتم	کمتدکز	نو رفتید
ذهبوا	کدیلر	رفتند	ما ذهبوا	کمتدیلر	نو رفتند

مثال الماضی المتکسر

عربی مفرد	ترکی	فارسی	نفعی عربی	نفعی ترکی	نفعی فارسی
ذهبت من قديم	کنتشم	رفته ام	ما ذهبت من قديم	کنتشم	رفته ام
ذهبت من قديم	کنتش سن	رفته	ما ذهبت	کنتش سن	رفته
ذهبت من قديم	کنتش	رفته است	ما ذهبت	کنتش	رفته است
ذهبت من قديم	کنتش	رفته ایم	ما ذهبت	کنتش	رفته ایم

عربی	فارسی	عربی	فارسی
ذهبت من قدیم	رفته اید	ما ذهبتم	رفته اید
ذهبت من قدیم	رفته اند	ما ذهبتما	رفته اند
اخبار عن الماضي القديم			
مفرد عربی	تو	فارسی	
كنت ذهبت من قدیم	گیتش ایدم	رفته بودم	
كنت ذهبت من قدیم	گیتش ایدك	رفته بودی	
كان ذهبت من قدیم	گیتش ایدی	رفته بود	
كان ذهبت من قدیم	گیتش ایدك	رفته بودیم	
كنتم ذهبت من قدیم	گیتش ایدیکر	رفته بودید	
كانوا ذهبت من قدیم	گیتش ایدیلر	رفته بودند	
مثال فعل مضارع الحال وهو في اللغة ما كان في أوله اللام المفتوحة بأصطلاح اهل الشام ما كان في أوله حرف الاستفتاح مع اللام المفتوحة مثل عماليد ذهب وقد ذكر في كتاب الصرف بان فعل المضارع كونه مجردا عن المدخولاتها قد يصلح للحال والاستقبال مثل يذهب فلان يمكن في ذهابه الآن وفي زمن لا يتناهى واذا دخل عليه التين او سوف فيدل على الاستقبال فقط مثل سيذهب او سوف يذهب اي يذهب في زمان الآتية فقط قريبا كان او بعيدا واذا دخل عليه اللام المفتوحة			

فيختصر بالحال مثل يذهب فلان يعني يذهب الآن وأما اللفظة عما مركبة من عن وما
فادغمت التون في الميم بعد قلبه بها القرب مخرجه فصارت عما تنمي حرف الاستفتاح مثل
أما كذا في القاموس نقولنا عما يذهب يعني لينفتح لذهب الآن بعبارة أخرى اريد
الذهاب الآن وهذا تفسيرا اصطلاح اهل الشام ولكل قوم ان يصطلح فأملا يا ولدي
زجر فعل مضارع حالك بيانته در فعل مضارع حال لغته شول بر فعله دير لكر اولند
بر لام مفتوحة ذكر اوله لذهب كبي وشام اهايلد رينك اصطلاحا شول بر فعل مضارع
دير لكر اولند عما لفظي وبعد لام مفتوحة ايله ذكر اولند عما لذهب كبي و **تفصيله**
شول در كه كتب صرفه ذكر اوله تشكه ناصب وجازم وغير زايد حرف لده مجرد اولان فعل مضارع
زمان حال واستقباله صلاحتي اولوب عين يا خود سوف حرف لري اولينه داخل اوله
ايد يذهب كبي يعني كيدر بر غايب ارشد يكي حاله يا كليك زمانه واكر سين يا خود سوف
حرف لري داخل اولور سه استقبال زمانه مخصوص اولور سيذهب وسوف يذهب **مثال**
كبي يعني يا قوندك ويا قلدره كيدجك بر غايب ار كليك زمانه واكر لام مفتوحة فعل مضارع
اولند داخل اولور سه زمان حاله مخصوص اولور يذهب كيد يور بر غايب ارشد يكي
حاله پس بو كانباء شام اهايلدي مركب اولان عما يا خود حرف استفتاح اولان اما كبي
عما لفظي لام مفتوحة ايله معا حال اراده اتمنا ايله اصطلاح ايدوب استعمال ايدلر

عما لذهب دیور مالی شو چقا که استفتح لذهب الان ای اراد الذهب الان یعنی
شدهی کتمی اراد ایتدی برغایبار و هر بر طایفه ناک اصطلاحی وار بونارده بیلده ^{صطلاح}
ایدوب سویار و لکل قوم ان تصطلاح او کرن او غلوم ^{رعایت} فصل فی المضارع بوفصل فعل مضارع

بیانده در مثال فعل مضارع الحال

عربی مفرد	ترکی	فارسی
عما لاذهب	کید یورم	میروم
عما لذهب	کید یورسن	می روی
عما لذهب	کید یور	می رود
عما لذهب ^{جمله}	کید یورز	میرویم
عما لذهبون	کید یورکر	میروید
عما لذهبون	کید یورلر	میروند

اخبار عن الحال زمان خالده

مفرد عربی	ترکی	فارسی
کنت عما لاذهب	کید یور ایدم	میرفتم
کنت عما لذهب	کید یور ایدک	میرفتی
کان عما لذهب	کید یور ایدی	میرفت
کنا عما لذهب ^{جمله}	کید یور ایدیک	میرفتم
کنا عما لذهبون	کید یور ایدیکر	میرفتید

کنت عما لذهبون کید یور ایدیکر ^{فارسی} میرفتید
کانو عما لذهبون کید یور ایدیلر ^{ترکی} میرفتند

فصل فی الاستقبال الاستقبال القریب

عربی مفرد	ترکی	فارسی
ساذهب	کیدم	روم خواهم روم
سنذهب	کیدرین	روی خواهی رفت
سیذهب	کیدر	رود خواهد رفت
سنذهب ^{جمله}	کیدرز	رویم خواهیم ریم
سنذهبون	کیدرسکر	روید خواهید روید
سیذهبون	کیدرلر	روند خواهند روید

اخبار عن الاستقبال القریب

مفرد عربی	ترکی	فارسی
کنت ساذهب	کیدر ایدم	میرفتم
کنت سنذهب	کیدر ایدک	میرفتی
کان سیذهب	کیدر ایدی	میرفت
کنا سنذهب ^{جمله}	کیدر ایدیک	میرفتم
کنت سنذهبون	کیدر ایدیکر	میرفتید

کافوا سیدهبون	کیدر ایدیلر	می رفتند خواهند رفت
فصل فی الاستقبال البعید وهو العزیم الیک یلتحق باخوه لفظه جکم اذا کان فی مصدر		
مثال اول لفظه جکم اذا کان فی مصدره مق وبالفارسی لا یجی الا بزيادة الباء فی الاستقبال		
مثاله مفرد عربی	ترکی	فارسی
سوف اذهب	کیدر جکم	بروم خواهم رفت
سوف تذهب	کیدر جکسن	بروی خواهی رفت
سوف یدهب	کیدر جت	برود خواهد رفت
سوف تذهب ^{جمله}	کیدر جکنز	برود خواهیم رفت
سوف تذهبون	کیدر جکسکر	بروید خواهید رفت
سوف یدهبون	کیدر جت لر	بروند خواهند رفت
انبار عن الاستقبال البعید		
مفرد عربی	ترکی	فارسی
کنک سوف اذهب	کیدر جک ایدم	خواسته بودم بروم
کنک سوف تذهب	کیدر جک ایدک	خواسته بودی بروی
کان سوف یدهب	کیدر جک ایدے	خواسته بود برود
کناسوف تذهب ^{جمله}	کیدر جک ایدک	خواسته بودیم برویم

کنیم

کنتم سوف تذهبون	کیدر جک ایدیکنر	خواستند بودند بیدیدند
کانوا سوف یدهبون	کیدر جک ایدیکنر	خواستند بودند بیدیدند
فصل فی الاستفهام وهو الذی یحت باخوها لفظه می فی ترکیه فعلا کان او اسما		
مثال الفعل الاستفهام عن الماضي	کچشدن خبر التی	خبر از گذشته گرفتن
هل ذهبت انا ^{مفرد}	بن کندیم می	آیا من رفتم
هل ذهبت انت	سن کنیدی می	آیا تو رفتی
هل ذهبت هو	او کندی می	آیا رفت
هل ذهبنا نحن ^ع	بز کنده کسی	آیا ما رفتیم
هل ذهبتم انتم	سز کنده کس می	آیا شما رفتید
هل ذهبوا هم	اونلر کنده یلر می	آیا آنها رفتند
الاستفهام عن الماضي القديم مفرد		
هل کنت ذهبت من قديم ^ع	کمتش میدیم	آیا رفته بودم
هل کنت ذهبت من قديم	کمتش میدک	آیا رفته بودی
هل کان ذهبت من قديم	کمتش میدی	آیا رفته بود
هل کان ذهبت من قديم ^{جمله}	کمتش میدک	آیا رفته بودیم

هل كنتم ذهبتهم	كتمش ميديكنز	آيا رفته بوديد
هل كانوا ذهبوا	كتمش ميديكر	آيا رفته بودند
استفهام عن الحال زمان حاضر دن خبر خبر از زمان حاضر		
هل عتال اذهب ^{مفروق}	عجا كيد يورميم ^ت	آيا ميرفتم ^ف
هل عتال اذهب	كيد يورمين	آيا ميرفتم
هل عتال اذهب	عجا كيد يورمي	آيا ميرفتم
هل عتال اذهب ^ج	عجا كيد يورمين	آيا ميرفتم
هل عتال اذهبون	عجا كيد يورمكز	آيا ميرفتم
هل عتال اذهبون	عجا كند يورمي	آيا ميرفتم
اخبار عن الاستفهام الحال مفروق		
هل كنتم عتال اذهب ^ع	عجا كيد يورمدم ^ت	آيا ميرفتم ^ف
هل كنتم عتال اذهب	كيد يورميدك	آيا ميرفتم
هل كانوا عتال اذهب	كيد يورميدى	آيا ميرفتم
هل كانوا عتال اذهب ^{جل}	عجا كيد يورميدك	آيا ميرفتم
هل كنتم عتال اذهبون	كيد يورميد يكنز	آيا ميرفتم

٣٥

هل كانوا عاقلين ذهابون كيد ورميد يلر . آيا ميرفتند

فصل في افعال الشرطية وهو في العربية ما كان في اوله احد من حروف الشرط وحروف الشرط هي ان ولو واذا وما اشبه ذلك واكر وكفى الفارسية وايسه واكر في التركية ولا يخفى عليك ان حروف الشرط اذا دخلت على فعل واحد يحزم فعلين المسمين الشرط والجزاء مثل ان تضرب تضرب يحزم الفعلين وقد مر معنى الجزم في البحث الاعراب ولا يستر عليك ايضا بان ان الشرطية اذا دخلت على الماضي تجعل معناه مضارعا بخلافه لم الجاحدة الجازمة اذا دخلت على المضارع تجعل معناه ماضيا مثال حروف الشرط ان قام فلان قائم وان قام قت مثال لم يخو لم يضرباي ماضرب وكذلك حرف لما مثل لما يضرب يعني ماضرب ابدا قاتل يا ولدي **ترجمه** بوفصل افعال شرطية نك بيانده در فعل شرط عربده شو كاد بر كره اولنده شرط حو فلر ندن بر پسي ذكر اوله وحروف شرط عربده بو فلر دران ولو واذا وبو معناده اولان حو فلر وفارسيده شرط حو فلر اكو وكو و تركيده ايسه واكر دريس بو شرط حو فلر بر فعله داخل اولوب اوندن غيري بر آخر فعل دخي بر دن جزم ايد لو ومدخل فعل شرط وثاني فعل خرد ميكله تهيه اولور لو و پوشيده اوليا كه كاه ان شرطيه ماضى فعله داخل اولوب معناسى مضارعه چو بريران قام

اقيم کي زيد قالقرسه بنده قالقرم و بونک خلافة جازم و جاحدا و لان لم و لتا
حرف لری که فعل مضارع داخل اولوب معناسنی ماضیه چور د رلرله ضرب
اورمدي و لما يضرب هیچ اورمدي مثال لری کي او کزن او غلوم **مفرد**

ان ذهب ^ع	اگر کید رسم	کندم ایله ^{ترکی}	اگر دقم ^{فارسی} کرمیوم
ان ذهب	اگر کید سن	کندک ایله	اگر دخی کرمیوی
لو ذهب ^ع	اگر کید رایله	کندی ایله	اگر دت کرمیود
ان ذهبا	اگر کید ریز	کندک ایله	اگر دقم کرمیوم
ان ذهبت	اگر کید سکز	کندیکر ایله	اگر دتد کرمیود
ان ذهبوا	اگر کید لر ایله	کندیلر ایله	اگر دتند کرمیوند

اخبار عن شرط الماضي مفرد

لوکت ذهب ^ع	کته ایدم	کیدر ایدم	اگر دفته بودم ^ف
لوکت ذهب	کته ایدک	کیدر ایدک	اگر دفته بودی
لوکان ذهب ^ع	کته ایدی	کیدر ایدی	اگر دفته بود
لوکان ذهبا	کته ایدک	کیدر ایدک	اگر دفته بودیم
لوکتیم ذهبت	کته ایدیکز	کیدر ایدیکز	اگر دفته بودند
لوکانو ذهبوا	کته ایدیلر	کیدر ایدیلر	اگر دفته بودید

اعلم

اعلم ان هذين الشرطين بهذه العبارة فلياة في العربية وفي الفارسية الدرية
فلا محي فعل الحاضر هذا الشرط الا بلفظ اسم الفاعل ذلك الفعل لانها جملة مركبة
من حرف شرط وفعل من العوم وهو كانت او ما بمعناه مثل صرت وفعل من افعال الخا^{ضه}
وهو ذهب وراح او غير ذلك فاذا صارت الجملة مركبة بهذه التركيب فلا محي في
استعمال الفرس الا بمضمون هذه العبارة مثلاً في ترکی اگر کتمش اولسم او کیدجت
اولسم ترجمتها بالعربية لو صرت ذهبت او كنت اذهب واستعمالها في العربية لو صرت
ذاهب واز كنت رايح واستعمالها في الفارسية کرونده شدم واکرونده بودم
وتفسير هذا اللفظ لا يستعمل في التركي الا التاد مثل کیدجی اولسم ترجمه مخی اولمه
که بوا یکی شرط بوعبارة ایله فقط ترکی لغتند استعمال اولور اخر بر لغتند قوللنماز
آنحی او فعلک اسم فاعلی ایله یعنی لو صرت ذهبت واز كنت رخت واذ صرت امرع^{ترکی}
لغتند مستعمل بویله اولور لو صرت ذاهبا واز كنت رايحا واذ كنت ماشيا و فار^{سنده}
دخی بومضمون ایله مستعملدرا کرونده شدم وکرونده بودم وهنکا مکه رونه
بودم ترجمه لری اگر کیدجی اولسم واکر کیدجی اولسه ایدم و بوعبارة ترکی کیدر نادرد

اولسه ده ریکیدر مثال لری **شرط الماضي القديم مفرد**

لو صرت ذهب ^ع	اگر کتمش اولسم ^ت	اکرونده شدم ^ف

و قوت ذهبا

لو صرت ذهب ^ع	کتمش اولورسن ^ت	اگر رونده شدی ^ف
ان صار ذهب ^ج	کتمش اولورسه	اگر رونده شد
ان صرنا ذهبا ^ج	کتمش اوليز	اگر رونده شدیم
ان صرتم ذهبتم	کتمش اولورسکز	اگر رونده شدید
ان صاروا ذهبوا	کتمش اوله لر	اگر رونده شدند

اخبار عن ماضی القديم مفرد

لو كنت ذهب من قديم ^{عربی}	کتمش اوله ايدم ^{ترکی}	اگر زنده بودم ^{فارسی}
لو كنت ذهب من قديم	کتمش اوله ايدک	گرونده بودی
لو كان ذهب من قديم	کتمش اوله ایدی	گرونده بود
لو كنا ذهبا من قديم ^{جمله}	کتمش اوله ايدک	گرونده بودیم
لو كنتم ذهبتم من قديم	کتمش اوله ايدکيز	گرونده بودید
لو كانوا ذهبوا من قديم	کتمش اوله ايدلر	گرونده بودند

شرط الحال مفرد

لو عتلا ذهب ^ع	اگر کيد يوراليم ^ت	کرميروم ^ف
لو عتلا نذهب	اگر کيد يوراليسک	کرميروی

لو عتلا لذهب ^ع	کيد يوراييه ^ت	کرميرود ^ف
لو عتلا لنذهب ^ج	اگر کيد يوراييکز	کرميرويم
لو عتلا لنذهبون	اگر کيد يوراييکيز	کرميرويد
لو عتلا لذهبون	اگر کيد يورلر ايه	کرميروند

شرط الاستقبال القريب مفرد

لوسا ذهب ^ع	اگر کيد راليم ^ت	کد بروم ^ف
لوست ذهب	اگر کيد راييک	کد بروی
لوسيد ذهب	اگر کيد راييه	کد بروڈ
لوسنذهب ^ج	اگر کيد راييک	کد برويم
لوسنذهبون	اگر کيد راييکيز	کد برويد
لوسيدذهبون	اگر کيد راييلر	کد بروند

شرط الاستقبال البعيد مفرد

لوسوف اذهب ^ع	اگر کيد جتا اوليم ^ت	اگر خواستم بروم ^ف
لوسوف نذهب	اگر کيد جتا اولسک	اگر خواستی بروی
لوسوف يذهب	اگر کيد جتا اولورسه	اگر خواسته بروڈ

لو سوف نذهب	اگر کیده جات اولوریز	اگر خواستم برویم
لو سوف نذهبوا	اگر کیده جات اولورکز	اگر خواسته بروید
لو سوف يذهبوا	اگر کیده جات اوله ل	اگر خواشد بروند

انبار عن شرط الاستقبال

لو كنت سوف اذهب	اگر کیده جات اوله ایدم	اگر میخواسته بودم بروم
لو كنت سوف تذهب	اگر کیده جات اوله ایدک	اگر میخواسته بودی بروی
لو كان سوف يذهب	اگر کیده جات اوله ایدی	اگر میخواسته بود بروی
لو كنا سوف نذهب	اگر کیده جات اوله ایدت	اگر میخواسته بودیم برویم
لو كنتم سوف تذهبون	اگر کیده جات اوله ایدکن	اگر میخواسته بودید بروید
لو كانوا سوف يذهبون	اگر کیده جات اوله ایدلر	اگر میخواسته بودند بروند

فصل فی الامر والنهی والتفی اعلم ان امر الحاضر والغایب ونهی الحاضر والغایب کل واحد منها علی کلتین فی الترتیبه والفارسیه وقد ذکرنا علة القلة فی باب الضایر

المتصلة فكل واحد من الامر والنهی المعلومین علی اثنا عشر الکلمة فی العربیة بنقطة المتکلمین لان المتکلم بها فی المعلوم متروک فان الانسان لا یأمر ونهی هو نفسه فامل ترجمه پوشیده اولیه که معلوم اولان امر ونهی حاضر وغایب لری ایله هر بری عربیه

ایکشر کلمه استعمال اولور هر قدر قیاس اوزره اون دورت کلمه اولمش ایدن متکلم لری اولد یغیچون زیر امتکلم کند و نفعنه امر ونهی ایدن مرفعی لغله اولور سه اولسون پس ترک و فارسی دخی امر ونهی یک متکلم لری متروک

اولوب اخر فعل لری التی کلمه ایله کلمش مثال

اذهب	کت	رو	برو
اذهبوا	کیدک	روید	بروید
اذهبوا	کیدل	روید	بروید
اذهبی	کت	رو	برو
اذهبوا	کیدن	روید	بروید
اذهبن	کیدک	بروید	روید

الامر الغایب

لیذهب	کتون	برود	دود
لیذهبوا	کتونلر	روند	بروند
		نهی الحاضر	
لا تذهب	کنمه	مرو	نرو

لا يذهبوا	كتميت	مرويد	زويد
نحو الغائب			
لا يذهب	كتمون	نرود	رود
لا يذهبوا	كتمونلر	نروند	زود
المتى مفرد			
ليتكت ذهب	كيد ايدم	كاشكي رفته بوم	فارسي
ليتكت ذهب	كيد ايدك	كاشكي رفته بودي	تو
ليتكان ذهب	كيد يدي	كاشكي رفته بود	فارسي
ليتكان ذهبا	كيد ايدك	كاشكي رفته بودي	تو
ليتكنم ذهبنم	كيد ايد بكم	كاشكي رفته بوديد	فارسي
ليتكانو ذهبا	كيد ايدلر	كاشكي رفته بودند	تو
فصل في فعل الواو باستعمال العوام في القراء العجبة مفرد			
واجب اذهب	كرك كيد يديم كتمليم	بايد برود	فارسي
واجب تذهب	كرك كيد سن كتملسن	بايد بروي	تو
واجب يذهب	كرك كتون كتميلد	بايد برود	فارسي

واجب نذهب	كرك كيد لم كتملير	بايد برويم	فارسي
واجب نذهبون	كرك كيد سن	بايد برويد	تو
واجب يذهبون	كرك كتونلر	بايد بروند	تو
فصل في فعل بالقدرة مثال الفعل بالقدرة مفرد			
ماقدر اذهب	كيد بيلوريم	ميتوانم بروم	فارسي
ماقدر نذهب	كيد بيلور سن	ميتواني بروي	تو
ماقدر نذهب	كيد بيلوريز	مي تواني بروي	تو
ماقدر يذهب	كيد بيلود	مي تواند برود	تو
فصل في فعل عدم القدرة			
ما اقدر اذهب	كيد ميم	نميتوانم بروم	فارسي
ما اقدر نذهب	كيد مرسن	نميتواني بروي	تو
ما اقدر يذهب	كيد مزلر	نميتواند برود	تو
ما اقدر نذهب	كيد ميز	نميتوانيم برويم	تو
ما اقدر نذهبون	كيد مرسكن	نميتوانيد برويد	تو
ما اقدر نذهبون	كيد مزلر	نميتوانند بروند	تو

فصل فی اسم الفاعل والصفة المشبهة فاعلم ان اسم الفاعل فی العربیة ^{قصر} علی
اما مصدر ثلاثة احرف فوزنه فاعل مثل ضارب وقاض واذا كان لازما فالأكثر
اكثر اوزانه فاعل مثل شریف وحسن واما من مصدر الذي زاید علی ثلاثة
احرف فهو بزائدة الميم المضمومة فی اوله وكسحرف ما قبل الآخر بعد الحاق التثنية
مثل مکرم ومدحرج ومکتب ^{مستخرج} وما اشبه ذلك وفي التركيبة علی ثلاثة
اشكال اما فی آخرها لفظة حی مثل الكاتب یا زبجي واما الالف والنون مثل
کاتب یا زان واما الواو والباء الفارسیة مثل یازوب ویفهم من الاخير ان فعل
الفاعل متحقق عمله فی الماضي والمضارع وهذا اکثر استعماله مع فعل المضارع
وفعل المعلوم والماضي القديم مثل ایدی کیدوب یازرم اذهب الان ^{کتب}
وکیدوب یدیم رایج حتی اکل وکیدوب سویلش فی معنی راح من قدیم وحکی
واسم الفاعل فی الفارسیة فوزنه واحد وهو اسم الذي فی آخر النون والالف
والهاء مثل روند وکنده رایج والفاعل واما روان وکنان وکریان ^{مبا}
اشبه ذلك صفة المشبهة بالفاعل ونظیر ذلك کثیر فی العربیة مثل شریف ^{الطیف}
وغير ذلك من الافعال لازمة دون التعدية ^{ترجمه} بوصف اسم فاعل وصفة
بیانته در اسم فاعل عربیة ایکی نوع در یا اوج حرفی مصدر دندر یا خود اوج

حرفن زیاده اولان مصدر دندر پس اگر اوجلی حرفن اولور سه اوده یا لا زید
یا متعدی ویا کر لازم اولور سه اکثری وزنی فاعل وفعل کثیر و حسن کبی و اگر
متعدی اولور سه وزنی فاعل در ضارب وقائل وقاض کبی و اگر اوج حرفن
زیاده اولان مصدر دین اولور سه اولنده بریم مضمومه و آخر ندان اولان
حرفی مکسور و آخر تی تنوینله او قونیور مکرم ومجلس ومدحرج ومکتب ^{مستخرج}
مستخرج مثال لری کبی واسم فاعل فارسیه شول بر کلمه در که کندی فعل امریک
آخر ند زیاده اوله رق بر نون ودال وها وسمیدن الحاق اوله زنده و خوردند
وخوانند مثال لری کبی واما کریان و خیران و بزوتر مثل الوصفه مشبهه در
ترکیه نظیر لری اخلیان و قلغان دین ظن ایتمش و ترکیه اسم فاعل شول ^{در}
که علامت مصدر یک یرینه زیاده اوله رق جیم و یا حرف لری ذکر اوله یا ز
کبی و یا خود الف ونون ذکر اوله یا زان کبی و یا خود واو و باه فارسیه ایله ذکر
اوله یا زوب کبی ولیکن بولفظ استعمال اولنمرا بنحو ^{رایج} کلمه ایله برابر ذکر
اولنور اول کلمه یا فعل ماضی یا خود فعل مضارع یا خود بر کلمه معلوله ذکر
کیدوب سویله مش و کیدوب یازرم و کیدوب که او غلومی دو کیم مثال لری ^{کبی}

مثال اسم الفاعل مفرد

مذہوب به المذبح	کیدش بوغاز نمش	رفتہ شدہ
مذہوبون به	کیدش لر	رفتہ شدہ کان

مذهوب به	کیدیلان	رفته شده
مذهوبین به	کیدلان	رفته شده کان
مذهوبگاه به	کیدیلوب	رفته شده
مذهوبین به	کیدیلوبار	رفته شده کان

فصل فی افعال المنفیة اعلم ان المنفی کثل المثلث فی التصریف الی افعال و انما یزید

فی افعال العربیة احد من حرفی النفی وهی ما ولا ولم ولما ولان فی العربیة و حرفی
النفی فی ترکیبه فیه و من فی الافعال و نه و سیز مرکبا فی الاسماء و حروف النفی
الفارسیة نه و مه مفتوحین فی الافعال و نا و نه و نی فی الاسماء ایضا و بسی
فی الاسماء و الان فمثل ک فحل من افعال النفی و ما بقی تقیس علیها **ترجمه** فصل
بعض افعال منفیک بیا تنه در فعل منفی عربیة شونه در لر که اولنه نفی حرفی
بر بسی موجود اوله و نفی حرفی عربیة بونلدر ما ولا ولم ولما ولان و ان بعض
بر کرده و فارسیک نفی حرفی شونلدر نه و مه فته لر یله و نا و نی و بیه
اسملرنه و ترکیه نفی حرفی بونلدر مه و نه فعل لدره و سیز اسملرنه و اسمه داخل
اولان حرفی از شاء الله محله ذکر ایدر زایشندی منفی اولان بعضی افعال لری

تمثل ایدر زو فال لری بونلدر کوره قیاس و لنور مثال الافعال المنفی

مادهبت	کتمدیم	نوفتم
مادهبت	کتمدیک	نوفتی
مادهب	کتمدی	نوفت
مادهبنا	کتمدیک	نوفتیم
مادهبتم	کتمدیکز	نوفتید
مادهبوا	کتمدیلر	نوفتند

مثال نفی الحال المفرد

ماعمالذهب	کتیورم	نمی روم
ماعمالذهب	کتیورسک	نمی روی
ماعمالذهب	کتیور	نمی رود
ماعمالذهب	کتیورز	نمی روم
ماعمالذهبون	کتیورسکز	نمی روید
ماعمالذهبون	کتیورلر	نمی روند

مثال استقبال القریب ادرك هذه الأمثلة

ماساذهب	کتتم	نروم

ماستذهب	كتمزك	ف	نوع
ماسنذهب	كتميز	ت	نويم
ماستذهبون	كتمزكو	ت	نويد
ماسيدهون	كتمزلو	ت	نوند
لماذهب	كتمد الى	ت	نوفيم
لماذهب	هيج كتمديم	ت	نرقم هيج
لاذهب	كتمز	ت	نرود
ماسوف اذهب	كتميه حكم	ت	نبروم
لا هذا ولا هو	نه بونه او	ت	نه اين و نه آن
بدونك	سن سن	ت	بے تو
ان هو الا كتاب مليح		دكل وانجی کوزل برکتا بدر	
فصل في اسم الزمان والمكان اعلم ان اسم الزمان والمكان صورتها كصورة		نيت او مكر كتابيت حو	
الواحد في العربية واما في الفارسية والتركية ليس لهما صيغة مخصوصة		بل يذكر من الفارسية لاسم الزمان بلفظة هنكام ولاسم المكان بلفظة كه وكا	
مثل المشيب فوخلق وقتي والمقعد او توره جت بروم مكان ترجم اسم زمان و مكان الكثرى			

هنكام پیری و شمیمگاه
ع

عربین

عربیه لفظلری بر اولوب انجی امتیازلری قرینه مقامیلہ درک اول نور و اما
فارسی و ترکیه مخصوصا و لیوب مکر که فارسیه که و کاه مکان ایچون و هنکا
زمان ایچون ذکر اول نور و وقت و زمان و بروم مکان لفظلریله ترکیه ذکر اول نور
فارسیه مثال تماشاگاه و نشیمنگاه و هنكام پیری و روزگار جوانی و ترکیه مثال
سیرایک جت مکان و او توره جت برو و فوخلق وقتي و کنجاک زمانى اسم زمان

مذهب	یکد جت زمان	وقت رفتن
مذهب	کد جت مکان	جای رفتن

نقشگاه ایضا

فایده اعلم ان الافعال ينقسم الى قسمين معلوم ومجهول اما المعلوم فهو الذي
يكون فاعله معروفا مثل ضربت انا او ضرب زيد بن اورددم يا زيد اوردك والمجهول هو
الذي لا يذكر فاعله اما الجمل به واما الغرض من الاغراض الفعل المجهول يعرف بعلامات
وهو ضم الاول وكثيرا قبل الاخر في الما مثل ضرب زيد زيدا ورلك وايضا ضم الاول فتح
ما قبل الاخر في المضارع مثل يضرب زيد زيدا وريلر واما علامه المجهول في التركيبه
زيادة اللام في المصدر وفي اشتقاقها اذا لم يكن في مصدرها لاما ولا يزداد فيها
النون مثال الاول ضرب زيد زيدا ورلك باللام لان مصدر العلم منها اوردن والمجهول
منها اوردن ومثال الثاني اللج بوعغازلق باللام في المعلوم وبوعازلق بالنون

في المجهول وعلامة المجهول في الفارسية زيادة لفظة شد على الماضي المكسور الآخر
 مثل ضرب زيد زيد زده شد والفرق بين الماضي المجهول واسم المفعول في الفارسية في
 لفظة شد وشد لأنها اذا قرأ بكسر الدال فهو المفعول وبالتكون هو المجهول فافهم يا وليد
 والهاء التي في آخر الما يقال لها الهاء الوقاية لأنها تحفظ حركة الآخر الكلمة قائل
ترجمه فعل اليك قمتد خالي دكلد يا معلوم مد يا مجهول معلوم شول فعله دبر لكة فاعلى
 ايشيني بلي اوله بن اوردم وحسن اورك مثا لري كبي مجهول شول فعله در لكة فاعلى
 ذكر اولنيه نام معلوم اولديغون يا خود بشقه برعلت هني اوله وبو مجهولك علاقه
 عربيد ما ضيستي اولحر في مضموم وآخر حرفك اول اولان حرفي ماضيد مكسور
 ومضارع ماضوع اولقد ضرب زيد زيدا ولكو يضرب زيد زيدا وريدو مثا لري كبي
 ومجهولك علامتي تركيد فعلك وزير بلام زياده اولقد را كرم صدر بلام بلام
 بونحه علامته برنوز زياده سيلاه درالنج بوغازلق كبي ماضى مجهول بوغازلق
 ومجهول فارسيده شول بر فعله دبر لكة شدن مصدرينك مشتقايله صرف اوله
 واول فعل مجهولك آخر حرفي دالما مكسور اولور وهارايه او قو نورده شد وزده شد
 وزده شونده مثا لري كبي **قاعده** الفعل ايضا على نوعين اما لازم واما متعد
 واللازم هو الذي لم يتجاوز حد الفاعل الى المفعول به مثل زيد بخلاف قرح زيد

عمرو لان التفرج حدث يتجاوز عن الفاعل وهو زيد ويوصل الى المفعول به وهو
 عمرو واللازم بخلافه فيستعمل لازم العربي باسباب الثلاثة الاولى هزة القطع المفتوحة
 بعد اسكان حرف الاول زيادة على الماضي مثال اللازم خرج زيد زيد چقدى زيد
 در آمد ومثا المتعدى لخرج زيد كتابا زيد كتابي چقدى زيد كتابا در اورد
 وسبب الثاني زيادة حرف من جنس حرف الوسطاني مثال اللازم لبس زيد زيد كيدى
 زيد پوشيد مثا المتعدى لبس زيد عمرو ازيد عمروى كيدردى زيد عمرو پوشايد
 والسبب الثالث ادخال احد حروف الجر على المفعول بواسطة مثال فعل اللازم نحو من زيد زيد
 كجدي زيد گذشت مثا المتعدى من زيد عمرو زيد عمروه كجدي زيد عمرو گذشت و
 بالجملة في الكتب النحو ولا يليق بهذا المختصر اسباب التعدى في التركية لفظة دبر مثل اول
 ان وتزل انديرو والتعدى على التعدى ايضا بالدال والراء زيادة على الدال والراء الاول
 يازديدى وهذا ما جاء في الفصحى العربية ولا الفارسية الدذية الابهة العبارة فامر
 يكتبوا وان يفتحوا الناس يعنى ميفرايم ناكه بنو ليلد بالجمع او المفرد واسباب التعدى في الفارسية
 اثنان الاول في الفعل وهو الالف والنون والثاني في المصدر فهو الالف والنون والياء
 المصدر خورايدن ومثا فعل الامر بخوران يعنى الاطعام واطعم **ترجمه** ينيه فعلينز ايكى دو
 لودن خالى كل يلازمدر يا متعدى لازم شول فعله دبر لكة كدى فاعلنن تجاوزا

وآخر که به بنشیم زید فرجندی کبی و متعدی شول فعله دیر که فعل فاعل آن تجاوز
 ایند و بر آخره واصل اوله زید عمروی و ردی ضرب زید عمرو و امثالی که لازم فعلی عین
 اوج نسه ایله متعدی و لنوز اول هنره قطع مفتوحه ایله خرج اوج کبی ایکنجیسی اول
 لازمک وسط حرفک جنسند بر حرف زیاده اتمکد فرج زید قوج زید عمرو و کبی و آنک
 شد سبیل زید سوندی و زید عمروی سوندی و دیگر و اسباب تعدینک ^{و اوج جنسی اول فعل مفتوح}
 اولینه بر حرف زیاده اتمکد مرتب زید زید کجیم مثال لری کبی و ترکیب فعل لازم متعدی
 اولنر اینجی دال و ذایله یکدم و یکدم و کاه اولور که تعدینک اوزرینه بنده تعدی ایدر
 شویله که برضاک اوزرینه بر دال و ایکی راه زیاده ایدر یا پارم ^{بهم} لازم اولنر فعل اول تعدی
 یا پدرم و ایکنجی تعدید یا پدرم دیر و بونک نظری عربیه بولنر اینجی عربیه دیر که
 نامران یعلو اکذا یا خود بخجی حتی بچر کند و فارسیه تعدینک علامتی ایکی و اولور
 بری مصدره واقع الف و نون و یاح و لری و بری افعال لریه واقع اول الف و نون حرف اول
 مصدر مثل الخور ^{بنده اعلم} و فعل الخور ایکی آن کل مصدر من المصادر الایه تصرفها و قواعدها مثل
 تصرف مصدر لما یضیه فی الاشتقاق و تعداد الافعال و صیغتها کما فی تصريف الرواح
 و الذهاب **ترجمه** آید اولان مصدر لریک هر یک صرفی و اشتقاقی رواج و ذهاب
 مصدر لریک تصرف لری کبی و بر هر مصدری بونک اوزر قیاس ایله **فایده** و قد ^{یستعمل}

فی الفارسیه بعض الفاظ العربیه جامدا کان او مشتقا کما مع الافعال العموم فی الفارسیه
 و براد بها الحدث و الزمان من ذلك للفظ مثل صید کردم و ابا میکنی یعنی صیدت آنکو
 انت و قد یكون ذلك للفظ اسم الجامد الفارسی مثل زمین را آبیاری کردی و خوشو یعنی
 سقیت الارض و لا تکر جمار او شاش کردم یعنی بخت انا و كذلك فی ترکیبه یستعمل الفاظ ^{الشی}
 و الفارسیه مع الافعال العموم التي مستعملة فی لغة ترکیه مثل دعا اتمک و نماز قلمق و غیر
 ذلك و لا یحتج علیک بان الافعال العموم فی العربیه اربعة کان و حصل و جعل و استقر و قبل
 صار بمعنی کان و موجود و ثابت ایضا و فی الفارسیه کثیره و لکن الذی یمکن ضبطها مثل
 کردن و ساختن و شدن و بودن و ورزیدن و فی ترکیبه اتمک و قلمق و ایلک و بنیت ^{بافعال}
 العموم لانها یتعم استعمالها فی اکثر المقامات تصحیح العبارات و ربطها مثل زید فی الدار ^{ای}
 زید کاین فی الدار زید اوده اولور یعنی زید اوده در و لذلک لعلتها طرف المستقر ^{بقال} فاعلم
ترجمه فایده کاه اولور که فارسیه بعض مصادر عربی و فارسیه مستعمل اولان بعض
 افعال عمومیه مرکب بر کلام اولوب استعمال اولنور و اول مصدر من محطها و اول فعل
 عمومک فقط هر زمان اراد اولنور صید کردم و خطاشد مثل کبی و کاه اولور که فارسیه
 بعض جامد اولان اسماء ینه بوافعال ایله ذکر اولنور آبیاری کردم و کاه میکنی
 کبی که صوار للقاء ایدم و ایشلیور دیم کدر و ترکیب دخی بعض عربی و فارسی اولان

أسماء لری الوب و ترکیب مستعمل اولان بعض افعال عموم ایله مرکب اولور و دعا ایله
 و نماز قلام مثلاً و کلاماً که بین الناس مستعمل و پوشیده اولیه که افعال عموم ^{سد}
 در تداکان و حصل و جعل و استقرار و رسیدن کثیر المستعمل اولان افعال عموم ^{نور}
 کردن و ورزیدن و شدن و ساختن و بودن و ترکیب مستعمل اولان عموم فعلت
 بونورد قلمت و یا یتمق و اولق و اتمک و ایلک و بونوره افعال عموم دید کلی
 سبب شود که چو قلمت و ربط کلام ایچون استعما لغی تعمیم اولور **باب المضاد جمع** ^{هو المصدر}
 و هو فی الاصطلاح ما یصدر عنه الشئ یعنی فعل اکثر عربیا کان او غیر المصدر
 العربیه او زانها کثیر و لا یلیق بهذ الوحیره و اما مصدر التریکه فهو الذی کان فی
 من و مک بحث اذا وقعت منها القاف و المیم و الکاف بقی فعل الامر من ذلك المصدر
 مثل الكتابة یازق و الامر منه اکب یاز و مثل الذهاب کتمک و الامر منه کاذ
 بخلاف یزق و طوق فانها اسمان اذا رمت منها مق فیقی یز و طوق اسمان دون
 الامر و اما مصدر الفارسیه هو ایضا علی نوعین اما بابکاء و النوز و بالذ
 و التون بحث اذا وقعت منها التون بقی فعل الماضي ذلك المصدر مثل الفلک کمن الضرب
 زدن و الماضي منها کت و زد بخلاف کردن بالکاف الفارسیه بمعنی الرقبه فاذا رقت
 منها التون بقی کرد بمعنی الغبار و اما المصدر الذی یوجد فی آخرها شین و الف

و الزام الذی مرکب من الماضي و الامر فکلیهما اسم للمصدر مثل کوشش السعی و وقار
 و خفت و خیز اسم للقیام و کفت و کوفه المقال و الذی فی آخرها الیاء اما للتشکیک و
 للفعول المطلق مثل خور دنی یعنی من جنس لا کل و زدم زدنی ای ضرب ضربه و هذا الیاء
 یقال لها یاء المصدریه و الیاء التي فی آخر الاسماء یقال لها یاء التشکیک مثل آتشی
 یعنی جنس النار و قد یقال لها یاء الوحده مثل مردی و جوانی رجل واحد و شاب و حد
 تدخل فی آخر افعال یقال لها یاء الحکایه لان المتکلم یحکی عن الحال الذی کان فی
 مثل شبهای دراز نخفتی و نماز کردمی یعنی فی لیل الطویل ما نمت و الحال فامصده
ترجمه بالترکی بواب مصدریات و مصدر لریک قاعده لریک بیاتند در مصدر
 شول بر اسم مشتقه دیر لکه بر طاقم افعال مختلفه کند و سندن صادر اوله و بومصدر
 عرب لغتند او توزدن زیاد و دور و تفصیل لری بو مختصر کتابده صغیر انشاء الله کتب
 صرفه مطالعه اولنه و اما فارسیک مصدر لری یکی نوعی خالی دکل یا تا و
 ایله یادال و نون ایله در شویله که فونی دوشد یکند او ندن فعل ماضی باقی قاله
 کشتن و زدن ماضی لری کب که کشت و زد معاً لری در و اما کاف فارسی ایله
 بویون معانیه کردن لفظی اسم در زیر انونی دوشد یکند مکرر لفظی الی و طوزد یکمدر
 و فارسیک بعض مصدر لری بونور که آخر اند شین یا خود الف و را بونور کوشش و گفتار

مثالی که بونلر اسم مصدر دیر و بونلر یک نظری ترکیده دخی بونلور چالتمرو
 سوبله مثالی که هر نقد فعل نهیه ملتس اولور ایله لکن کلاما قریبینه
 مفهوم اولنور و گاه فارسینک فعل ماضی کندی فعل امرک ایله بردن مرکب اولوب
 ذکر اولنور اسم مصدره مشعر در کف و کو و خف و خیر مثالی که و گاه مصدر لک
 اخره بریاء زیاده اولوب نیکر معناسی درک اولنور خوردنی بیجک نسنه و گاه اولیان
 نوع یا خود بنا نوع و در لوک شلیر زدم زدن اوردم بردن و اورمقلق مثالی که و گاه
 کنه بریاء ماضینک آخرینه کلوب فاعلک خالک حکایه بیلدیر پس بوقیدر جبروت
 یا حکایه دینلیر شبهای دراز مخفی و همی نماز کردی یعنی وزن کجده لریا ترم و دینا
 نماز قیلر ایدم و بعض فارسی اسم لک آخر لند بونان یایی و حلیایی تغییر اولنور زیر ابرک
 فهم اولنور و یا جنبیه دخی دینلش در سالی و زنی و مردی مثالی که بریل و جوت
 و بردیشی دیمکدر یا خود جنس لندن بری مراد در آکله او غلم و صدر نوسکی دخی ایک
 دور لودن خالی دکلدر یا آخنده میم و قاف ایله در یا خود میم و کاف ایله در شوبله که
 و مک لفظ لری دوشدیکند او مصدر یک فعل امری ^{یا} قافه یا زنی و کتمک مثالی که
 که امر لری یا زوکت لفظ لرید و بونلر خلافی برحق و طووق که مصدر دکلر زیر اکون

اخر لندن دوشده بر و طووق اسم لری اولور **باب و المصادر**

الاخذ	المق	کرفت	العطی	ورمک	دادن
الامر	بیورمق	فرمودن	الکتابه	یازمق	نوشتن
القراءة	او قومق	خواندن	العلم	بلمک	دانستن
التعلم	او کزنمک	آموختن	الفهم	اکلمق	فهمیدن
المحی	کلمک	آمدن	الرواح	کتمک	رفتن
القيام	قالقمق	برخواستن	القعود	او قورمق	نشتن
الوقوف	دورمق	ایستادن	النظر	بقمق	نگریدن
الاکل	یمک	خوردن	الشرب	ایچمک	آشامیدن
النوم	او یومق	خسیدن	الجماع	سیچمک	کانیدن
الرؤية	کورمک	دیدن	الادارة	کوترمک	نمایدن
القول	سوبلمک	کفتن	الوقوع	دوشمک	اقادن
العمل	یا یمق	کردن	القرب	بلمک	پروردن
الرمی	اتمق	انداختن	الخوف	قورمق	توسیدن
الزيادة	ارتقلمق	فزونیدن	التقصان	اکسکلمک	کاسدن
الخرق	دلکلمک	سوراخ کردن	الغلی	قینمق	جوشیدن

الطيران	اوچوق	پريدن	الخياطه	دكك	دوختن
الخنق	بوغمق	خفه كړن	العطاس	اقصمق	عطه كړن
الضحك	كولك	خندیدن	التعال	اوكرم	سرفیدن
البكاء	اغلق	كړيښتن	المصر	امك	مكیدن
العض	اصرمق	كړيدن	البوس القبل	اوپك	بوسیدن
البل	اصلنق	خپیدن	الغطس	دالمق	زيراب شدن
الصلح	بارشمق	آشتی كړن	العم والسباح	يوزمك	شناو شنو كړن
الصلب	آصمق	بردار كړن	الغرق	بامق	غرق شدن
الغل	يومق	شتن	القتل	اولدرك	كشتن
الذبح	بوغازلق	سر پريدن	السلخ	صومق	پوست كندن
الهدم	يقمق	ويران كړن	البناء	يامق	ساختن
الاحتراس	صقمق	پرهيز كړن	الرفع	طولدمق	پر كړن
الانقفاخ	شيثمك	اماس كړن	اللف	صارمق	پيچيدن
التفخ	اوفورمك	دمیدن	الخلاص	قورتلق	رهيدن
التأني	اكلنك	درنگيدن	التخيه	صقلنق	نهفتن

الصبر	صبرتمك	شكيدن	الاخفاء	كړنك	نهفتن
الدخول	كرمك	در شدن	الظهور	كورنك	پيداشدن
المحرف	ياثق	سوختن	الظلم	ظلم اتمك	ستم كړن
الربط	باغلق	بستن	الخروج	چقمق	بروز شدن
الكس	سپوريدن	رفتن	الحل	چوزمك	كشودن
الضرب	اورمق	زدن	الحلب	صاغمق	دوشیدن
الهروب	فچمق	كړنجتن	القطع	كمك	بريدن
البيع	صاتمق	فروختن	الوصول	ارمك	رسیدن
العجن	يوغورمق	سرستن	الشرب	صاوتولمق	خريدن
القلع	قوپرمق	كندن	الطبخ	پشرمك	پختن
التعداد	صايمق	شمردن	الثقاعه	ديلايتمك	شفاعت خواستن
الولادة	طوغمق	زائيدن	التيان	اونوتمق	فراوړون كړن
التسوال	صومق	پرسيدن	الحياه	اونانمق	شمردن
البدار	صاچمق	پاشيدن	الطلب	استمك	خاستن
الركوب	بنمك	سوار شدن	البلع	يوتمك	فرو بردن

البدايه	باشلق	آغاز کردن	الغوط	صحنه	ریدن
النزول	ایتم	فرو آمدن	البول	ایشمک	شاشیدن
المضغ	چنمک	جویدن	التخلص	قورومق	رهانیدن
المزاج	شاقلمک	شوخی کردن	الترقه	اوغورلق	دزدیدن
الکراهیه	اکراه اتمک	اکراه کردن	الاکتاب	ایشلک	کار کردن
الخسارة	ضراتمک	کرنیدن	التدوين	اصلتمق	خیانیدن
الزحل	اوضاتمق	ننگ آمدن	الافاننو	یردم اتمک	یاری کردن
التلوث	بولشتمق	آلایش	الذین	بورج اتمک	باشک گرفتن
التعزیر	انجتمک	اشکنج کردن	الشول	یوقاری قالدیق	برداشتن
الضيق	پاسی کندیش	پیشبردن	التجمع	طوپتمق	واهم آمدن
المنازعة	غوفاتمک	پیشبردن	الوفاء	اودمک	وام دادن
الغيرة	قسقتمق	ندم عار کردن	التقسيم	پای کردن و غنمق	پراکنده کردن
الملاعبة	اونیاشتمق	یا یکدیگر بازی کردن	المضب	پایه ویرمک	جاه دادن
الثغل	ایشلک	فراز کردن	الارشال	کوندیرمک	فرستادن
الانقطاع	ایرلمق	جدا شدن	المشي	یورمک	راه رفتن

وکار کردن
ایضا

الاستعمال	قوللتمق	گفته کردن	القصادف	راست کلمک	راست آمدن
الرضی	قایل اولمق	خوشنودیدن	الملاقات	کورشمک	یکدیگر دیدن
التغابن	الداتمق	فره بانیدن	الانتظار	کوزتمک	چشم داشتن
الموت والفوت	اولمک	مردن	الضمانة	کوتورم اولمق	زامن شدن
الراحة	دکلمک	آرمیدن	العروب	پی ویرمک	پی بردن
الشفی	سپیمک	برگزیدن	الاخذ والعطا	الشویش	داد و ستد
الرقص	قالقورونمق	بازی کردن	الرجح	قازتمق	سود دیدن
الغيب	یتیمک	گم کردن	الغنم والحص	اومق	آزیدن
النهب	یغما اتمک	تاراج کردن	المسک	طونمق	داشتن
الرحی	برقمق	کذاشتن	الاطلاع	بلدیرمک	اکاه کردن
البتین	بللی اتمک	آشکارا کردن	الضیاع	یترمک	گم کردن
التفتيش	آره مق	جستن	الاذین	انجتمک	اشکنج کردن
الخطف	قاپتمق	ربودن	الثعب	امامچمک	زحمت کشیدن
الغرس	دیمک	کاشتن	الکشف	آچمق	باز کردن
الزراع	اکمک	کاریدن	النقض	سلمات	نکاتیدن

التغابن

رقص کردن
ایضا

التغريب	قالو مزلق	بنجتن	النج	پوسكرمك	پوفاب زدن
الظن	او كوتك	آسيا كردن	التفريع	بوشاتمق	تھی کردن
التخل	اله مك	كرد بنجتن	الارتواء	قاندقمق	سیراب کردن
العطش	صوطامق	تشنه شدن	الشبع	طویمق	سیر شدن
القطع	پاره مك	پاره کردن	الجوع	آچمق	گرسنه شدن
الفرم	قیمق	ریزه کردن	التحق	ازمك	سانیدن
الاف	دوغرمق	خورده کردن	الحلم	دوشكوك	خواب دیدن
السلق	ارقلو زده ماتمق	برپ خوایدن	التیقظ	اوبانمق	بیدار گشتن
التقویر	دك می كیمك	كرد بریدن	الكسر	قمرق	شكستن
القلی	قزارتمق	درد و غم سرج	الشد	پركانمك	سخت کردن
التخیر	اكرمق	صدا كردن	الرفی	اورمك	روفی کردن
التذویب	ازتمك	كلاختن	التفیم	بولمك	پای کردن
الخصامه	چكتمك	ستیزیدن	الضید	اولمق	شكاریدن
القفل	قابمق	بتن	الفرش	دوشك	كسبیدن
الفتح	آچمق	كشودن	الشم	قو قلمق	بوئیدن

الشم	لا یقنر سوليك	فاسر آفتن	الضدم	طوقتمق	برهم خوردن
الب	سومك	دشنام داد	الوجدان	بولمق	یافتن
الصب	دومك	ریختن	المسح	سلك	تباه کردن
التسخين	اصتمق	كرم کردن	التبريد	صوغتمق	سرد کردن
المضيه	كچمك	گذشتن	النشر	سرمك	پهن کردن
الحج	صومق	بر زمین کشیدن	الغناء	ايرلمق	سرانیدن
الصباح	جغرمق	فزیاد کردن	النسج	طوقومق	یافتن
الهبة	باغلق	بخشیدن	القتل	بومك	تابیدن
الانتخاب	سچمك	برگزیدن	النصیه	اصمارلمق	سپردن
المحبة	سومك	دوستی کردن	الارتعاش	دزومك	لرزیدن
الشرط	یرتمق	دریدن	الوزن	طارتمق	سنجیدن
الغضب	غضبلك	خشم کردن	الدفن	كومك	خااله کردن
الكيل	اوپچمك	پیماییدن	الدلالة	فازلمق	گوشه بید
التصديق	اينامق	باوریدن	البحس	یلامق	لیسیدن
التكذيب	یلانلامق	دروغ گویند	الانكاء	طیانمق	تکیه کردن

الرجوع	دونمك	بركشتن	اللعب	اوبنامق	بازيدن
الاطفاء	سويندك	آتشكستن	الخدعه	الداثمق	فریبانیدن
التوديه	كوردك	بودن	الايجاب	كوردك	آوردن
الاستحقاق	خواركوردك	خواركردن	الحفظ	ازبرلك	ازبرخواندن
التزيين	دوزمك	پرواستن	الحصاد	بچك	درهيدن
الجمع واللم	دوشرك	فراهم آوردن	المدح	اوكمك	ستائیدن
الذمر	يرمك	هجو كردن	الخلق	يراثمق	آفریدن
التعلق والتعلق	صاليورك	آويختن	التثوب	اسمك	خيمازه كردن
الاحاطة	فلامق	فراگرفتن	المسابقة	كچك	گذشتن
الضرورة	بلك	پوئیدن	العجالة	اومك	شتابیدن
البطى	اكلنك	درنگیدن	الجرى	سكرنك	جستن
التعب	يورلق	خته شدن	الهضم	سكرنك	كواريدين
الفرح	سونمك	شاد شدن	الغم	طه لثمق	اندوهناك شدن
الكون	اولمق	بودن	الاجتهاد	چالشمق	كوشيدن
الفكر	دوشنمك	اندیشیدن	المكالمه	قوشمق	كف وكوردن

الظن	صانمق	پنداشتن	النجواء	فلهامك	نندكوشيدن
التحير	شاشمق	سگرداشتن	الصراج	باغرمق	فرياد كردن
الحكى	لاوردى اتمك	فاننه گفتن	السكون	صومق	خاموشيدن
المثورة	طاشمق	پرسیدن	الصيام	اورج طومق	دوزه گرفتن
التحديث	لافاتمك	كذافيدن	المصاحبة	دوشلوانمك	دوستي كردن
التعطيف	قوبارمق	چیدن	التشبيه	بكرنك	مانند كردن
الحفر	قازمق	كندن	التبديل	دكشمك	عوض كردن
النك	سكمك	كانيدن	التخليط	قارشدمق	آميختن
التعقيق	اسكتمك	كهنه كردن	الاصق	ياشتمق	چسبیدن
التطهير	پاك اتمك	پاك كردن	العجب	بكنمك	پسندیدن
العصر	صقمق	فشردين	المعاشرة	كچمك	گذرايدن
الشخير	خورلق	خورخوردن	الادراك	ارشمك	رسيدن
الدعك	اومق	رام كردن	الالتجاء	صغقمق	پناهيدن
القلب	چويرمك	ذيروزير كردن	الاقذار	كوجيتك	دست يافتن
التثيف	قورتمق	خوشكنايدن	الافتاء	اوبمق	پيشوا گرفتن

الصف	دورمک	رده کردن	الثقوف	کیج اتمک	دیر کردن
النظم	دیزمک	پکانیدن	الندامة	پشیمان اوق	پشیمان شدن
التدوير	دوفندرمک	دور کردن	الدوران	کرمک	کشن
التخميم	مهرمک	مهر کردن	التشكى	شکایتیک	کله کردن
التصلح	دورنمک	ساخن	التضرع	ذلیل اوق	زاری کردن
التطيف	تمیزمک	پاکیزه کردن	القبول	قبول اتمک	پزیرفتن
الثغود	الشمق	آداب گرفتن	التلطف	اوخامق	فوازش کردن
التجربة	صنامق	آزمودن	الشهادة	شهادت اتمک	کواهی دادن
التحسين	کوزل اتمک	پیراستن	التکنيز	اتلی سرامک	بی پنا کردن
الفرحة	سیر اتمک	نمایش کردن	الضييق	دار اتمک	ننگ کردن
الدوران	کرمک	کردیدن	التفسيح	کفر اتمک	کشاده کردن
الطواف	طولا شمق	دور کردن	الترقيق	انجه اتمک	نازک کردن
التمسخر	ذوقلنمک	برویش خندیدن	التحنين	قالوز اتمک	ستخریدن
التدش	لگرمک	آروغ زدن	التخفيف	بکنی اتمک	سبک کردن
التفصيح	رزیل و بر باد اتمک	رسوا کردن	التبخير	بخار اتمک	بخار کردن

الاستغفار	توصمق	فی کردن	المصاقله	طافا و اوق	کاسه لیسیدن
التبسم	صرمق	کلخندیدن	الاشتياق	آرزو اتمک	خواهر کردن
التمسيط	طراقلق	شانه کردن	الاستقبال	قارشولوق	پیشوازی رفتن
المخرش	طرمق	خراشیدن	المصاحفة	بربریک اتمک	دست بکشد کردن
الخلاقة	تراش اتمک	تراشیدن	المعافاة	قوجاقلوق	دراغوش کردن
الثبت	پرک اتمک	ثابت کردن	القصد	اراد اتمک	آهنگ کردن
التعلی	یوکلن اتمک	فرازیدن	التوصيل	یتشدرمک	رسانیدن
التوطی	الاحتی اتمک	پت کردن	التحرک	قلدنمق	خیندن
التکبير	بیوکلک	مهرانیدن	الخلاص	رها اوق	رستن
التصغير	کوچکک	کهرانیدن	الدف	دویمک	کوفتن
التقصير	قصه لقمق	کوتاه کردن	الاحترار	محابا اتمک	پروا داشتن
التوسيط	اوزنلق	میانم کردن	الاهباط	اندرمک	فرو کردن
التشيل	یاقمق	افروختن	المصارعة	کورشمک	کشتی گرفتن
المصادرة	قوجاقلوق	دراغوش کردن	الانخفاض	کوز قباصق	چشم زدن
الغضب	خشم اتمک	ارغیدن	التحدث	برنجی اتمک	نوپید کردن

المشيئة	ديلك	خواسن	الجمل	اورمك	رميدك
الانهزاز	صا لفق	خراميدن	النب	صومق	باليدن
الانفتاح	آجلق	شكفتن	الوسعت	صغق	كنجيدن
التجبل	كبه اولق	آبتن شد	الترين	دوزمك	پراستن
الركض	بلك	دويدن	الملازمة	بدنك	نكوهيدن
الزعل	طارلق	ستوهيدن	العذر	عذر اتمك	پوزيدن
الفصل	كسمك	بريدن	الوق	سورمك	راندن
التوكل	صغق	پناهيدن	الوضع	قومق	نهادن
الافاتة	ياردم اتمك	دستار كركي	التخيظ	حفظ اتمك	پاسيدن
الطويل	اوزن اتمك	درازايدن	ايضاح	بالل اتمك	آشكارا كركي
التمطر	يا غمق	باريدن	التوجيع	اغرمق	درد آوردن
الخلط	قارشمق	شوريدن	الايما	اينامق	كرويدن
النصفه	سوزك	بالودن	التعود	التمق	الفن
الانخا	اكرى اولق	خمشدن	النط	صحرا مق	جستن
المغزل	اكرمك	زليستن	التبرك	مبارك اولق	فرخندن

فوشمق ايضا

الترجى	يلوا مق	نياز كردن	النجاح	كوبك غمق	لانيدن
النظر	بمق	نكريدن	التدريج	يوار لفق	غلطانيدن
التمطي	كچد مكم	كذمريدن	القناعة	آزه را اولق	خورسنديدن
التفرقة	طاغمق	پرا كده شد	الغفران	يار لغمق	آمرزيدن
الرحم	اسرمك	مهرباني كركي	الدوس	با صمق	بهيدن
الجل	نا كرك اتمك	در بچ دشتن	التعفن	قومق	كذيدن
التجسس	اليقومق	دورزدان كركي	المصادفة	راست كلك	دوچار شدن
الجدل	فلق	كردن	التعويج	اكرى اتمك	كركردن
المروء	او غرامق	كذشتن	باب احروف من الجز وغيرها وما يشبه بالحر		
في المعنى بواب حروف وحروف معانيد اولان بعض كلمه لك بيانند در					
الباء	به بيله	به وبا	من وعن	دن	از
اللام	ايچون	براي	الكاف	كبي	ماند
على	اوزره	بر	في	ده	در
مذموند	اولو	اولو	حاشا	انجق	مكر
اين	فده	كجا	فا	اكشه	پس
					لا لاما
					مريزق
					نهدي

وچون

مئی فچن کی بلا سیر فی امّا یاخود یا
 او یا یا واو دوزوم لان زیر ابرا
 ارتو ایہ اکوکر اذا وقتا زمکاہ نعم اوت آری
 انلا یوخہ ورنہ اتان تحقیق بدہنہ کا تنم چانچہ
 کان مثل کویا لت اولیدی کاشکی لعل رجایدہ امید
 لکن لیکن لیک مع برابر وایله باو برابر لاجل ایچون بہر
 لیس دکل تو نیت فیہ وار ہست ابدا ہیچ ہرکن
 ایضا کچیکے مانتلاک اتی فتی ورنہ کدام چہ ماون کیم کہ
 شیئ نہ چیز ہل عجبا آیا کر فچہ چند
 کلا صقن زہار حیثا ہرقہ ہرکجا مہما ہرنہ ہرچہ
 ماہو اندراو چیتا و ہنا بوند اینجا ہناک اندہ درآجا
 الذی انجلین انجان الی انجلین انکہ الذی انجلین
 اللاتی انجلین انہاکہ ذی انجلین انجان ماذا نہ بو چیت
 ذلک اول آن ذی صاحب صاحب کیف فضل چہ کونہ
 لیس دکل نیت ہکذا بویله چنان کذا شویله چنہ

مثل کی چون کل ہب ہم بعض بعض برہی
 لابد ہلت بایت کامل بتون درست جہت طرف سو
 فوق یقارو بالا تحت آشنہ پایین امام اولت پیش
 الوقت کاہجہ کہ وکاء الفجہ انزہن ناگہان الوقت و ہنکا
 الوری اکد پس بمین صاغ راست صول چپ
 بعد صکرہ پس حصہ قمت پای نصف یارم نیم
 ربع چمک چٹار ثلث اوجہ سربک عشر اوندا بر دہیات
 هذا بو این ہولا بوند اینجا اولاء اونار انہا
 عند یان نزد من ہو کراو کیت کل الطرف ہرکا سوبو
 سوی برابر یکسان الوتر تک تنہا البتہ البتہ ہر اینہ
 قطعین ایکلی قتا دوتای العث نافلہ بہود العجب عجب وہو
 ما احسن نہ کوزل اولای وچہ خوشد بخ نہ کوزل نہ

باب الضمایر المنفصلة وقد ذکرنا الضمایر منقسم علی قسمین متصل ومنفصل
 وفصلنا المتصل تفصیلا فی اول فصل الماضی واما المنفصل فهو اربع عشر کلمة
 فی العربیة مثل انت و انتما انتم للخطابین المذکرین وانت انتما انتن للخطابات

الموثنين وهو هاهم للغائبين المذكرين وهي هاهن للغائبات الموثنين وانما
 للتكلمين واما الضماير المنفصلة في التركية والفارسية ستة مثل سن سز بالتركية
 وتوشما في الفارسية للخطابين مذكر كان او مؤنثا واو واو نلر بالتركية وان
 وانها بالفارسية للغائبين مذكر كان او مؤنثا وبن وبز في التركية ومن وما في
 للتكلمين وقد تكون النون المفتوحة ضمير للغائب في الفارسية مثل او بنه كذا
 يشرف جوابا لمن سئل ان المصطفى يعني نبي الله واما خود في الفارسية
 وكندي في التركية ايضا ضمير قد يستعملان في الحاضر مثاله تو خود فتى سن كند

را

وقد يستعملان في الغائب مثل خود رفت كندی كندی راج بذاته **توجه على ضمير**

ان دورت كلة اوج نوع اوزره اولوب اياك نوع مخاطب ايجون اوبنجي نوع غابر
 ايجون اوبنجي نوع متكلم ايجون ومخاطب قارشو قارشو سويليك ديمكداو
 التي كليه استعمال اولور اوجي اركيد له مخصوص انت انتما انتم كلمة لري كبي وقتا
 حاضر اوليان ديمكداو ده التي كلة ايله استعمال اولور اوجي اركلره هوها
 هم كبي واوچين ديشيله هي هاهن كبي ومنكلمين مراد سويلين كندی ديمكدا
 واوده ايلي كلد بري منكم وحده يعني يادم يا لكر انا لفظي كبي وبري دخي منكم
 مع غير يعني برو كند يله برابر اولان سويلين ديمكدا ونحن كبي واما توكي وفارسينك

واوچي دخي و توشله مخصوص
 انت انتما انتن كلمة لري كبي
 ع

ضمير

ضمير لري مجموع التي كلة استعمال اولور ايلي مخاطب له سن تووشما كبي وايلي ده غا
 واو نلر ان وانها كبي وايلي متكلم له مخصوص دين وبز من وما كبي وبو التي كلمة دن زياد
 اولدين بي شو كه بو ايلي لغته مذكر مؤنثي دخي تشيه وجمعك الفاظ لري مساوي اولوب
 كلا ملونه تفرقي اولمز وبو التي ضمير لدن غيري فارسيد شين حرفي ضمير غايبه
 دلالت ايد دراهش وجود تركي وبونك نظري تركيد برنون مفتوحه متصلها
 رسميه ايله استعمال اولور يولنه وكندی يولنه كبي وكاه يايه كايه بري كايه
 اولوب بنون ديمكده زياده اوله رقي يا وسين حرفي كراو لو بنه غايبه مراد اولور
 اجا باريك بريني كوردم مثالي كبي واما خود لفظي كبي فارسيد وكندی لفظي كبي
 تركيد كاه ضمير غايبه ايجون ذكر اولور ان خود رفت او كندی كندی مثالي كبي وكاه
 اولور كه ضمير لفظي حاضر ايجون ذكر اولور تو خود كجا رفتي سن كندك توبه كند

الاوركه ضمير								ضمير منفصل		
انا	بن	من	انت	سن	تو	هو	او	آن		
نحن	بز	ما	انتم	سز	شما	هم	اونلر	آنها		
فصل فی ترکیب الضمایر مع الحروف										
لی	بکا	مرا	لك	سکا	ترا	له	اوکا	اوا		

لنا	بزه	مارا	لکم	سیر	شمارا	لهم	اونلر	آنها
منو غن	بند	ازمن	منک	سند	ازقو	منه	اونک	آین
مناو غنا	برند	ازما	منکم	سرن	اشما	منهم	اونلر	آنها
علی	بنم اوز	برمن	علیک	سک اوزینه	برتو	علیه	اونک اوزینه	برای
علینا	اوزریمز	برما	علیکم	اوزریمز	برشما	اوزریمز	برشما	برشما
علیهم	اونلر ایلک اوزینه	برانها	کشی	بنم کبی	ماندن	ماندن	ماندن	ماندن
مثاک	سند کی	ماندو	مشله	اونلر کبی	ماندو	ماندو	ماندو	ماندو
کشلنا	بزم کبی	ماندما	مشلکم	سیر کبی	ماندما	ماندما	ماندما	ماندما
مشلم	اونلر کبی	ماندما	معی	بنم ایله	بامن	بامن	بامن	بامن
معک	سند ایله	باتو	معه	اونلر ایله	بااو	بااو	بااو	بااو
معنا	بزم ایله	باما	معکم	سیر ایله	باشما	باشما	باشما	باشما
معهم	اونلر ایله	با آنها	فی انا	بنده	درمن	درمن	درمن	درمن
فیک	سند	درتو	فیه	اونک	دراو	دراو	دراو	دراو
فینا	بزه	درما	فیکم	سند	درشما	درشما	درشما	درشما
فیم	اونلر	در آنها	لاجلی	بنم اچون	برای من	برای من	برای من	برای من

چون اولی

لاجل

لاجلک	سند اچون	برای تو	لاجله	انکچون	بهر آن
لاجلنا	بزم اچون	از پی ما	لاجلکم	سیر اچون	از پی شما
لاجلرم	اونلر اچون	برای آنها	بلا انا	بن سیر	بی من
بلات	سن سیر	بیتو	بلا نحن	بزر سیر	بی ما
بلاتم	بزر سیر ایلک	بی شما	بلاهم	اونلر ایلک	بی آنها
نبی	بنم	مال من	تبعک	سند	مال تو
تبعه	سند	مال تو			
تبعنا	بزم	مال ما	تبعکم	سند	مال شما
تبعهم	اونلر	مال آنها	عندی	یانده	نزد من
عندک	سند	در نزد تو	عنده	یانده	در نزد شما
عندنا	یانده	در نزد ما	عندکم	یانکرده	در نزد شما
عندهم	یانلرند	در نزد آنها	لاجلی	بنم اچون	بهر من
لاجلک	سند اچون	بهر تو	لاجله	اونلر اچون	بهر او
لاجلنا	بزم اچون	بهر ما	لاجلکم	سیر اچون	بهر شما
لاجلرم	اونلر اچون	بهر آنها	من انا	بن کیم	من کیم

من انت	من كين	توكيت	من هو	او كيد	اوكيت
من نحن	بز كيمز	ما كيتم	من انتم	نكر كز	كيتيد
منهم	اونلر كيمز	انها كيت	هل انا	بن ميم	آيا ميم
هل انت	من مين	آيا توي	هل هو	اوميد	آيا آو
هل نحن	عجا بونز	آيا ماما	هل انتم	عجا مكر	آيا شامند
هل هم	عجا انكر	آيا اننا	لست انا	بن كيم	من نيتيم
لست انت	من كلن	توني تي	ليس هو	او كدار	اونيت
ليس نحن	بز دكلز	ما نيتيم	هذاكم	بونجي	اينجد
هذالي	بونم	اين مرا	هذالك	بوسنكدر	اين ترا
ازك انتا	براسيم	كر منم	لو كشات	سز اين	كوتوي
ايشين	نه در	چيت	اني رجل	فقى آدم	كدام رد

وقس على هذا القياس ستدرك باحسن الادراك كما لا يخفى عليك **باب**

في الاسماء فصل الاول في اعضاء الاله العقل

الروح	جان	جان	وروان	اوص	هوش خرد
الثوبه	پرچم	كيسوى	الجهه	المجد	تن بدن
				آلن	پيشاني

القفا	اكشه	پس سر	الاذن	قولاق	كوش
بنات الاذن	قولاق كور	بنا كوش	الحاجب	قاش	ابرو
الجفن	قابق	پوش چشم	المطدب	كربك	مركان
العين	كوز	چشم	المخال	بك	خال
الانف	بورن	بيني	الخد	بكاك	لوزخ ودر
الشارب	بيق	سبيل	الثفة	دودف	لب
الفم	آغز	دهان	اللسان	دبل	زبان
الشعر	قيل	موى	الوجه	يوز	روى
النفس	نفس	دم	المحك	اورد	كامر
اللحية	صقال	ریش	الذقن	چكه	ذق
الكويج	كوسه	تلك ريش	المشعر	صقاللو	دبه ريش
السن	دیش	دندان	الرقبه	بويون	كردن
التخرا	بوغاز	كلو	الغيب	چكه التى	غيب
الكلف	اوموز	شبهانه	العصده	قول	بازو
المفصل	بلك	بشكن	المرفق	درسك	آرنج

سنة ١٢٠٠ خاله شامى بدير

حقى ارضا

موجه دست ارضا

اليد	ال	دست	الكف	الآياسى	كف دست
الظفر	طرقاق	ناخن	القائمة	بوى	قد واندا
الاصبع	پرمق	انگشت	الطبيعت	خوى	منش
الابهام	باش پرمق	شصت	السيابه	شهادت پرمق	انگشت شهادت
الثبر	قارش	وجب	النقره	فسكه	ثلث كمره
اليدن	كوده	تن	الخنفس	كوچك پرمق	انگشت كوچك
الابط	فولتق	بغل	الصد	كوكس	سبه
البطن	قارن	شكر	السرة	كوبك	نافه
الظهر	ارقه	پُت	الذى	مه	پستان
الجنب	يان	پهلو	الخصر	بوكره	مومبان
قبضه	بومرق	مُت	الوسط	بل	ميان
الابروالذ	سيك	كبرونه	فرج	آم	كس
المنى	منى	ملنك	بيضين	داشقلر	خايتها
الدبر	كوت	كون	التيز	دبي	پيرى
الفخذ	بوت	ران	الركبه	ديز	زانو

الناسف	بالدر	فى پاى	الرجل	آيان	پاى
القدم	آدم	كامر	الكعب	اوچكه	پشت پاى
الكاهل	طپوق	فوزك	المصابين	بغضق	روده
الكرش	اشكبه	شكبه	المرارة	اود	زهره
الطحال	طالق	اسبوقچا	القلب	يورك كوكل	دل
الكبد	جكر	شش	العرق	طمر	رك
العظم	كوك	استخوان	اللحم	آت	كوشت
المجلد	درى	پوست	القيح	ابرك	چرك ريش
البراق	توكوك	تف و آيهن	الغايط الخمر	بوف	كوه
البول	سدوك	شاش	الشحمر	ايچ ياغنى	پيه
العصب	سيگم	پي ديسو	الدم	قان	خون
لوح الغنم	كورك	كن كوشند	العقل	عقل	هوش خرد
الأصل	تمل و كوك	پي ورثه	الكلا	اورك	فلوه
العرف	نر	خوى	البوس	اوپوش	ماچ وچ
الكف	طپوقات	سلى	الظل	كوكلكه	سايه

قطعه فی بیان البسه الانسان بوقطعه السایل و بالزینک بیانده در

الطربوش	ف	كلاه	العرقه	طاقه	عرقین
عبا	المشاح	بالا پوش	الاكلیل	تاج	افسركزن
سیر التلطنه	تخت	نخت و دیم	العمامه	صارق	دستار
الزر	فكل	منكوله	الجوخه	چوقه	ماهوت
الفوته	پیشكر	پیش دامن	القیمار	اوزون	قبا
الشاش	دلبد	دلبد	البطانه	آستر	آستر
الصدرة	یلك	سینه بند	القميص	كوملك	پیراهن
الشرال	شلوار	شلوار	اللباس	طون	زیرجامه
الدكه	اوجقور	بند شلوار	الخام	بز	كرباس
الستره	ستره	بالا پوش	المفش	چوقه	پریان
الخن	سمور	كثیر و همور	الصوفان	خرمه	پشمینه
الذیل	انك	دامن	الكم	يك	آستین
الفروه	كودك	پوستین	الخزام	قوشاق	كمر بند
الجورب	چوراب	جوراب	المعجمه المقصب	سیرلی ازار	چاق و كلا

۲ و ریش و شمشیر اولان
كشكك باشلرند اولور
تركيد صاحب و ديكر
ه قفان ارضا

۲ شروال ارضا

۲ قصه به كلچ و ديكر
عربيه فريوه و بيلير
منه

الاسبق	ف	قناويز	جانفس	ف	الحف	ف	جدك	ف	موزه
المست	مست	چاقچور	مست	مست	الصرابه	مست	مست	مست	پاپوش كفش
القبب	نعلين	قبب	نعلين	نعلين	الزرة	نعلين	نعلين	نعلين	كره
الفرغيه	كجه و ربا	شبرت	كجه و ربا	كجه و ربا	اليقه	اليقه	اليقه	اليقه	كربان
اللفافه	بوغچه	بوغ	بوغچه	بوغ	الجزمه	الجزمه	الجزمه	الجزمه	موزه
الفخذ	اويلق	رالى	اويلق	رالى	فقطه	فقطه	فقطه	فقطه	فقطه

يتعلق بها بوقطعه غالي و علويه اولان ادريك بيانده در

الله	نكري	خدا يزدان	الرسول	پیغمبر	پیامبر
الملائكة	فرشته	سروش	السماء	كوك	آسمان
الشمس	كوتوركون	افاق شورید	القمر	آی آیدلق	مه و ماهتاب
النجم	بالدر	اختر و ستاره	البرق	نمك	بخونه
الرعد	كوك كور	آسمان نور	الصاعقه	يلدم	آتش هوا
الفلك	فلك	چرخ	التخا و الغما	بلوت	ابرو مغ
الضباب	دومان	هاله	المطر	يعمور	باران
الثلج	قار	برف	الجد	بوز	بج

نیم ساق ارضا

شغلا ارضا

البُرْدُ	طولو	فترك	البرْدُ	صوق	فسرهما
الحار	صباح	كرم	النحن	البي	نيم كرم
البرودة	سرنك	خنك	الثناء	قش	زمنان
الصف	ياز	تابستان	الهوايح	روزگار	باد
الربيع	ياز	بهار	الشهر	آي	ماه
السنة	بل	سال	السبوع	هفته	هفته
عام الاول	بلدر	پار	اليوم واليهار	بوكون	اين روز
بارح	دونكجه	ديت	الامس	دون	ديروز
بكرم	يارين	فردا	ليل	كيجه	شب
يوم	كون	روز	الليلة	بو كجه	اين شب
ليلة غدا	يارن كجه	فدائيب	بعد يكم	اوپر كون	پراز فردا
ليلة	كجيك	شي	نصف الليل	يارم كجه	نيم شب
نصف النهار	يارم كون	نيم روز	الجمعه	جمعه	آذينه
الست	جمعه پرست	شنبه	الاحد	بازار	يكشنبه
الاثنين	بازار پرست	دوشنبه	الثلاثه	صالي	سه شنبه

يوم الأربعاء	چارشنبه	فچارشنبه	يوم الخميس	پنجشنبه	فپنجشنبه
الصبح	صباح	بامداد	الظهر	وقت	هنگام كا
الضحى	قوشلق	چاشت	المغرب	اويله	پلشين
العصر	ايكندي	پين	المغرب	اخشا	شام
العشاء	يتون	خفتن	المهلال	يكلى آي	ماه نو
التحر	سمور	بامحركات	ربع الليل	كجلا چار كجه	پاشتب
اللمعة	پارلايش	فروغ	الظلمة	بولانق	تاريكي
العطارد	عطارد	تبي	الزهره	زهره	ناهيد
مشري	مشري	برجيس	مريخ	مريخ	بهمام
الزحل	زحل	كيوان	الحمل	قوزي	بره
الثور	او كوز	كاو	جوزا	قوزي	جوزا
السرطان	ينكجه	خرچك	سنبله	باشق	خوشه
برج الاسد	ارسلان	برج اسد	الميزان	طارقي	ترارو
عقرب	عقرب	برج عقرب	قوس	ياي	كان
جدى	جدلايد	ستاره چا	دلو	قوغه	دلو

کون ايضا

الموت	بالق	نهيك	الآن	شملی	اکون
بعض	براز	برخی	القيامة	قيامت	رستخيز
المشرق	کوثر طوفان	خاور	المغرب	کوثر تيار	باختر
الأقليم	اولكه	كثور	الدنيا	دنیا	کينى جهان
الندا	جه	ژاله وشم	الشريعة	شرعيت	راه مودين
الملة	ملت	کيش	الصوم	اورج	روزه
الصلوة	نماز	نماز	الدعاء	دعاء	درود
العرش	عرش	کرمان	الحلال	حلال	مسراد
الحرام	حرام	شفور	العید	بیرام	عيد و جشن
الدعاء على	بدعاء	نفرين	الضياء	آبدانق	پرتو
الحق	حق تعالى	ايزد	القرآن	قرآن	نوی
المضى	پارلق	قابدار	در التبت	صمان و قو	هکشان
الذنب	کناه	بزه و جم	الصواب	طوغری	راست
المطريد	يغورک	بارانی	الخريف	کوز	پايز و خزان
التاحل	صجان محل	کرسيه	الامام	امام	پيشماز

المأمور

المأموم	أوبوش	پیشوا	المؤذنة	مناره	ف
العرب	عرب	تازی	اللامع	پریان	تابنده
العجمي	فارسی	پارسی	العاث	رسم	آیین
الذنی	ناکس	ناکس	شهرالازار	مارتابه	ماه نوروز
شهرنیا	نیستان	اردبشت	الحسن	کوزاک	نغزی
الموج	طلقة	خیزاب	المراد	مرام	کام
الذین	برج	وام	قطعه فی بیان اسماء الانسان یعنی علم		
مخصوص بوقطعه انسانه مخصوص علم اولان ادلربك بیانته در					
رجل	کنه	کسی	الذكر	ارکک	ز
نساء	قاری	زن	زوج و بعل	ار و حفت	شوی و شوهر
الانسان	کشی	آدم مردم	الامراة	عورت قاری	زن
الانثى	دبشی	ماده	الحجدة	دده	نیا
البرص	صوبیچن شاغ	برنا	الاولاد	با با	پدر
الام والوالد	آنا	مادر	الولد	جوجون اوغل	فرزند و کودک
العم	عموجه	آقا عمو	الحال	دانی	دانی

حفت ايضا

الخاله	دایزه	دایزه	الاخ	قوداش	برادر
التوام	اکیزه	همشکر	الکوع	لنیم	فرومایه
یعاط	جاسوس	بیک جاسوس	لابد	چاره	ناچار
لابد	البه	باید	الاخت	قوداش	خاهر
الزبیب	اوکی اوغلو	پسراند	الربیه	اوکی قز	پدراند
الصبی	اوغلان	پسر	الثاب	کنج	جوان
البت	قز	دخت و خنجر	الباکره	بکر	دوینر
ابن الابن	اوغلیک غلو	نیره	ابن البنت	قواغلی	بنیه
الصبی	کوچک	کودک	العروس	کلین	عروس
العریس	کویکو	داماد	الصهر	انشته	شوی خواهر
الثیبه	طول عورت	کام پویه	المصاحب	ارقداش	همدم
الرفیق	دوست	دادار	الدایره	لاله	لله
المعارف	تانیانار	اشنانیان	الزوج	چفت	جفت
بلا ادب	ادبیر	کناخ	النصارف	رآیا	ترسا
القبیله	خاندان	دوده مان	الاجینی	یاد	بیکانه

المعین

خدا ایضا

المجوس	مجوس	کبر و مینغ	الاسم	آد	ف
الاقرباء	خصلر	خویشاوند	العدو	دشمن	ف
العکود	پزونک	قورمسا	المنوک	ابنه	ف
مطاع الکوا	غلام پاشا	بچه باز	مطاع النساء	زنباره	ف
الشروطه	اوردی	جاف جلب	المنقی	تقوی اهل	ف
المرانی	مرانی صوفی	سالوس	الشیخ	فوجده ار	ف
عجوزه	قوجه قاز	زال و پوز	العبد	قول	ف
الجاریه	جاریه	کنیز	ذات	کندی	ف
الوتر	تک	تنها	والمحب	صوباش	ف
العدل	عدل	داد	السلطان	پادشاه	ف
سلطان الکبر	سلطان اولو	شهنشاه	الغنی	زنکین	ف
الشهاد	دینچی	کدا قطع	فی بیان لوازمات الانسان من الاله		
و غیره و قطع انسان لازم اولان بعض اسباب لریک بیانند در					
المکان	یر	جای	النار	اوداش	ف
الخطب	اودون	همه هیمه	الحاره	محل	ف

دشمن ایضا

خدا ایضا

شهنشاه ایضا

جوجق

الباب	قبو	در	البيت	او	ف
الجدار	تمل	ديوار	المفتاح	انختر	مزنك كليلد
السطح	طام	بام	القبه	ايشك	دركه و سنانه
الحوش	حولى	جناخانه	الأسطل	اخور	طويله
القصر	كوشك	كاخ	البيت الما	ممشخانه	ادبخانه
الطافه	طافه	بنجر	الطريق	يول	راه
السلم	نردبان	نردبان	الابريق	بريق	افتابه
الصوف	يوك	لشم	القطن	بنوق	بنه
الحجرة	اوطه	خانه	الدين	برج	وام
التجن	حيس	زندان	سلمه	زنجير	زنجير
خزنيه	دولاب	كنجه	اللوح واللا	تخنه	تخنه
الغريال	غريول	غريول	المنخله	الك	كربيزك
السلة	سبت	سبت	الكاف	يوغان	دواج
الطرحة	مند	دوشك	الملابه	چارشف	چارشب
المخدا	يصدق	يشي بالين	الوجالندا	يونيدي	فازبالش

الفرس

اوتاق كلبه
ايضا

الفراش	يتاق	بالين جامخا	اللباده	كچه	نمد
التجاده	سجاد	غالى كلم	الكين	پچاق	كارد
الطبر	بالطه	نبي	القدم	كسر	تيشه
الموس	اوسره	تيغ	المسله	جوالدز	جوالدوز
المنقاش جنبته موى كن قطعه					
في بيان اسباب الحرب بوقطعه					
جنگ اسبابا برينك بيانته در					
الثبوت					
السيف	قلنج	شمشير	الترس	فلقان	ف
الدرغ	زرخ	زره	الحثمت	جلال	چاق طپوز
القوس	ياى	كمان	النشاب	اوق	نبروناك
الوتر	كرش	زه	الوهق	كند	كند
الباروته	تفتك	تفتك	الفرد	پشتو	تفتكجه
الخنجر	خنجر	ديشنه	الرمح	مزدق	نبي
الشجاع	يكييد	پهلوان	سرخك	سرخك	سردار
الحرب	جنگ	بيكار	العكر	عسكر	سپاهي
العلامه	نشان	آماج	السرچ	اكر	زيت

الذئب ايضا

پشتوايضا

الركاب	اوزنگی	ركاب	البحام و نام	كم	لكام
زمانا الجبل	دوبوكر	مهار	الشكال	بند	پابند
العنان	ديزن	كلكى	الرحل	سهر	پالان
الجليله	چل	جلخ	فيله	فيله	فذك

قطعه في بيان ما يلزم للبيت بوقطعه او لازم اوله لانه لريك بيانده در

الوعاء	قاب	ظرف	المألفه	قاشوق	قاشوغ
القدر	چملك	ديك	الكيل	اولچه	پيمانه
الطت	لكن	لكن	الطاحون	دكرمن	آسياب
النور	فرون	نورفرون	الكافون	اوجاق	كلاك منقل
الشمع	موم	ايزان	المصباح	چراغ	چراغ
المغليه	طوه	تابه	الدخان	توتوزودونا	دود
الرماد	كل	خاكته	الكاسه	جناق	جام
الزناد	چقمق	زنه	الصوقا	قاو	تف و سوته
المكنسه	سپوركه	جاروب	الحير	حصير	بوريا
الطبق	طبق	تبق و قاب	الفانوس	فنى	قرو فانوس

مخصوص يا نمى چا پوتك
منه

الزيتون الحن	كوب	خم	الفرازه	فئينه	شيشه و قراه
القله	باردق	كوزه	البحره	دستى	سبو
الخيمه	خيمه	چادر	الملمه	طوزلك	نمكدان
المراد	مرام	كام	النخاله	كپك	سپوس
الكحل	سورمه	سورمه	اللامع	ياش	سروشك و اشك
الخروج	هكبه	خرجين	العدول	چوال	جوال

قطعه في بيان المتفرقات بوقطعه بعضى متفرقات بيانده در

الضيمه	چاغرىق	فقاشين و فريما	الحنجله	اوتاق	باركاه
النخام	اوبه	خرگاه	الخيمه	چادر	چتر
الشميه	شمسيه	آفتابكبر	الكليا	كليا	كنشت
البحرس	چخت	دراوناك	القيس	پاپاس	بهرن كيش
الصليب	خواجه	جليبا	الصنم	پت	بت
البعره	فشقى	سركين	المفر	قاجه جپ	جاي كيز
المكوسه	چوپچوپ	خارخشا	الضربه	اوصوف	كوز
اللون	بويه	رنگام كونه	الغضب	طارغلق	نندونى

كلين و طله سنده عبيديه
استعمال اولونور مننه

الشَّر	كُلُّ لِسَنَةٍ	رَازٍ	قَضْلُ الْفَارِ	فَاقَ	تَلَهُ مَوْشٍ
المعُوب	عَبْلَمَش	مَعُوب	الْأَعْمَى	كُور	فَإَيِّنَاوَكُور
أَقْرَع	كُل	كُجَل	الْأَطْرَش	صَاغِر	كُور
خَرَّ	بَلَنَك	كَنْدِزْبَان	مَقْطُوعُ الْأَنْفِ	بُورَنِي	بُيْشِي
الْأَخْرَس	لَال	كَنْك	الْفَرْع	بَاشِي طَاقُ	دَغْسَر
الشَّل	جُولَاغ	چَنَك	الْأَعْرَج	طُولِبَال	لَنَك
الْأَعْوَج	أَكْرَى	كُج وَخَم	الْأَبْتِ	قُورِقْسَر	دَم بَرِيد
التَّوْبِيخ	مَلَامَت	سَرْزَنَش	الْعَذَر	عَذْرَتَك	پُوزَش كَرَن
الْهَدِيَّة	هَدِيَّة	دَسْتَاوِز	الْوَسْعَة	صَغْنَق	كَنْجَايَش
العَهْد	سُوزُوك	پِيْمَان	التَّحْسِين	أَوْن	شَابَاش وَأَوْن
الصَّوْت	صَدَا	أَوَاز	الْحَنُّ الْمَلِيح	أَبُصُوت	خُوشَوَا
الزَّلَاقَة	نَظَر دَكَمَك	چَشْم وَخَم	الْحَرَج	يَارَه	رِيش وَخَم
الْحَيَاء	أَوْتَانَش	شَرْم وَرَوْنَنَك	الزَّيْت	زَبْت	زَبْتِ آرَايَش
الْجُلْبَى	فَاذَك	شُوح شَنَك	الْحَلْف	بَمِين	سُوكَنْد
الرَّهْن	رَهْن	كُور	الغَمْرَة	جَلُوه	فَاغْخُوه

اصطلاح
اولش

غَمْرُ الْعَيْنِ	كُوزَاوَجِي	كُوشْتِ چَشْم	ذَو الشَّعْرَة	شَهْرَتَلِي	بَنَام
الظُّلْم	جَفَا	سَتَم جُورِ آذَار	الْمُوتُ وَالْعُوثُ	أَوْلُوم	مَرَك
الْبَهْل	بُون	كُودَن	اللَّعْبَة	أَوِيوَنَجِي	يَا زَبْجَه
النَّام	قُوجِي	سَنَجِ چِين	الْجَن	شَيْطَان	دِيوُورِي
الْخَائِف	قُورْقَان	هَرَاوَرِيَا	النَّعْمَة	أَوْلُق	فَوَاوَسَرُو
الْحَيَاة	دِيرِيَاك	زَنْدَه كَانِي	السَّلَامَة	صَاغَلُق	زَنْدَه كِي
الْمَلِيَان	طُولُو	سَرَشَارِوِي	الْأَشْيَع	سُوكَنْد كَيْتَه وَكُسَنْدَارَقَه	بَدْرَقَه
الْخَبْر	خَبَر	پِيَام وَبِيغَا	النَّظِير	أَلِشِي	هَمَالَار
الْمَخْلُوط	قَارَشَرُوش	دَدَهَم	الْجَار	قُوشِي	هَمَايَه
حَجَرُ السِّن	بَلَكُوشَا	ضَانَه	الْحَكَايَة	حَكَايَت	دَسْتَاوَاغَانَه
الْهَاوَن	هَوَان	مَهْرَاس	الرَّحِيم	مَرَحْتَلُو	مَهْرَبَان
الْحَمْد	أَوَكَش	سَبَاس	الرَّزَق	أَزَق	رُوزِي
فِي مَحَلَّه	مَحَلَّنَه	بُجَاي	الْأَلَايِق	لَايِق كِي	سَرَا
الذَّلَال	فَاذ	كُوشْتِ تَبَا	الطَّبِيرَة	سَاذ	سَتَا
الْحَبِيب	دُوسْت	دَلِيرِوِيَار	الْمُحِبُّوب	مُحِبُّوب	شَاهِد

المعرفت	معرفت	هنر	النصيد	قسمت	بهره و پايه
المدور	دکړی	کرد	التيه	سليماني	دارشکته
سم الفار	صچان و	مړه موش	النوم	اويقو	خواب
الجواب	جواب	پاسخ	الضاف	تمين	ناب
الوجع	آجی	درد	الحی	سته	تب
الرغشه	نرمه	لرزه	الردی	فنا	بد
النفس	مرغمش	غنود	الفقر	حوضك	پا يا بيه
الحيران	باشی دو	سرشته	الثعب	زخم	بيچ و ناب
الزجاج	شیشه	آبکینه	الحرق	عناد	کینه
الحسن والبلج	ايو کوزن	خوب و	اطيب	پنا عالا	والا و بهر
البرم	بوکلوم	بيچ	المناسب	ياشقلو	زيبا
بالانظر	ابشيز	بي همتا	التمن	قيمت و بها	بها
المصيبة	ماتم	سوك	المهلوس	بشك	كهواره
الشقه شقه	پاره پاره	لك	الامرد	قوليسر	نازه و بي
العاصي	اطاعت	سرکش	الصيد	آو	شكار

ه آخرى

الضعب

الضعب	كوج	كاد و بار	الزايحه	قوتو	بوی
المتغض	قوش	كنديك	الزكي	زكا و تلو	تيز دل
الكبير	بيوك	مهورك	الاكبر	بك بيوك	مهر
الصغير	كوجك	كوك و كوك	الاصغر	كوجوك	كهر
الاسب	بافنا سب	شايته	الحجاب	پرده	پرده
الحمل	يوك	بار	التصوير	صوت	بيكر
الختم	مهر	مهر	الذبح	پاسيق	پلکان
المنفحة	كورك	دم دم	المنخله	الك	پرويزن
التحير	محصر	فانه افون	الميزاب	اولون	ناودان
الضخمة	قايه	قله سنك	الوادى	چوره	پيرامون
الرب	صاحب	خداوند	لانظر و لاك	اور قهر	پيچون
كتاب الله	ماني نقاشك	انكليون	غير نوع	باشغه درو	ديكر كون
المعكوس	ترسند و نمش	بازكونه و وازون	المتوجع	آجي صاب	رنجور و بون
انواع مختلف	درلودرلو	كونا كون	السمين	سمين	فربه و چاق
الضعيف	آرق	زبون تزار	المخافة	مخفه	كجاده

الأجف	اجنث	مرد	العرايه	عربه	كودونه
المقراض	صندوق	دكارديويجي	المتاجر	اجنولو	مردروز
النشاط	سونك	شادكاي	الرخيص	اوجوز	ارزان
الكي	ياقي	داغ	الرقيعه	بملي	زند
حجر الخاتم	يوزك	نكين	النجيه	ننه	درز
اللؤلؤ	انجو	درومر ايد	الصدف	صدف	كوشما
الخاتم	يوزك	انكتر	الكرب	طه	قوشر
الرشوه	رشوه	ساره	بلاشي	بداوه	مفباد هوا
الطبل	دهل	كوس	المرات	آينه	آينه
الجزوه	جزوه	قهوه دان	الغلط	ياكلش	غلط
النظاره	دوربين	دوربين	الزراع	ارشون	كز
الخرق	ذلك	سوراخ ور خنه	النظاره	كوزلك	عينك
الاذان	اذان	بانك نماز	الامر	امر	فرمان
الكبريت	كبريت	كو كرد	البحر الفظرة	كوبري	بل
اللبن	كريمج	خت	الطايفه	بلوك	كره

الفارس	باور زائي	چابك سوار	الحجلي	كبه	آبتن
العرف	تر	خوي	الصدق	طوغري	راست
الكذب	يلان	دروغ	الشك	شك	كان
الشمع	موم	شمع حراغ	شمع العسل	بالمو	موم
النقاب	پچه	چشم بند	النخل	اوتانا	شمار
الاحتلام	دوشد لاني	كوشاب	القوة والقدا	كوج	توانا
ماحسن فلا	نه كوزلاويك	زهي بيك	النسيه	وري	پادست
السلف	پئين	پيشادست	الصعب	كوج	دشوار
المسحاة	بيل	بيل	دراليتيم	ايوانجو	درخوشا
الورق	كاغد	كاغد	القلم	قلم	خامه
المكثوب	مكثوب	فامه	الحبر	مركب	سياهي مركب
حرب المجره	ليقه	پشم دوات	المجره	دويت	قلدان
النوبيه	قلم تراش	كوزلك	المقطع	مقطع	قلدن
اللون	بويه	فامر	ابيض	آق	سفيد
احمر	قول	سرخ و قمر	اصفر	صاي	زرد

اسود	قوه	سياه	ازرق	كوك ومار	كبود واني
كحلي	سرملي	سرمي	اخضر	يشلي	سبز
قواس	قواس	فواش	الحجر	طاووق	انبان
النيل	چويت	نيل	المشط	طراق	شانه
العلبة	قوتي	قوتي	عبد الضيف	ضعيف قول	كينه
الطيب	ابو	نيك	اطيب	بك ابو	نيك ونيكوتر
المخفي	صاكنه خفي	كين كا	قصه	چندك	نشكون
الذكام	زكام	سركو	الورم	شيش	آماس
وجع الرأس	باش اعرجي	درد سر	اللاهث	صوبين	تشكي
اثاث البيت	اومتاعي	كاچال	العقل	تنبل	تنبل وكنير
القديم القيق	اسكي	كهنه	الغزلة	بوجاق	بيغوله
زره الكشكش	صچاق	ريشه	العود	ديرك	ستون
بيت الخضر	كوچك او	كاشانه	بالاچي	اجن ايله	يامزد
الضفت	كار	پيشه	الحوش	ميشاك	بيشه
الظبر	بالطه	تبر	الأصل	كوك	ريشه ونيچ

محل الخفاء

الصداق
ايضا

بالمهله

بالمهله	يا واش	آهسته	القدح	جام	بياله ونيانه
شجر بلانتر	مبوسنچ	بريسته	العقبه	ايشك	آسنانه
الدواء	درمان	دارو	الحيران	عقلي طاش	آشفته
الراحت	راحت	آسوده	السلامة	صاغلاق	تندرستي
الملوث	بولاشق	آوده	الظفر	ياغلو	چرب
الممزوج	قارشق	آميرش	المصفيه	سوزنج	پالونه
النقش	نقش	نكار	الدخان	ايس	دوده
المحبوب	محبوب	نكار واند	المحو	محو	تباہ
التلف	تلف	تباہ	المطفي	يئاش	بركزيه
الغبر	بخور	شاهبو	الامر	توبيز	بي مووساروي
الوصاص	كولله	كولوله	خورده	ساجه	ساجه
طوبه	طوب	كوي	المروحة	يل بنه	بادن
الظرف	طولوم	خيك	الغيرة	فاموس	رشد و عار
الصفرة	صفرة	خان	المالقة	قاشوق	كچم و قاشوق
البر والجب	قوتي	چاه	الوحد	بطاق	رجن

كل سياه ايضا

هنيئا	شفا اولون	كوارد اباد	نعما	صحلا اوله	عافيت با
الزيم	چورك	پوسيد	الطين	چامور	كل
الجلد	درى	پوست	الرمل	قوم	ريك
الكلس	كبرج	آهك	المعبره	بول	رهكند وراه
الالام	درد و آج	درد و آزار	اهل الوحي	نياز اهل	مستند
البياض	كچك فله	شبينه	التراب	طپراق	خاك
الريق	كوبك	كف	الغبار	توز	كرد
الحمام	حمام	كرمايه	البحرن	تكته	سنگ آب
الخفيه	مصلق	شير	الصفه	كوبلاش	سكوى كرم
مدور قلما	صحنه	كرد آب	التفينه	كى	كثي
غرايش طور	قد رغه	زورغى	المقعد الك	قرع	لشمنكاه
قطع في بعض اصطلاحات العجم وبعض من بقية المنفرقات بوقطعه بعض					
منفرقات وعجم بعض اصطلاحاتك بياتك					
الخزف	مغازه	انبار	الربيس	المغطا فوق	سرپوش
الملاح	طايفه	كثيان	ظل الله	ريز	فاخدا
				پادشاه	سايه زيدا

مصطبه
ايضا

ريح الشديد	روزگار	ديوباد	علم لدن	علم الغيب	آب حصر
المنى	منى	آب نشا	الشمس	كوش	يوسف ذرين سن
اذكر	از برابله	ياد كن	ليل	كجه	زلف زمين
ثني المحال	فوشيك	شير مرغ	كنار الماء	صويك	رود بار
العفت	عرض اهل	آب مرمر	النجح ملج	بختي	سرنبي
فواكه	مبول	عيشي شفا	التماء	كوك	چرخ ذرين كاسه
ظلمت	قاراق	ژنگ شا	الصفيه	بيلاق	خوش نشين
سنة الحزن	راحتي دل	شاه سا	الهوا	روزگار	مركب جم
صاحبا المنصب	منصبك	رقم بر سر	سماواته	طفوزات كوك	نصف
اضداد العاصم	ضد ناصر	اختيمان	يظهر	اشكارايد	پيدا كند
العناصر الاربعه	دور عا	چهار باغ	المراني	رياليدن	دين فروش
شيخ الاختيار	قوجه اخيا	سال خور	المخيط الرأ	فكر ياكلش	كوتاهين
محل المشورة	طاشقوي	كل زرين	ماله الاصل	اصلي يوق	تندر د
مضال شبا	كجناك كند	شب درك	مضى مضى	اين ايشين	آباز سر كند
ماحصل	يتشادي	صور نيت	كشفا لير	كفر ظاهر	كل شكفت

المكتبي	كبرلي	سركران
المحب الصادق	ايودوست	يار فوبهار
اعتزل	عذقت ايندي	روي برديوار كرد
على هذا الاصول	بواسلوب اوزره	زين دست
غير خلف اولاد	فاخلف چو جملر	خانه كن
لقمه واحده	برپا وجه	يك تله ويك پاچه
بلا اختيار	اختيار سز خودني اولدي	زد ستر شد بخان
فهم المحبوب	محبوبك اغري	خاتم كويا و ختم يارب جان
افزل	غرلت ايندي	درپرزانونهاد
اعرض	اغراض ايلدي	دامن فشانند
اعطى ظهري بعني ب	قاچدي	پشت داد و بكرنج
عبوس الوجه	اكشي يوزلو	روي ترش سركه ابو
المحترم وبلا اهل	اهل وعيال سز	خانه بدوش
المشوم	اوغر سز	سبزپاي و شوم بي
احق	شاشقين	كاوريش

الحجي	خواجه نصر الدين	قاضى كيرناك
تارك الدنيا	دنيا ترك ايدن	خانه فروش
العاصي	اطاعت سمين	سرکش
طالعت النخس	كوني بختلو	بد پر تو و بد بخت
المفصح والمجرب	عبي ظاهر اولان آدم	رسواي حجابان
لسان عصفور	مرامه اشارت اولان	زبان زر كوي
المهازله	بوش بوغازلق	بداغاز و پيده كوي
اللولو	انجو	درومرواريد
التمتم	بونجق	خوف و خرمهر
ظلمت	بولانق	تيره و نار و تاريك
الفاني	يوقا اولان	نا بود
التجاج	معاند	كيند كير
الحسد	قوز قاتمه	رشت
الفهم	اكليان	شناسند
العبيق	درين	زرف و كويد
	النخس	اوغر سز
	الناسف	طه
	الرجيل	آدمجل
	كهربا	كهربا
	التراب	چول و صوب
		كوداب

المقبر	مزار	کورستان	غیر لایق	جایز دکل	ناروا
بلاماء	صویر	ج آب	الشاب	کینج	جوان
الصدق	کرجک	راستی	قطعه	پارچه	نیکه و پاز
القص	یوزک طاش	نکین	عماره	قاوق	کلوته
شرطوطه	پارچه	کراره	شروطه	اورپی	جاف جلب
عالم طالب	ملاوخته	ملاوخته	بلا نصیب	بیچاره	بینوا
المربوط	باغلتش	بسته	بلا فایده	قدرت نر	جی تاب
تعبان	پوراش	خسته	خلق التو	بدخوی	بد منش
متصل	بر برینه باش	پیوسته	مدهوش	بایلش	بیخود
مربوط الزا	باشی غلی	سربسته	مسکین	زکرو	بیخانه مان
النوم	ایکیر	دوقلی	السبله	باشق	خوشه
رهوان	یوغر آن	تکاورد	الحراث	اکنجی	دهقان
الضیقه	کویچک	روستا	المنکبر	کند و بین	حوبین
اهل ارجی	نیاز اهل	مستند	الزر	دوکوم	کره
الظراقة	شاقه	بدلموخی	الاشهز	صاقله	خندیش

الضیقه	نصیحه	نصیحت	پند	عدد	صاتی	شماره
حجر الطلح	دکمر طاش	آسیاسنک	المحبوس	الی قونیش	رندانی	
الحرب	جنگ	غوغاوتین	الضعیف	آرق	ثنگ	
مکسور الطیل	ایاغی فرق	پای شکست	الاعرج	قوبال	لنگ	
ذوالثمن	فانده لی	باروسود	مطفوح البرج	سوانچ	چراغ کشته	
خلق الحسن	خوش خوی	خوش شتر	نصف المذبح	یارم بوغاز	نیم بمل	
ممسوک	توتولش	داشته	نصف المطبخ	یارم شمش	نیم برشته	
المکتوب	یازلش	نوشته	ممتاز	بو یوزیک	سر بلند	
المکتوب	مکتوب	نامه	الزاد والزل	بولارغی	نوشه	
الغیث	امداد اید	دادرس	النخطیطان	کوه زه لک	ژانچانی	
الندکره	ندکره	پسته	السند	پولسه	برات	
بالشده	کرکی	برتر	القفاط	باغراق	فندان	
کرستی	اسکلی	کرسی	المقناطر	مقناطر	آهن ربا	
لطیف	طراوتلو	آبدار	المحتاج	محتاج	تسکی	
الجبار	ظلم ایدجی	زورکار	اللفان	مینوش	خوش خور	

التجانب	قوجاق	کنار	لوازماتی	بولطاف	برلشاز
الضبوب	اوغرسن	فرومایه	المضم	سکرتیجی	خوشکوار
المخزون	طاسلو	دلفکار	اوفق	پک موافق	سازکار
المهله في العمل	ایله کلمه	درنگ	الشدید	محکم	استوار
رقعه رقصه	پاره پاره	ریزه ریزه	خردوت	اوفق تفک	خردمرد
المفرق	طاغملش	نارمار	شغل الصب	کوچ ایش	کاروبار
الجیفه	جیفه	لاشه	نصیحت	اوکور شول	پند
الشابقه	شابقه	کلاه نگی	الخیره	بوق	کوه
الکناسه	چوریچوب	خاشاک	الضطره	اوصوم	نیز و کوز
البول	سدک	شاش	الحاضر	حاضر	آمانده

قطعه فی بیان بعض اسباب اهل الضایع وبعض آلائهم المشهوره

السندان	اورس	سندان	المطرقه	جلج	چکش
الابرة	ایکینه	سوزن	الخزاز	بیز	درفش
سم الخياط	اینگ میو	سوفار سون	المکو	اوتی	اوتو
المرد	دورپی	سهبان	القدم	کسر	تیسه

المنشار

المنشار	میچی	اره	الملقات	ماشه	افبر
الخياط	اپاک	رشته ورن	قبضه	صاب	دسنه
المقلاع	صیان	فلاخون	المنجاة	اوراغ	داس
الاسکنة	بورغو	اشکنة	الزراع	ارشون	کر

قول النجار یای مته کان قطعه فی بیان اسماء اهل الضایع

بوقطعه صنعت چی لریک آدر لریک بیانند قال چون میچی کردار

المعلم	استاد	استاذ	الصایغ	قوبچی	زرکر
الخياط	توزی	دوزند	النظار	دولکر	دروکر
السمان	بقال	بقال	الخضری	زرزوئیچی	سبز فرش
النحاس	پاقرجی	مسکر	قواتی	لغابی	کهر نرکار
المحکواني	حکایتی	افسون کر	البیطار	بغلند	نعلبند
الحداد	دیوچی	آهنکر	الغزار	غراز	ابریشم کار
الشیخ	خواجه	استاد	التلید	جواغ	شاکرد
التاجی	بازرکان	سوداگر	المخار	قوی قارچی	چاه کن
الراعی	چوبان	شبان	الطحان	دکرمیچی	آسیاگر

شکر و شکر ابضا

طبائع	با صمغی	چیت ساز	الصباع	بویاجی	زنک دوز
اللبان	یوقورنجی	ماستند	السلخ	دری صون	پوست کن
خدام	اوشاغ	خدمتکار	المذبحه	سلاخ خا	پوستکن کا
الخباز	انمکی	نان وا	المکتب	کتابخانه	دبستان
الحجی	بغداچی	علاف	الحفاد	کومچی	قبر کن
الجمال	دوهی	ساربان	فالهی	بمشجی	مبوه فروش
النکری	شکرچی	قادی	الکاتب	یازچی	دیور نینک

قطعه فی بیان بعض المأكولات والمشروبات بوقطعه بعض یحیل و یحیک

نسته لریک بیاتند در					
الشرب	ایچک	آشامیدن	الهاضم	هضمی قوکه	خوردنی
الطبخ	پشربک	پختنی	الرزق	آزق	روزی
اللحم	ات	گوشت	الماء	صو	آب
الخبز	اتماک	نان	الحلو	طنلو	شیرین
الکستانه	کستانه	شاه بلو	السكر	شکر	شکر و قد
العسل	بال	شهد	ماء العنب	اوزم صون	شیره

الدبسی

الدبس	پکنز	دوشاب	الحلاوة	حلوا	افروشته
سكر البنا	نبات شکر	بنات	ماء العذ	طنلوصو	خوشاب
الشربت	شربت	شهداب	احلی	پلطنلو	نوشین
الحامض	اکثی	تروش	المخلل	ترشی	ترشی
الحل	سرکه	سرکه	الخمر بنید	شراب	می و بادیه و مل
المطبوخ	پشمش	پخته	القی	چی	خام
المشوی	کباب	بریان	المحشی	طولمه	چرغند و مل
الشیش	شیش	سینج	الثوربا	چوربا	اش و شوربا
المملح	طوزلی	شور	ارکیر	ترکیله	قلیان
الطباقصه	چبوق	چبوق	البیض	بهرطه	تخم مرغ
المحلی	سودی	شیر برنج	الشله	شله	لپا
الکعک	کعکه	کلوجه	الظفر	یاغلی	چرب
الحلیب	سود	شیر	الدین	یوغرت	ماست
الجبین	پنیر	پنیر	التمن	یاغ	روغن
الزبد	زده یاغی	کوه و مسکه	الکشک	قورت	کشک

لبن رائد	ايران	دوغ	القيتمق	فيمق	سرشير
لبن المقطوعه	كليه عمو	ماست بركي	الزيتون	زيتون	زيتون
العجين خمير خمير قطعه في بيان الفواكه والاشجار والنباتات					
بو قطعه بعض اغاج ويمثل بك بي ابتداء در					
الفالكة	يمش	ميوبارو	التمر	خرما	خرما
الرمان	نار	انار	العنب	اوزم	انكور
التفاح	آله	سيب	الكثيري	آرمود	انيرود
التخوخ	شقالو	هلو	المشمس	اريك	زردالو
الكرم	اوزم اغا	رز	العرشه	اصم	ناك
الكباده	اغاج قانو	بارناك با	فارينج	ترنج	فارانكي
الليمون	ليمون	ليمون	الكيراز	كلنار	كراز
التوت	توت	توت	الوشنه	وشنه	آلبالو
قرقند	توقد	نوبر	الحججوب	قربوز	هندوانه
البطيخ	قاون	خربوزه	الحصرم	قورق	غوره
انجاس	اريك	آلو	السفرجل	آيوه	به

الجنيه

الجنيه	باغچه	مينو باغچه	اللين	انجير	انجير
اللوز	پايام	بادام	الجوز	قوزي	كرديان
حج	قارپوز	هندوانه	قشاه	عجور	خيار حنجر
القدق	قدق	پندق	الفسدق	فسدق	لسته
اللب	ايچ	مغز	الزبيب	قوري اوم	كشمش موز
النوى	چكردك	حنه	القشر	قباق	پوست
البرز	نخم	برز	الخضروات	زردوات	سبز ياقه
الزهر	چچك	شكوفه	الزراورد	غنچه	غنچه
الورد	كل	كل	الحشيش	اوت	كياه خيل
الحبازه	ابه كوحجي	ميرك	الحوران	قاو و اغا	كيوده
صفصاف	سكود اغا	بيد	البهار	بهار	بهارو
الفلفل	ببر	فلفل	جه السوه	جودا و تي	بوغنج
الكون	كون	ذيره	الخردل	بوزراك	سپند
الراوند	راوند	ديوند	الورق	يپرق	برك
العنقود	صالقم	پاسك	اللفت	شلفم	شلچم

البقل	سمزوت	خرم	الكزبرة	كثش	كثيرة
الفرع	قباق	كدو	النغا	نعنا	نعنا
البصل	صوغا	پياز	التوم والفاصوليا	سیر	سیر
الجزر	هاوج	كزورديك	التلق	پنجار	چندل
الفجل	طوب	ترب	التحس	مارول	كاهو
القرنبيت	قرنبيت	قربيت	الملفوف	لحانه	كلم
الباذنجان	باطحان	بادنجان	الكرات	پره مه	كذنا
الكرفس	كرويز	كلوس	السمسم	صوم	كنجد

قطعه في بيان الحبوب بوقطعه جه لريك بسانده در

الحبوب	دانه لو	دانهها	الفحم والخطه	بغداي	كندم
الطحين	اون	آرد	البلغور	بلغور	بلغور
الشعير	ارپه	جو	الدخن	صارداو	ارزن
الذرة	داري	ذرة	الرز	برنج	برنج
اللوبياء	فاسوليا	لوبيا	العدس	مرچك	مردمك
الحمص	نخود	نخود	الماش	مردمك	ماش

قطعه في بيان الزايات بوقطعه رايحه لريك بسانده در

ماء الورد	كل صوئي	كلاب	العطر	كل باغي	بوي خوش
الرايحه	قو قو	بوي	البخور	بخور	خوش بوي
المسك	مسك	مشك	العود	عود	منديل
العنبر	عنبر	شاهبوي	الفرقل	قرقل	مينك
صاير كوك	زردچوبه	الذاري	الذاري	داجين	داجيني
الكون	كيون	زيره	الضغفر	بيابان	اشنون
البنفج	بنفشه	بنفشه	عطرة	حام اوچون	غاليه
جه التهل	فاقوله	هل	زنجيل	زنجيل	زنجيل

صبا صباح يلي نيم صبح قطعه في بيان بعض الاشجار بوقطعه آغا جلر تيك

الاشجار	آغا جلر	درختها	شجره العود	عود آغا	دار بوي
التخل	خواما غاب	درختها	المرعيه	جار	چمن و علفزار
السرو	سرو	سرو	الضنوبر	فسد آغا	صنوبر
الثوك	ديكن	خار	الئين	صمان	كاه
الورد	چچك يي	كلار و كلستان	الحشيش	خيل	علف

القصب	قش	فی	ع	جام آقا	کاج
میطلخه	بستان	پالین	الاس	مرسین	مورد

الوتر فی بیان اسماء العدد بوقطعه صابرک اداری بیانده در

الوتر	ثک	شها	الزوج	چفت	جفت
واحد	بر	یک	اثنین	ایکی	دو
ثلاثة	اوج	سه	اربعه	دوت	چهارچار
خمسه	بش	بنج	سته	القی	شش
سبعه	یدی	هفت	ثمانیه	سکر	هشت
تسه	طقوز	نه	عشر	اون	ده
احد عشر	اون بر	یازده	اشاعشر	اون ایکی	دوازده
ثلاثة عشر	اون اوج	سیزده	اربعه عشر	اون دوت	چهارده
خمسه عشر	اون بش	پانزده	سته عشر	اون القی	شوازده
سبعه عشر	اون یدی	هفده	ثمانیه عشر	اون سکر	هجده
تسه عشر	اون طقوز	نوزده	عشرین	یکری	بیست
واحدین	یکری	بیست و یک	اثنان عشرین	یکری ایکی	بیست و دو

وقس علی مثل ما عدینا لک الی ما توصل الثلاثین وما فوقه مائتة والفاء و بوند
اوزرینه قیاس ایله یونوز یاده واستلغین و تد مر مثل

ثلاثین	اونوز	سی	اربعین	قرت	جمل چل
خمسين	الی	پنجاه	ستین	التمش	شصت
سبعین	یتمش	هفتاد	ثمانین	سکات	هشتاد
تسعين	طقان	نود	مأیه	یوز	صد
مائین	ایکی یوز	دو صد	ثلاثة مائت	اوج یوز	سه صد
تسعة مائت	طقوز یوز	نر صد	الف	بیک	هزار
الف و احد	بریک	یک هزار	الفین	ایکی بیک	دو هزار

وقس علی ذلک الی ما توصل المليون **اعلم** ان اسم الفاعل العدد فی العربیه و
فاعل مثل واحد و ثانی و ثالث الی عاشر و فی ترکیه ما تحت باخره التوزون **الجم**
والیاء مثل برنجی و ایکنجی الی عشرة و فی الفارسیه ما تحت باخره حرف الیم مثل
یکم و دوم الی دهم **ترجمه** عدد لرینک اسم فاعل لری عربیه فاعل وزنی اوزده و فاز **سید**
عدد لفظک آخرینه بریم الحاقی ایله در یکم و دوم و دهم مثا لریکی و نوکیل برن
و جم و یا حرف لری اولیم عددیک آخرینه الحاق اتمک ایله در —

الواحد	برنجی	یکم	الثانی	ایکمی	دوم
الثالث	اوچمی	سوم	الرابع	دورنجی	پنجم الى العاش
قطعة في الفتريم					
			الثالث	اوچدیر	سربک
الترج	جارت	چارک	الخمس	بشدهر	پنجک
السدس	الیدر	ششک	السبع	یدیدر	هفتک
الثمن	سکزه	هشک	المتع	طقوزهر	نیک
العشر	اوندر	دهک	نسب الاعداد		
المئات	ایکک	دوتائی	المثلث	اوچک	سه کج
المربع	دورکوشلی	چارخان	المخمس	بشکوشلی	پنج خان
المسدس	التی اولی	شش خان	المسبع	یدیحانه	هفت خان
المثمن	سکرخانلی	هشخانلی	المتع	طقوزخانلی	نه خانلی
المعشر	اون خانلی	ده درده	العشر فی العشر	یکرمیکرید	بست درت
قطعة في الفتريم					
	هذا اليوم	بوکون	امروز	قبل اليوم	دو دیر
يومين قبل	ایکی کون	دوروز	اربعه ايام قبل	دور کونده	چاروز
جمعة قبل	هذا الجمعة	بو هفت دن	اولکی هفت	پیش ازین	آذینه

ده خانلی
اینا

عام الاول	کچن پل	پارو پارسال
ستين قبل	ایکی یلدن اول	دوسال پیش
ليلة الباج	دون کجه	دیشب
ليلة قبل الباج	دون کچن اولکی کجه	پیش از دیشب
خمسه الى قبل	بش کچن اول	پنج شب اول
بعدهذا اليوم	بوکوند نصکر	پس ازین روز
يومين بعدهذا اليوم	ایکی کون بوکوند نصکر	دوروز بعد این روز
خمسه ايام بعدهذا اليوم	بش کون بوکوند نصکر	پس ازین پنج روز دیگر
الشهر ونصف	بر بوجوقیل	یک ماه و نیم
شهرين ونصف	ایکی بچوقیل	دو سال و نیم
بعد کم شهر	قچ اید نصکر	پس از چند ماه
لواحد اليومه	بوکونک ایچون	یک روز
لواحد ليلة	بر کجه لک	یک شب
لثلاثة ايام	اوچ کونک ایچون	سه روز
لاربعة اشهر	دورت آیلوق	چهار ماه

ترجمہ سی ترکی زبان ایلہ اگر آخر لفظ ترکیہ قاف حرفی واقع اولور سے غینہ قلب
اولور اگر قاف اول یا حرفی یا خود صکرہ سندہا حرفی اولور سے یازدیغی بدل و یاز
میل یوق و بیغکہ باق اوزاتمش و سوزنیم چوغہ واردی مثال لریکی و مصدر قاف
کل فعل مستقبل دخی قافی غین حرفہ بدل اولور یا رجم کی قاعدہ اسم التصغیر
اعلم ان اسم التصغیر فی العربیۃ ما کان اولہ مضموم و حرف الثالث منہ الیاء
التاکثہ ما قبل المفتوحہ مثل رجل و نصیر و جیفیر و فی الفارسیۃ ما کان فی
الکاف التاکثہ ما قبل المکسورہ زاندا علی حروف الاصلیۃ مثل مردک و زنک و
الترکیۃ ما کان فی آخر الجیم الفارسیۃ و الکاف العربیۃ زاندا علی تلك الکلمۃ ایضا
آدجک و یاردم ایدجک و ما اشبه ذلک و فی الافعال ترکیۃ زیادۃ الخرفین
المذکورین فی آخر اسم المصدر ترکیۃ مثل نصیر یدم ایتہ جک قاتل فی المثال
ترجمہ اسم تصغیر عربی شونہ دیر لکه اول حرف مضموم و اوچنی حرفی یا ساکن قبل
مکسور اولہ رجل و نصیر و جیفیر مثال لریکی و فارسیہ شول بر اسم دیر لکه
اخرنیہ بر کاف علی الحاق اولہ مردک و زنک مثال لریکی و کاه فارسی جیم متصل
ها و قایہ ایلہ اولور سراجہ و باغچہ و غلامچہ کی و کاه سادہ ها و رسمیه
وقایہ ایلہ کلور نشانہ و زبانہ کی و ترکیہ تصغیر شول بر اسم دیر لکه حرف

اصلیہ

اصلیہ ما عدا برجم فارسی و برکاف ایلہ برابر زیادہ اولہ رقا خربہ الحاق اولہ					
آدجک و یاردم ایدجک مثال لریکی قطعہ فی بیان اسماء الاراضی من المطالع					
ترجمہ بوقطعہ بعض یرلک ادلسری بیان سند درہ					
الجنینہ	بستان	باغچہ	المیثم	سیرکاه	کلکشت
المعبدہ	نکیہ	خانقاہ	الکتر	خرینہ	کنج
الصحرا	یابان	بیابان	الوادیه	درہ	کھار
الجبل	طاغ	کوه	البلد	مملکت	شہر
القریۃ	کوی	دہ و کند	الحارہ	محله	کوی
المحکمۃ	دیوانخانہ	نالار	المحرم	ایچ	اندرون
الزاویۃ	کوشہ	کنج و کوشہ	المجلس	مجلس	بزم و انجن
درب السلطان	اشاک بول	شاہراہ	الطریق	یول	راہ
الصراط	یول	جادہ	التوق	چارشو	بازار
التقاق	چارشوباز	کوچہ	المسجد	جامع	مذکت
المحجۃ	طاشلق	سندلج	الخان	خان	کاروان
القصر	کوشک	کاخ	التراب	صوبہ کوٹاہ	سراب

و سکنان البض

البركة	حوض	سخر و كور	قعر البركة	حوض	پایاب
العين	پكار	چشمه	صحن البيت	حولى	سراچه
الحجرة	اوطه	اوطا و خان	الغرفة	يوقارى	بالاخانه
المسطبة	ايوان	ايوان و سكو	بلاد سودا	فره ريك	زنكستان
الترحل	سنورى	مرز	النخاره	دم خانه	مجان
الوطن	ممالك	مرزبون	النهر	ارماق	جويار

وزنكبار
ريشه

قطعه في بيان الطيور وما منها بوقطعه قوشليك بيانه در

الطيور	هبقوشلر	همه مرغان	عندليب	بلبل	فراز و بلبل
الذجاج	طاوق	ماكيان	الحمام	كوكجين	كبوتر
النسر	كر كنز	كر كس	عنقا	اندر كنز	سمند
السمان	بلد جين	كنجند يابا	الاور	قاز	بط قاز
الغراب	قوغه	كلاخ زكي	الغرافوي	قوزقون	كلاخ
الصقر	طوفان	شهباز	العصفور	سرچه	كنجندك
الحفاش	براسه	شب پره	الحفسي	يلدر و جك	بشتاب
العقاب	طوشجل	مرغ مانور	الغمام	دوه قوشه	شتر مرغ

الكل

الكركي	طورنه	كلنك	الفرخ	يوري	چوچه و چور
ابابيل	قولنج	پرستو	ياكريم	او كيك و تشو	فاخته
الباشه	اتجه	باز	الحذاذ	چاليق	غليواز
الوكرك	يووه	آشيانه	الرئش	قناك	پر
الجناح	قناك	بال	المنقار	قوش برون	نوك
الجوجه	يوري	بچه	رئش الغفا	غفا قناد	شهر
القمل	بيت	شيش	البرغوث	پره	كيك
الضفدع	قاپلوفه	سندشت	القراد	بوج	كنه
الدود	قورق	كرم	الذباب	سندك	مكس
الفحل	آري	زنبور	الجراد	چكره	ملخ
قفذ	كرپ	خارشت	الوخلف	ينكجه	خرچنگ
البق	تخته بي	سرخك	الناموس	سوسنك	پشه
العقرب	عقرب	كودم	التمل	قارنجه	مور
المرغين ام لار رنجه	طوطله	هراپاي	العلق	سلوك	زلو
الهره	كدي	كوبه	الفاره	صچان	موش

العامه ايضا

شهربان ارض

مورچه ايضا

ه القطه ايضا

جعل	بوزجکی	سومار	العرسه	کلنجک	موشخرا
الغکبوت	اورجک	نند	القره	میون	پوزینه

قطعه فی بیان الوحش من الموز و غیره بوقطعه بتون حیواندر بیانده در

جميع الوحش	هجانور	همه جانورها	الدابة	بندهوا	ستور
الحصان	آت	اسب	الجموح	قوله آت	توسن
المهره	طای	کره	الفرس	قصرق	مادیان
البغل	قار	استر	الحمار	اشک	خولاغ
البحل	دوه	شتر	البقره	صغرم	کاو
الجاموس	مانده	کاو میس	الناقة	دیشیو	ماده شتر
القطيع	صوری	کله وره	العجل	بوزاغی	کوساله
الغنم	قویون	کوسفند	المغری	کچی	بز
الخروف	قوزی	بره	الجدي	اوغلا	بوزغاله
الضان	ارکلیون	میش	القرنتر	بونیوز	شاخ
الذنب	قویق	دم و دنباله	اللیه	قویق باغ	دنبه
السبع	یرتچی	درنده	الاسد	ارسلان	شیر

در جدول اوله حیواناته

عضنفر

غضنفر	ایری ارسلان	شیرجیان	الضبع	ارسلان	بیر
النمر	قیلان	پلنک	الذنب	قورد	کوک
العناق	فره قیلان	سیاه کوش	الکلب	کوپاپ	سک
الخنزیر	طهوز	خوک	تعلب	تنگلی	دوباه
الارنب	طوشان	خرکوش	الذب	آیو	خرس
الوعل	کینک	بوزکوهی	الغزال	جیران	آهو
کلب الماء	دکز کوپکی	سک آبی	الحوت	ایری بالی	زینک
السمک	بالق	ماهی	تعبان	افعی	اردرها

قطعه ایضا فی بعض الاسماء المختلفه بینه بعض مختلف آدوی بیایند

الجلد	دری	پوست	الصفوف	بوت	پشم
البعرة	فشقی	سرکین	الارض	یر	زمین
البحر	دکز	دریا	العالی	بوقوش	فراز
النزلة	انیش	پشت	الواطی	الچی	پشت
السم	زهر	نیش و زهر	خبت	پاس	زنگ
المحرص	حرص	آز	البحل	خسب	دریغ

سر اشیب الصا

وذلك انه

الرخيص	اوجوز	شايدكانى	البدل	دكش	فودا
السمار	مياىنجى	سپار	بلاشئى	بادهوا	مفت
قطعه فى بيان بعض اسماء الفاعل والمفعول والصفة المشبهة والصيغ المبالغة وما بمعناه وقطعه اسم فاعل واسم المفعول وصفة مشبهة ^{بعض}					
مبالغة صيغه لويك	بيانته در	الرب	بسيلجى	پرستار	
الفاعل	ابديجى	المفعول	اولمش	كوده شد	
الرايح	كيدجى	الخراس	بكي	پاسنان	
الباكى	اغليجى	حاكم	حكم ايدجى	داور	
الجارى	آقان	المشكى	شكاجى	كله مند	
الستى	اوتانجى	المقدين	ازلاؤنلر	پيشين	
الناخون	صكره دده	الدليل	قلاوز	رهنا	
صاحب البيت	اوصاجى	الضيف	مسافر	مهمان	
الماشى	بورجى	المدلل	جلولى	شيوكر	
الضال	ازغون	الدليل	بخوار	خاكسار	
الرافى	تپراورجى	الكاتب	يازجى	نويسنده	وهره

ه شمرار
ايضا
پيشين ايضا

الناظر

الناظر	كوريجى	بيننا	البواب	قويجى	دريان
الطباخ	اشجى	آشير	الصابن	صقيلجى	نكهيان
المخفى	كونى	نهان	الظاهر	بالى	هويداوش
المنهر	صانجى	خرامان	الشاهد	شاهد	كواه
المدبان	شكلات	مكسران	قطاع الطير	يول كيجى	رهزخان
البان	كوريجى	نمايان	نهایت	صون	انجام وپايان
الراعى	چويان	سيان	البراز	گول قابوچى	دلريا
فصيل السان	سوزجى	شياربان	الشجر	شهرتلى	فامدار ونام
الرقيب	كورجى	ديده بان	ذوالكياسه	عقل صنا	خودمند
المفسر	ذكرد	بيمايه	مفسر	جهرى	بى زر
الربى	بسيلجى	پروردگار	فعال	چون ايلجى	كردگار
العالم	بيلجى	دانا	العالى	يوكند	بالا و پائين
الباقى	دائم	هميشه	الشامف	باقى	بينده
الصادق	طوغرى	راستگو	الجزء الخير	خير ايلجا	شايدان
الوزاق	رزق بيشد	روزيان	خالق	برادران	آفريننده

السنخ	جومرد	جوانمرد	الراكب	بينجي	سوار
الريان	قائم	سيراب	لايق	روا	منراوار
العيان	ظاهر	فاش	المعاون	ياردم ياد	ياورند
الجوفان	آج	كوسه	الثبان	طوق	سبر
الجاهل	جاهل	نادان	المبارك	مبارك	فرخنده
المنافق	منافق	ماخ	بلالادب	ادبير	كتاخ
المجب	جواب وند	پاسخ هند	لايق	مناب	شالنه
الراوى	صووازي	آبار	مغلط	سوز خبط	زارخا
المكبر	كبر ايد	خودسند	المتول	اكلجي	زار كند
المدق	دقلو	خودبين	البكرة	قر	دوشينه
الآيس	مأوس	نااميد	النصيب	فمت	بهر ووا
المطيع	اطاعت	فرمان	العاشق	عاشق	دوستدار
الموافق	مناسب	سازگار	ثابت	دائم	پايدار
الطالب	استكلو	هشكر	الحال	يوك چكي	باركش
العيق	دوين	بي پايان	التارق	خوشتر	دوزخا

خودبين
ايضا

اوغري

البركة

البتاني	بانجوان	باغ بان	الحراق	ياندرجي	سوزند
الحراس	بكجي	پروا كيا سبان	المستحي	رجا ايد	اميدوار
الفاسد	ياكلش	تباه	الخالى	بوش	نهي
الحرفيه	هم صنعت	هم كار	الفسال	چاماشور	رخشور
العلماء	عالم	دانشور	الطبيب	حكيم	برشك
الشاعر	شاعر	سخن ساز	الظليّة	كوكلك	ساينان
فاظ سرحل	سوز غا	مير زبان	الساح	سحر ايد	جادو
النادر	ازبولان	ناياب	الحراث	اكلجي	بزرگر
الفارس	ايواتلو	چابكسوار	السياح	دنياي كن	جهان پيا
النيوك	سكلش	كانده شده	البشاش	آخو يوزلو	شوخ
المحبوب	سولش	يارو جانان	المعشوق	دلب	شاهد
المجنون	دلى	ديوانه	المعمور	اودانلق	آباد
الموصول	ياپشم	پيوسته	الميروع	جن توطا	سايرزد
المنور	اورتلش	پوشيد	المجهول	نامعالم	اشوغ
المبروم	بوكولش	بيچيه	القتيل	اولدش	كشته شد

جادو كرايضا

الطبوخ بشرش بخته المكنوب يازلش نوشته
 وقس على هذا القياس من كل المصادر الاسم الفاعل واسم المفعول منها
 كما ذكرنا في فصل الافعال وقد عرفنا ان علامات اسم الفاعل في التركيبة لفظه جي وفي اسم
 المفعول لفظه مش وما زاد على ذلك فهو صفة وبمعناها مثال الاول الكاتب
 يازبجي والمكنوب يازلش ومثال الثاني يزان ويازوب ويازيلان ويازلوب
 واما اسم الفاعل في الفارسية فوزنه واحد مثل الرايح رونك وما زاد على ذلك
 اما صفة واما علم الاول مثل كريان والثاني مثل بزكر وچلونكر واسم المفعول ايضا
 في الفارسية وزنه واحد مثل المضروب زده شدة ما زاد على ذلك اما بمعناه المفعول
 مثل نوشته وكشته واما علم مثل المحبوب شاهد والمجهول آشوغ فتأمل دقيقة
 سيظهر لك الحقيقة زجرة وبوقياس وزره قياس اليه هر بر مصدر من مشتق
 اسم فاعل واسم مفعول وعلامته في باب تصريف في الجملة تعريف ان ذلك اية
 يته بالجملة ذكر ايد ريز تاخني اوليه پس پوشيد اوليه كه علامته اسم فاعل تركيه
 جي لفظي واسم مفعوليك مش لفظيد يازلش كي وبوايكي لفظن غيري كز اخر لفظ
 كلور ايه اكا صفت دير يزان ويازوب ويازيلان ويازيلوب مثال لريكي
 اسم فاعل وزني براولوب وان غيري يا صفت يا علم تعبير ايد يري اسم فاعلك

مثل كاتب يازبجي
 ومكنوب
 و

مثالي

مثالي رونده وزنه وصفته مثالي كريان وجويان وعلم مثالي بزكر ودر وكر واسم
 المفعول دخي بروزي بله استعمال اولور زده شد وخورده شد كي وبوزنه
 غيري يا صفت مفعول كشته وخورده كي يا خود علم در مثل محبوب شاهد وچلون
 اشوغ ديد كلريكي قطعه في بيان اسماء النسبة وما بمعناها من الصفت وغير
 علامة النسبة في العربية والفارسية حرف اليا وفي التركية لفظه لي اولون
 اكر بر كسي بر نسبه يا خود بريه نيت درجك اولور سن آخر لفظ عربي برباء مشده
 وآخر لفظ فارسي برباء مخففة الحاق ايدوب سويلر سن وآخر لفظ تركي يالام ويا
 حرفي يا خود لام ووا حرفي الحاق ايدر سن مثل

بغدادى	بغدادك	بغدادى	الشامى	شاملو	شامى
المصرى	مصرى	مصرى	الكارزاقى	كارزاقى	كارزاقى

وقد يذكر في التركيبة لفظه لو يرا د بها معنا الصاحب وقد يذكر في العربية لفظه
 و يرا د بها معنا الصاحب ويذكر في الفارسية لفظه مند ويراد بها صفة مثل ذو و لو

ذوالعقل	عقلو	خودمند	ذوالفائد	فاندو	سودمند
المفيد	فاندو	سودمند	طوبا	نرمندو	خوشا
المحجق	طاشو	سنگلاخ	اهل الصيف	كوبلو	دوست

ذو الفضل	فضيلتو	بافضل	الزكى	زكاوتلو	هوشيار
احق	حماقتو	خير	المادب	ادبلو	بادب
الجنب	جانبو	باجانب	التفيه	سفاقتو	ديوانه

وقس عليها كل ما كان منها من الصفات بوزن اولان صفلى هب بوقيا
اوزره **قطعه** في بيان الاضداد بوقطعه ايكي نسه لريك ما بين لريده متضاد اولان

قياس ابله

بساتنه در مثال					
الابيض	آق	سفيد	السود	قاره	سياه
الاعمى	كور	كورونابنا	الكبر	بيوك	بزرگ
الضغير	كوجوك	كوجك	الطويل	اوزو	بلند
القصير	قظه	كوتاه	العرض	اگلى	پهن
الواسع	آجق	كشاده	الضيق	طار	تنگ
الواطى	الحنى	پت	العالى	يوكك	فراز
الخفيف	يكنى	سبك	الثقيل	آغر	كران
التمين	سمير	فهر و چا	الضعيف	آرق	لاغر و زبون
الناعم	يوشق	نرم	الحسن	ايغون	دشت و كلفت

رطب	ياش	تد	يابس	قورى	خشك
القريب	يقين	تزدريك	البعيد	ايراق	دور
العالى	بهالى	كرين	الرخيص	اوجوز	ارزان
الحسن	كوزل	خوب	القبيح	چركين	زشت
الغليظ	قالين	ستبر و كلفت	الرفيق	ايخه	نازيك و باريك
الحمد	كسكين	تيز	الدرس	قاشلده	كند
قبل	ازل	پيش	بعد	صكر	پس
الأول	ايلك	تخت	آخر	صون	انجام
السهل	فولاي	آسان	الصعب	كوج	مشكل
الكثير	چوف	بسيار	القليل	آز	اندك
الجديد	يكى	تازه و نو	العتيق	اسكى	كهن و كهنه
النجس	پيس	مردار	الطاهر	تميز	پاك
الزيادة	آرتق	پيش	الناقص	اكسك	كم
ازيد	پك آرتق	بيشتر	انقص	پك اكسك	كمن
اجنبى	ياد	بيكانه	اقرباء	خصمير	خويشاوند

القريب ايضا
اوزراق ايضا

البعيد ايضا
پايند ايضا

وفاغوش ايضا
و درشت ايضا

الخير	ايك	خوفي	الشر	فنالق	بدى
السالم	صاغ	سازوچا	الريض	خسته	بیمار
التظيف	تميز	پاكيزه	الوسخ	كروكرلى	چرك
العوج	اكرى	كزوكج	المستقيم	طوغرى	راست
الملان	طولى	پز	الفارغ	بوش	تهى
العدو	دشمان	دشمن	المحب	دوست	دوست
الفائده	آصى	سود	الخسران	ضرر	زيان وگزند
الغنى	زنكين	مالدار	الشحاد	ديلجى	كدا وزيون

قطعه في بيان المعادن وما فيها بوقطعه معدن ومعدن اولاً نسبه لريك بيانته در

الذهب	التون	زروطلا	الفضه	كموش	سيم وقره
النحاس	ياقر	مس	النحاس اصفر	صارى باقر	برنج
الرصا ص	قورشون	سرب	الحديد	نيمور	آهن
قزدير	قلاي	ارزير	الحيم	توج	روى
الزبيق	جبوه	سيماب	السوار	بلاذك	دست بنكه
الخاتم	بوزك	انكشتر	الختم	مهر	مهر

عرب
الاورز

الحلقة

الحلقة	كويه	منكوشه	الماس	الماس	الماس
ياقوت	ياقوت	ياقوت	حجر السماق	سماق طاشى	سنگ سماق
حجر المرم	مرمطاشى	خاراسپيل	الحجر السن	بلكو طاشى	فسانه
المسمار	اكسرى	ميخ	قلاّب	قلاّب	جنكال
المعدن	معدن	كان	قير الاسود	قره ساق	زفت

چنگال ايضا

قطعه في بيان اسم التفضيل اسم التفضيل وهو في العربية ما كان على وزن

افعل مذكراً او على وزن فعلى مؤنثاً مثل كبر وكبرى واحمر حمى وما صار
في التركيه والفارسيه لهما وزن مخصوص ولكنها يعرف بالعلامه اما في
الفارسيه فيعرف بالتاء والراء مثل برعلى وبرتر على وطيب خوب
واطيب حوبتر ويدردى ويدترار وغير ذلك وقد يزداد على هذين
الحرفين الحرفان الاخران وهما الباء والتون ويراد بهما المبالغه مثل يدترين
وبهترين وبترين وما اشبه ذلك وقد ينجى في الالوان والعيوب بالباء
والتون فقط مثل زردين وزرين وغير ذلك وفي التركيه يستعمل اما بلفظ
الزيادة واما بلفظ بك مثل انصر زيايه ياردم ايديجك برار واطيب بك ايو
فتأمل يا ولدى ترجمه بوقطعه اسم تفضيل بيانته در اسم تفضيل عربيه

شویلدر که مذکری فعل و مؤنثی فعلی وزنلری اوزره اوله انصر نضری
 واجر حمیری کی واسم تفضیل فارسیده و ترکیده مخصوص وزنلری
 اولیوب لکن علامتی فارسیده پاء و زاء حرفلیله بلنور برتر و کمتر و خوشتر
 مثال لری کی و کاه بوا یکی حرفیک اوزرینه یاء و نون حرفلری زائدایدوب
 مبالغه مراد اولنور برترین و بهترین مثال لری کی و ترکیده اسم تفضیل
 یاز یاده لفظی ایله ذکر اولنور مثل انصر زیاده ^{یازدم} ایدجک برار و یا خود پک
 لفظی ایله ذکر اولنور مثل طیب پک ایو و ملح پک یا وز قاعده اعلم ان
 حرف النداء فی العربیة خمسة احرف وهی علی ثلاثة اقسام ایا وهیا للبعید
 وای والهزمة للقرب ویا لها مثل یا الله ویا عبدا لله و تفضیلها فی کتب النحو
 وحرف النداء فی الفارسیة اثنتان الاول الالف وهی تلحق باخر المناد المستغاث
 وحدها اذ لم تکن آخرها الف والازیدت قبل الف المناد یا مثل یا الله خدایا مثال
 غیر المالف یا حاکم داورا والثانی ای وهی تدخل علی المناد المضاف الفارسیة
 وكذلك فی ترکیبة مثل ای دوست من وبال ترکیبة مثل ای دوستم او ای افندم
 وقد تدخل علی المناد غیر المضاف مثل ای پسر پند و نصیحت کوش کن ای اوغل
 نصیحت دکله فتلتر ترجمه حروف نداء عربیة و ^{بشی} اوج قسم اوزره دریا وهیا

منادی بعیدا ایچون وای وهمن منادی قریب ایچون ویا منادی قریب
 وبعیدا ایچون استعمال اولنور یا الله ای تکی کی و فارسیده ندا حرفلری
 ایکی دبر الف در که اعانت ایچون چاغریلان ^{منادیه} آخرینه الحاق اولور اگر او منادی
 آخرینه الف اولنورسه یا حاکم داورا مثال کی و اگر مناد انک آخرینه الف
 اولورسه الف ندا اولبر یا اذخال اولنور یا الله خدایا کی و ندا حرف
 برسی دوی کله سیدر که منادی مضافک اولنور داخل اولنور شتم ترکی
 اصطلاحند و مستعملدای دوست من ای بنم دوستم وای آقای بنده
 وای بنم افندم مثال لری کی و کاه اولور که مضاف اولین اوزرینه داخل
 اولور ای پسر پند نصیحت کوش کن ای اوغل نصیحت دکله **باب**

ترکیب الکلام من کلمتین قصا عدا				
رأسی	باشتم	ف	سر	ف
رأسه	باشی	رأسك	باشك	سرت
رأسکم	باشکن	رأسنا	باشمز	سرفا
کتابی	کتابیم	رأسهم	باشلری	سرشان
کابه	کابی	کتابك	کتابك	کتابت
کتابکم	کتابکن	کتابنا	کتابمز	کتاب ما

کتابهم	کتابتری	کتابشان	رؤئی	باشلرم	سرهایی من
رؤسک	باشلریک	سرهایی تو	روسه	باشلری	سرهایش
رؤسنا	باشلریمن	سرهایی ما	رؤسکم	باشلریکن	سرهایی شما
رؤسه	باشلری	سرهایشنا	قطعه فی بیان نصریف الاسماء مع الحروف		

فی الافراد والجمع ترجمه بوقطعه برتاقم مفرد و جمع اولان الفاظ لردن بعض
حرف لریله برابر ترکیب ایدوب صرف اتمک بیاندرد مثال

الاب	بابا	پدر	الآباء	باباالر	پدران
لابی	بابامه	برای پدرم	لآبائی	باباالریمه	برای پدرهای من
عنابی	بابامدن	از پدرم	عنابان	باباالریمدن	از پدرهایم
ابا	بابایه	پدررا	آباء	باباالر	پدرهارا
مع الاب	بابایله	با پدر	مع الآباء	باباالریله	با پدرها
حتى الاب	تابابا	تا پدر	حتى الآباء	تاباالر	تا پدرها
الی ابی	بابامه	سوی پدرم	الی آبائنا	باباالریزه	سوی پدرهای ما
بابی	بابامه	پدرم	بابائنه	باباالرینه	پدرهایش
سوالاب	انجق بابا	مکرپدر	سوی الآباء	باباالردن غیر	مکرپدرها

پدران
رهای

این ابی	بابام نزد	پدرم کجا	این الایا	باباالریزه	کجا پدرها
الآباء	انجق پدرک	مکرپدرت	الآبائهم	انجق باباالر	مکرپدرهایشنا
رأس حصان	بنم اتک بایک	سراسب من	رأس عصا	سک رکیک	سرچوب تو
طرف سکنیه	اونک بچاغک	نوک کارداو	وقر علیها	ماترید	نصریف
غیر الاسم	باشقه اسمک	نصریفی	الأخ	قره آش	برادر
اخوان	قره آشلر	برادرها	لاخی	قره اشمه	برای برادرم
للاخوانی	قره آشلرمه	برای برادرهای من	عزایک	قره اشندن	از برادر تو
من اخوانک	قره آشلرندک	از برادرهای تو	مع اخیه	قره اشیلر	برای برادرش
مع اخوانه	قره آشلریله	برای برادرهایش	باخینا	قره اشمره	برادرما
باخواننا	قره آشلریمن	برای برادرهای من	علی اخیکم	قره اشکن	برای برادر شما
ما بقی	قالمدی	نماند	علی اخوانکم	قره آشلریکن	برای برادرهای شما
این اخوهم	قره آشلریزد	برادرشان کجا	هذه امی	بوانا	مادر من
هو الامام	امام اودر	پیشواوست	هو الامام	جماعت او	نلد و رانها که دهند
تلك الریحی	اوامید	آن نیاز	الدنيا	جهان	کیتی
لدينا	جهانه	برای کیتی	لاجل الدنيا	جهاننا	چون هر کیتی

كل الدنيا جهنم	همه كتي في الدنيا	جهانك در جهان
الى الدنيا	دنيا به	سوی دنیا
من غير هذه الدنيا	بودنیا در غیري	دیگر از جهان
الى السوف	چارشوبه دك	تابانار
الى البكرة	صباحه دك	تا فردا
من اين جثانا	بن نردن كلدیم	من از کجا آمدیم
انت من اين جث	سن نردن كلك	تو از کجا آمدی
هو من اين جاء	اون نردن كلدی	آن از کجا آمد
نحن من اين جثنا	بزنردن كلك	ما از کجا آمدیم
انتم من اين جثم	سز نردن كلك يكن	شما از کجا آمدید
هم من اين جاوا	اونل نردن كلك يكر	آنها از کجا آمدند
مالي سيف	قلجم يوق	شمشیرم نیست ندارم
مالك سيف	قلجك يوق	شمشیرت نیست
ماله خنجر	خنجر يوق	دشنه اش نیست
مالنا باروته	تفنگم يوق	تفنگ نداریم

مانیست ایضا

مالكم

برپشتنویک یوق

مالكم فردة	برپشتنویک یوق	يك طبانجه آنان نیست
مالهم الرمح	مزد اقلری یوق	نیزه ندارند
مالنا قدرة	قدرة میز یوق	توانائی نداریم
مالكم قدرة	قدرت کن یوق	توانائی ندارید
مالهم قدرة	قدرت لری یوق	توانائی ندارند
على غر شين ونصف	ایک چاقی غروشن نیم اوزریمه	دو غروش و نیم برمن
هذا تبعك خذها	بوسنك و رآل	این از تو است بستان
بعثت وراءه حتى يجي	ارقسنه کوندر دم تا که کله	پیش فرستادم تا بیاید
جئنا من وراءكم ومن خلفكم	ارقنردن كلك	از پی شما آمدیم
امالكم خير ابدا	هیچ خیر یکن یوقی	آیا هیچ خیر ندارید
نحن نطيع لمن صدف	بزطوغری سولینه اطا آید ریز	ما راستگوار پیروی کنیم
هذا كتبت انا	بونی بن یازدیم	اینرا من نوشتم
اليوم ارقسك حمارنا	بوكون اشکین کانه اویش	امروز خرمالک دزدیده است
ان تجتهد يصير احسن	اگر حالش سن ایوا ولور	اگر بکوشی بهتر میشود
ان ما اجتهد ما يصير	اگر چالشمن سم اولمن	اگر نکوشم نشود

بکلی ایضا

اِسْئَلِ النَّاسَ جَمِيعًا	بتون ناسدن صورت	از همه مردمان پرس
لَوْ كَانَ لِي انْصَافٌ	اگر انصاف اولیدی	که مریت داشتی
اِنْ كَانَتْ اِيْمَانٌ	اگر ایمانك اولسیدی	که ایمان داشتی
اِذَا كَانَ لَهُ الصَّدَاقَةُ	اگر او کا دو غریبق اولیدی	که او را راستی بودی
مَتَى كَانَ لَنَا الْفَنَازُ	چون بیک التون بزه اولدی	چه وقت هزار طلا مارا ندری
لَوْلَا هُمَا لَمَّا جِئْتُ اَنَا	اونا را اولسه ایندیرین کلزم	که وجود آنها نبودی هر ایسه بینم آمد
جِئْتُ لَهُمْ مَا لَنَا	اونا ره کلدیکن بزه دکل	برای آنها آمدید نه برای ما
لَيْتَ كَانَ لِي كِتَابٌ	کتابم اولیدی	کاشکی مرا کتابی بود
لَيْتَ صَارَ لَكَ تَقْلَمَةُ	کاشکی سکا برالما اولیدی	کاشکی یک سیب تراشدی
هَلْ يَصْبِرُ لَهُ الْخَوْخُ	عجا کاشفتا اولور می	آیا بهر او هولور
سَيَصْبِرُ لَنَا الضِّيَافَةُ	یا قنلرده بزه مسافرک اولدی	بزودی مهمانی مارا خواهد شد
سَوْفَ يَصْبِرُ لَكُمْ بَطِيخَةُ	برقاوینکلز اوله جوق	یک خرپوزه تان شود
عَمَّا لَيَصْبِرُونَ سَالِمِينَ	صاغ اولور لر	کوک و جاغ میشوند
لَيْتَ مَا كُنْتُ مَرِيضًا	کاشکی خسته اولیدیم	کاشکی بیمار نبودمی

میشود

فوقه نسلدین

لیت

لَيْتَ تَكُونُ بِأَسَا	کاشکی باشا اولیدک	کاشکی باشا میشوی
أَتَمَّ اَنْتَ عَالَمٌ فَقَطْ	انجق ساده سن دانا سن	مکر توئی دانا و بس
اَجْتَهِدْ نَافِئًا قَدِيرًا	از لدن جالشمشیز	از نخت کوسیده اهر
مَا اَجْتَهِدُ لِمَا اَنْتُمْ	سنر جالشمه مشلسکز	شمانکو شید اید
مَا يَقْدِرُونَ	ایده مزلر	نمیتوانند
بَدِيًّا أَقُولُ لَهُ	او کا دیملیه	باید باوی بگویم
بَدِيكَ يَقُولُ لَنَا	کرک بزه دیده سین	بایدت مارا بگوئی
رُوحًا وَشَوْفًا	کدینده کورین	بروید بنکرید
رَأْسِي عَالِي	باشم یوکسکدر	سرفرازم
عَيْنُكَ	کوزلرین	جشمهایت
حَاجِبُكَ سَوْدٌ	قاشلریک سیاهدر	ابروانت سیاهست
خَذَهُ النَّاعِمُ	یکاغی یومشاقدر	رخش نرم است
شَوْشَتًا سَوْدًا وَطَوِيلًا	پرچلرینز اوزون و سیاهدر	کیسوی مادر از و سیاهست
شَقِيقَتُكَ رَقِيقَةٌ	دو باقلریکن نازکدر	لبه یاتان نازک است
غَضَبُهُمْ مِثْلُ النِّفَاحِ	چکه التری اله کیدر	غضب ایشان چون لیت

از نخت ایشان چون لیت است

عین عمک توجع ^ع	عجبه لا کوزی لغر پور ^ت	چشم عمویت درد میکند ^ف
این معجزة امک	انانک ازاری نرده	چادر مادرت کجاست
البون انصحنی	بابام بک انصحت ایلدکم	پدرم مرا پند داد
لا تحکی کثیر فی الشفاق	سوقا قلرده چوق سوبله	در کوچه و بازار سخن بسیار ^{مکو}
زوجته ملیحه ^ع	عورانی کوزلدر	زنش خوشگفت ^ف
حلق راسک صاروقها	باشدن تراش ایلد تراشک کلدی	سرت را تراش و تیره نش سید
نعم نروج نخلق رأسی	اوت کدم باشم با فحتم تراش ایلد	بلی برویم سرمان تراش کنیم
رایت ابن عثمان یرکض	عثمانک او غلوف کوردم قوشور	پسر عثمان را دیدم میدود
لقت فی الدرب حرامی	یولده خر سزه راست کلدم	در راه بد زده بر خوردم
کتابی	کتابم	کتابم
کتابک	کتابک	کتاب تو
قلمه	قلمی	گلکس حامه او
کتابه	کتابی	کتابش کتاب او
دواتنا	دوبنمز	قلمدان ما
جرتکم	دستکز	سبوی شما

در کوچه و بازار سخن بسیار

پسر عثمان را دیدم میدود

در راه بد زده بر خوردم

کحافهم

کحافهم	یوزغانلری	دواجی ایشان ^ف
دوشکهم	مندل لری	دشک ایشان ^ف
بینی	اوی	خانه ام
بینک	اولک	خانه ات
بیت افندی	افدینک اوی	خانه افندی
بیته	اوی	خانه اش
عندی الورد	کل بنده وار	کل نزد من هست
عندک اجاس	اریک سنده وار	آلوترد تو هست
سوف نصیر لعنب	اوزوم اوله جق ^ت	انکورم خواهد شد ^ف
سوف یصیر لک عنب	اوزومیک اوله جق	انکوررت خواهد شد
سوف نصیر له عنب	اونک اوزمی اوله جق	انکوررش خواهد شد
سوف نصیر لنا عنب	اوزمزا اوله جق	انکورما خواهد شد
سوف نصیر لکم عنب	اوزمیکنا اوله جق	انکورتان خواهد شد
سوف نصیر لهم عنب	اوزملری اوله جق	انکورشان خواهد شد

فعل مجهول الماضی

مراق ایشان ایضا
منده ایشان ایضا

منه کل دارم ایضا

ضربتُ انا	براورلدم	من زده شدم ^ف
انت ضربت	سن اورلدك	تو زده شدی
هو ضربت	او اورلدی	او زده شده
نحن ضربنا	بزاورلدق	ما زده شدیم
خدمنی	آل بندن	بکیر از من
أخذتُ	آلدم	بستدم
خدمنی واعطی له	بندن آلد اوكا ویز	از من بکیر و باویده
قلینا مواحتى الصباح	صباحه دك باشونلر	تا با مداد بخوابند
فوق الظهر ما بنام	اولین وقتی یا تلمز	وقت ظهر خوابید ^{نشود}
تبردت الدنيا تبرد	اوشر سن او ترلق صوفلش	میچای هوا سرد شده ^{است}
هل يأكل سفرجل	عجبا یوه برمی	آیا به میخورد
هل لحد میل بالاکل	عجبا یکه میلاری وارمی	آیا خواهش بخوردنی دارند
اذن قُطتی اخی طویل	بنم قونداشم کد بک قولاغی ^{او زید}	کوش که برادر من دراز است
كف جرجل ابيك ناعم	سك پدرك دوه آياق ^{بومشید} آياسی	کف پای شتر پدر تو نرم است
غین امة واسعة	اونك انا سنك کوزی کیشده	چشم مادر او فراخ است

رأس عصائنا مدور	بیم دکنک باشی کر میدر ^ت	سر چوب دستی ما گرد ^ف
باب دارکم ضيق	او یکنزیک قاپوسی طاردر	در خانه شما تنگ است
لا اكره في التسليم	او کر نمکده کراحت و اونمق یوق	دراموختن عار و تنگ نیست
ما هذا في يدي	بو المده کی ندد	این چیست در دست من
ما هذا على رأسك	ندر بو باشك اوز رینه	چيست این بر سر ت
ما هذا يأكل افندينا	افندمك بوید کلری ندر	این چیست میخورد اقای ما
ما في يدنا شئ الا هذا	ایم زده بر نشه یوق اینق بودر	در دست ما چیزی نیست مگر این ^{هست}
ما يوجد مثلکم في الدنيا	دنیا ده سزك کبی بولمنز	مانند شما در جهان نیست
هذا الرحمة والاتباعهم	بوفوشش بو طابنش لری	این نك ناز پسندش ایشان
كلها لذهب	هپسی التون ایچوندر	همگی بهر زر است
انعرف لای شئ ما اقولك	بلور مسین بیچون دیم سکا	آیا میدانی چرا بنویسم
لا تترك بخل منی	زیر سن بخل ایدرسن بندن	چونکه تو دریغ میکنی از من
ابضا هو قال لی لا تقول لاحد	دخی او بکاریدی کسیه دیمه	و هم او مرا گفت که کسی را نگو
اشطان لا تقول لاحد	سوزو کسیه سوبله سن	عهد کن که با کسی نگوئی
خلصت ترکیب مفردات و غیرها و قس ما نریدانت		

على بعض ما فات متامن نظيرها ومن بعد ذلك لا بد لنا من تركيب الكلام
 المفيد اعني من التعارفات الرسمية والسؤال والجواب
 والبيع والشري وكل واحد على اصطلاحه ونحن نشير
 للسؤال بالستين وللجواب بحرف الجيم احفظ بقلب التسليم ترجمه
 مفرد ويعني كلاما لريك تركيد ن فارغ اولديك وسن دخی بزدن فوت
 اولان لري قياس ايله ويز بوندن بويله مفيد كلاما ناسيك بيننده متدا ولا اولان
 بعضی تعارفات رسمیه لری یعنی خوش بامش وخوش آمد مقاله لری
 وبعض سؤال وجواب لری هر حرفتک اصطلاحی اوزره ذکر وبعضی
 دال بالدلالة يله وبعضی دال بالعبارة يله تفسير اولنور وسؤال الدرس
 وجوابدن جيم حرف ليله اشارت ايله رزاز براهه عزيزم باب

تركيب الكلام المفيد من رسم الناس

س	السلام عليكم	سلام عليكم	سلام عليكم
ج	وعليكم السلام	عليكم السلام	سلام عليكم
س	صباحكم الله بالخير	صباح شريف كن خير اولسون	بامداد شما بخير باشد
ج	شرفتمونا سيندنا	تشریف ابتدا یلنا افندم	سرفراز و مودید ما را

كيف

س	كيف حالكم طيبين	كيف شريف كن ايو مى	احوال شريف خوشتر است
	كيفكم مليح	نصل كيف كن سلطانم	دماغ شما چاق است
ج	صباحكم بالخير	صباح شريف كن خير اولسون	بامداد شما بخير باشد
	اسعد الله صباحكم	صباح شريف كن مبارك اولسون	بامداد شما مبارك باد
	تشرفنا سبدي	مشرف اولدم افندم	مشرف شدیم آقا
	كيف حالكم انتم	سز نصل سکن	احوال سرکار چه کون است
	تكونون سالمين انشاء	صاغ اوله سکن انشاء	خدا حافظ شما باشند انشاء
	من لطف مرحمتكم	مرحمت ونظر الفيا نكنز يله	از لطف و مرحمت سرکار شما
	الحمد لله لقيناكم بالصحة	شکر الله صاغ و سليم قاوشدق	الحمد لله شما را ادا ماغ کون و بچاق يليم
	تشرفتم او حشتمونا	خوش کلد يکن صفا کلد يکن	خوش آمدید صفا آمدید
ز	الله يزيد محبتكم	الله محبتکزي بوندن زياده ايليه	محبت شما زياده باد
	مسي الخير	اخشا مکن خير اولسون	شب شما بخير باد
	اوقاتكم بالخير	وقت يکن خير اولسون افندم	وقت شما بخير باشد
	الله يجعل عاقبتكم خيرا	عاقبتک خير اوله سلطانم	عاقبت شما بخير باد

الله يثبت بالخير

امثال و حکایات و غیره از کتب معتبره

ایامکم سعید عیدکم مبارک	بیرامکن مبارک اولسون	عید شریف شما مبارک باشد
ایامکم سعید و انتم بخیر فی کل عام	بیرامکن مبارک و جوف سنه لرامثالیه اولسون	
عید شما مبارک باد و صد سال باین سالها برسد	اهیل و سهلا و حشمتونا	
مرحبا خوش کلد یکن افندم	بارک الله خوش آمدید	فیکم شرفنا کیف الحال
مشترف اولدیک نصل کیف	مشترف شدیم دماغ سرکار	چاق است ناخوشی که ندارید
الحمد لله اذا کان الکدر	شکر تیری به کدر اولسه بیله	شکر خدا اگر ملال هم بود
اندفع بملاقاتکم	ملاقاتنزا بیله دفع اولدی	بملاقات سرکار بر طرف شد
این جنابکم ما اشوفکم	نرده سکر کور میورم سزری	در کجا هستین غیبیم شمارا
تحت الانظارکم	سایه دولت کزده	در زیر سایه دولت شما
استغفر الله کما مشتا	استغفر الله مشتاق ایدک	استغفر الله در اشتیاق بودیم
نسیتم عبدکم بالکلینة	بنده گزی جیب او نوتد یکن	بنده را بکلی فراموش فرموده
استغفر الله متى تشا	استغفر الله افندم نه وقت فراموش	استغفر الله کی شما از یاد ما میرید
این کنتم فی تلك المدة	بویا آمده نرده اید یکن	در این ایام کجا بویید
عبدکم کنت فی الضیعة	قولیکز کویده ایدم	بنده در ده بودم
کیف حال الخادیم الکرام	افندی ناده لک کیف الیکر فضل	احوال مخدوم زاد کجا کونه

مشغول

مشغول بدعائکم	افندیمزه دعا ایدر لر	دعا کوی شما اند
کیف حال والدکم	پدر یکنزیک کیف عالیدری یو	احوال پدرتان خوش است
یسلمو علیکم و یسلو خاطرکم	سزده سلام ایدر لر و خاطر یکنر صور لر	دعا کوی شما هستند
اورعنکم سلمکم الله	ارق سزری و داع ایده لم	خدا حافظ شما خدا نگهدار شما
مع السلامة فی امان الله	اللهه اصمار لدیک	خدا بهر شما خوش آمدید
والآن نخی فی مکالمات الاخذو العطو	والعلم والدرس	والکتابه و غیر ذلک من الکلمات
شمتعالیش و رنده و اوقوب یازمغده	بو بونله بلزین لافرتی لر سویلیم	
یا ولدی احفظ در سک	او غلوم از بر ایلده در سک	ای فرزند من در ستر ایدان
لنصیر عالم الان لا قانده	تا کم عالم اوله سلم زبیرا که	تا که دانا شوی زیرادر
فی الجهل المركب المهلك	مربک و الا جهله فائده یوقدر	جهل مرکب سودی نیست
لان قال العلماء	هلاکدن ماعد اچونکه	مگر هلاک چونکه دانشمندان
الجاهل کالاعی	علمالر دیمشکر که جاهل کور کیدر	گفته اند مرد نادان چون مرد نابینا است
فتعلم اللغة لان اللغة	پس لغت او کنت زبیرا	پس زبان بیاموز زبیرا
مفتاح العلوم و بها یفتح	لغت هب علملر که انختریدر	زبان کلید دانشها است و
ابواب العلم کلها	وعلمک قابولر هب اینه لجهیلو	و یکلید درهای دانش کشوده شود

و احوال پدرش میکند ایضا

بخت سپردم ایضا

و دیده نمیشود ایضا

س

ع

و اجلس مع العلماء و اهرق من الدموع و علمك را بده و نور وجهه را بفرست و باده انان بپسین و از نادان بگریز	از کنت نظیفان عملک و سخا	که تمیز او و سوسن به سنی کر الید	اگر باک باشد نیز نور اچک کند
لان الشمس عالىة و فضیة	زیر کشش یوکسک و آیدندر	زیر اخورشید و بر نور دهنده	است
و قطعه من السحاب استرها	و بر بارچه بلوط آنی و زتر	ویک قطعه ابر او پوشاند	
فکل يوم لابدك ان تجي	پس هر کون ایرکن کلمبیسک	بس هر روز باید زود بیانی	
و تقراء و تكتب	واقویوب یا زه سن	و بخوانی و بنویسی	
ولا تلعب مع الاولاد	و چو چقدر یله او بنیه سین	و با کودکان نبازی	
تعالی سمعنی در سک	کل در سک دکت بکا	بیاد رسترا بمن بشنوان	خوبه
فضلا یا معلی مسکوا الکما	بیوریک خواجه افند کابی تونک	بفرماید آخوند کابر بگریز	نمیز
ما شاء الله حفظها قوام	افزین تراز بر لیدی	بارک الله بزودی یاد کردی	
یا مصطفی این مشقک انت	مصطفی سنک یا زیک نرده	ای مصطفی مشق تو کجاست	
حاضر شیخی اجیب	بوراده در افندم کتوریم	آماده است آقا خونده بیارم	
هاک نشوف کیف کتبتها	کتور باقم نضیاز مش سین	بیاریم چه گونه نوشتی	
فضلا و شو قوا الحسنى خطی	بیورین یا زیمی باقک نر کوزل	بفرماید ببیند خطم چه خوب است	
ولد یا حق انت تمدح	اولا شاشقین او کرسن	ای پسر کورن تو ستایش میکنی	

خل غزلک

خل غزلک بحسنک	براق باشقستی افزین دیه سکا	بکذا ریکری شایباش کند ترا
لا صحیح کتابک صا تر یلحه	یوق کرجک یا زین یا و زاولمش	نبر استی خطت خوب شده
رح یا ولدی و لجه با الزیاده	کت او غلوم دخی زیاده چالش	بر و زین زین زیاده ماکوش
یا معلی انصرف فروح تنقلی	خوجه افند قوشلق نمکه کیده می	آخوند بچاشت خوردن بر و غیر
انصرف او لکن تجو قوام	کدین لکن نیز کلین	مرخصید بر وید و لکن زود

قطعه فی البیع و الشری بوقفعه صانقون المقده در این قطعه در خرید و فروش

الاحذ و العطا	الش و ریش	داد و ستد
يقول بايع	صا تان دیر	فروشنده میگوید
ایشی ترید و نمیدنا	نه استرسنک افندم	چه میخواهید میرزا
يقول المشتري	صانقون الان دینور	خریدان میگوید
ایشی یوجد عندکم	سزده نه بولنور	چه هست در نزد شما
کل شی یوجد عندنا	هر منسنه یا نمزده بولنور	هر چیزی در نزد ما یافت میشود
هل یوجد عندکم کشمیر طیب	کوزل شال کشمیر سزده بولنور	شال کشمیری خوب دارید
نعم یوجد عندنا اعلاها	نملا سزده بولنور	بلخویش پیدا میشد در نزد ما
فرخی نشوف کیف الکشمیر	کوستر بکا باقیم فصل کشمیر	بنمایم چه گونه شال کشمیر است

چیز پیدا میشود اینجا
در نزد شما یافت میشود اینجا

مانند نیست و نمیشود یافت

یافت نمیشود یافت

بناست و نمیشود یافت

لکن غرضم پندار از این است

فصل و اسید نامتها ما یوجد	بیورین بونک کبی بول نماز	بفرمائید اقای بنده بنشیند که نظر
فرجنا و شفا ملیح	گوردک ایودر	تماشا کردیم و دیدیم خوبست
لکن انابدی احسن منها	لکن بوندن اعلا سنی بر استرم	لیک ازین بهترینک میخواهم
احسن منها ما یوجد فی الدنیا	بودنک ایودناده بول نماز	بهتر ازین درجهها نیست
و الحاصل ما یلک هذه هات	باری بونی استم باشقسنی کتور	باری اینرا میخواهم دیگرش بیار
ما یوجد عندنا احسن منها	بزرده بوندن اعلا سنی یوق	ازین بهتر در نزد بنده نیست
مع السلامة فی امان الله	او غرل اولسون سلامتله	خوش آمدید بخدا سپردم
غیر المشتري	باشقه مشتری	خریدار دیگر
فصل و ایثنی تعضون	بیورین نه دکش جک سکن	بفرمائید چه میخواهید
سریع جوق طیب کنون لونا طرافه	بر کوزل بویالی ایو چوخه استریر	یک ماه خوشتر از آنکه خوشتر
مرحبا بکم استرحوا	پک ایویوین او تورین	بچشم بفرمائید بنشینید
فرج مثل هذا الجوخه ما فی	باقین بو چوخه کبی یوقدر	تماشا بکنید مانند این ماهوت نیست
ملیح لکن ما عجبتی لونها	کوزل لکن بویاسنی بکندم	خوبست اما رنگش را خوش نیامد
هذا غیر اللون انجبکم ام لا	بویاشقه بویرینیر میسکریا فیه	این دیگر فام میپسندید یا نه
نعم هذا طیب و مطلوبی	اوت بویودر و اسندیم بودر	آری این خوبست و مطلوب بنده است

کم زراع

چند کر میخواهید ایضا

این بازار که میبازار میخواهد ایضا

کم زراع بدکم	فج ارشون کر کدر سزه	چند کر شما را باید
تفصل قیمته با بوند هاشوف	بهاسنی کسم اندن صکره باقیم	قیمتش از کیم بعد از آن بیستم
ما فی تکلیف بینی و بینکم	ما بینم زده تکلیف یوقدر	در میان ما جدائی نیست
لما یصیر قل بکم زراعها	خیر اولما ز سوبله فج ارشنی	خیر نمیشود بگو کر کیم چند
الذی ترید جنابک	نه که و ره جکس کن و رین	هر چه میخواهید بدهید
ما یرید هذه المقالات	بولاقر دیاری استم	این سخن ها را نمینخواهد
بارج بعنا زراعها بخسین غرش	دون اللیش غر و شه صا ندیق	دیروز پنجاه غر و شرف و خیم
لکن کر ما لکم خمسة و اربعین غرش	لکن خاطر یکز ایچون سزه و قق بستم و ررم	لیک بجهت خاطر شما چهل و پنج غر میدهم
لا هذه الجوقه ما تسوی به الله	خیر بو چوخه دکن بوبه یاه	خیر این ماهوت این از رش ندارد
لا بخسین ولا باربعین	نه الی غر و شه نه ده قرقه	نه بجهل غر و ش و نه پنجاه
فکم تسوی عندکم	پس فیه دکن نظر یکزه	پس چند می ارز دینظر شما
قل انتم نتیجة الآخر	انصوف سن دی	سخن آخر را تو بگو
انا عرضت لجنابکم اعطوا انتم	بنده حضرت کز عرض ایتدم سز بیورین	بنده بسرا شما عرض کردم شما
نعرض لجنابک آخر الکلام	انصوفی لا قودی سوبلییم سزه	نهایت سخن بنده عرض کنم یا نه
کل زراع بثلثین غر و ش	هر ارشونی او تو ز غر و ش	هر کزی بسی غر و ش

ان نقول تنقص منها مصر ما ينقص	براره او ندن برك اكسلن	اگر كوفي يك دينار وكم شود بخريد
علي كيفكم تريدوا اشتروا	كيفن استر سكر صانقون الن	بكيشتا ميخواهد بخريد
مريدوا اشتروا زيدا لا اشتروا	استر سكر البت استر سكر المين	بخواهيد بخريد
ها ما ينقص منها مصر نرا ابا	هيج براره اكسلن معاوندن	ايا هيج يك دينار از او كم نميشود
لا بجا انكم تنقص	بوق سني جانك ايجون ضرر ليدر	ني بتوميري زيان كند
نخن ما نرضي بضرر كم	سبرك ضرر يكن بزقائل اولين	ما هم بزبان شما خوش نميشويم
طيب افضل عشرة زراع	يك ابو اون ارشون كسي بكا	خوب كز هر من بزر
علي راسي اعطني المقاض يا ولد	باشم اوسته اول صندى كاور	بر سر و چشم سپر قمي رايده بمن
حتى تفصل لا افندي	تا افندي ايجون چوخه كسيم	تا ماهوتر ايراي مپرز ابريم
الله يبارك لكم	الله مبارك ايليه	خدا مبارك كنند
الله يحفظكم	اللهه امانت اول سكر	خدا حافظ شما
كلها بكم غروش صارت	هيج هج غروش اولدي	هميش چند غروش شد
كلها يا سيدك عرش قلائين	هيج سى اقدم اونوز اونده	سى درده اقاى نيده
نصير ثلاث مائة غروش	او جيز غروش اولور	سه صد غروش ميكند
خذ هذه ثلاث مائة غروش	ال بوا و جيز غروش	بكي اين سه صد غروش

و خمسة

و خمسة كما حلواني لتلينكم	بوده بش غروش چار غكتره	اين هم شاگرد داني شاگردان
ملبوس العافية ان شاء الله	ان شاء الله صاغل ايله كيه سكر	بر لده كي پوشيدان شاء الله
تعالى يا صبي خذ هذه	كل اولان بو چوخه آله	بياي پس اين ماهوتر ابريم
الجوفه ودي مع الا	افندي ايله برابر كقور	ويا سكر كار ميرزا ببر
سلك الله	الله اعمار لديدك	بخدا سپرده
مع السلامة	سلامت ايله	بسلامت
ايضا في المكالمه المختلف	ينه مختلف اوله مكالمده	در سخن هاي مختلفه
يحيى مصطفى مع علي	علي مصطفى ايله بر رايه سويلر	مصطفى با علي سخن ميگويد
مرحبا مصطفى	مرحبا	مرحبا
اين كنتم في ذلك المدة	قده ايد يكن بو مدتده	در كجا بوديد در اين مدت
ذهبت الى الغرة لنجان الكمال	ديا غر بنده كدم كسب معرفت ايجون	در ديار غر رفتم كه كسب كنم
ان شاء الله كسبتموها	ان شاء الله كسب بيورديكز اوني	ان شاء الله تحصيل هنر فرموديد
نعم احسنها كسبنا	اوتان ايو سده كسب ايتيم	بلي بكي بهتر شر كسب كرديم
افيدونا من التي كسبتموها	كسب ايتي كن معرفت كن بزرده فائده	بنيشدين از هنر كه تحصيل كرد سوي
من جملة معرفتي التكم بالسنة	معرفت كن از جمله اوج لسان اوزر	هنر من تكلم كردم بزبان

از جمله

الثلاثة یعنی العربیة والفارسیة	سویک یعنی عربی و فارسی و ترکی	سه گانه است یعنی
والترکیة علی اصطلاح	دلیری و چیده چارشو	تازی و پارسی و ترکی
اهل السوق و معرفة فہم	اهلک اصطلاحی اوزر	بر اصطلاح اهل بازار
الکتب من الجملہ کا جہلستان	ودخی کا بلردن اکلم او	و هنر فہم دن کتابها
سعدی شیرازی و کتاب	جملہ دن کلستان شیخ سعدی	از جملہ کتاب کلستان شیخ سعدی
خولجہ حافظ شیرازی	و حافظ شیرازینک کتابی و منوی	شیرازی و ہم کتاب خواجه حافظ
و غیر ذلک من الکتب	و سائر کتابلردن و	و غیر اینہا و ضرب مثلها
و غرض ایضا ضرب الامثال و اشعار	ضرب مثل و ظریف شعر بلیرین	و از اشعار ظریفہ ہم میدانم
فی تلك اللغات و هكذا	بواوج لسانک و بلہ و حسینہ	درین سه زبان و ہجتین
نعم نصاب الملیحہ	مفید و کوزل نصیحتہ بلیرین	پندہای خوب میدانم
ان ترید و ان ذکر لکم	اگر استر سکن ذکر ایدہ لیم سیزہ	اگر میخواہید ذکر کنم در شما
قلیلا من المذکور لتستفیدوا	برازا و بلردن تا کہ مستفید	قدری از انہا تا سودمند شوید
فائدة التي تنفعك في الدنيا والآخرة	اولہ سکنی کی نیادہ کافائدہ و	سودیکہ مفید باشد در دنیا و آخرت
يقول علی	علی دیر	علی میگوید
ما شاء الله اتعرفون	ما شاء الله بلیر مسکن	ما شاء الله آیا میدانید

ایلم سینه که

تلك معارف الحمیدہ	بوقلمند و اولامعرفتلی	این قدر ہنر ہای ستودہ
یحاب المصطفی	مصطفی جواب و بریر	مصطفی پاسخ میدہد
نعم نعرف و احسنہا	اوت بلیر بز و پک اعلی سنیہ	آری میدانیم و بہتر بشناس
فضیلتہ از فیدنا من تلك	پس یورین او معرفتدن	میتانیم پس بفہمید ما را سود
الفائدة نرجوان نستفید منکم	بزی فائدہ لذکر امیدمز و از کہ	میتانید امید و ابریم کہ سودمند
علی راسی و العین ہند	باشم کوزوم او ستنہ	بر سر و چشم بندہ کانیک
اول نذکرک فی ضرب	ایلک ناس بپنک مستعمل	تختہ بہر ذکر کنیم ضرب مثلہای
الامثال المستعملین	اولان ضرب المثلری تلفظ لری	در میان مردمان مستعمل است
الناس علی تلفظہم	اوزرہ ذکر ایدہ لم	بر تلفظ ایشان
طیب و سخن سامع بہا	پک ایوپزہ او نز قول و بریر	خوبست و ما ہم بشنویم و را
قطعة فی ضرب الامثال	بوقطعہ ضرب مثالزل و ظریف	این قطعہ در ضرب مثلہا میگوید
ضروب الامثال فی العربیہ فقط	سادہ عربیہ اولان ضرب مثلالر	ضرب مثل در تازی و تنہا
الضرب مفتاح الفرج	صبر شاد لیک انختاریدر	صبر پیوستہ کلید در بسته
ولکل عسر یسر	بر چنین یوفکہ قولای اولیہ	مشکلی نیست کہ آسان شود
کل قصیر فتنہ	ہر قصہ بویلی فتنہ در	ہر قد کوتاہ شیطان است

كل طويل احمق	هر اوزون بوی شاشقین در	هر بلند قد بی خرد است
من لبح و لبح	کم عناد اید رسه کندین عناد و لبح	هر که کینه ورزد کینه ورزیده شود
ومن دف دف	کیم بر قاپون دو کراپوسی وکیلور	هر که در کس کوید در شر کوید شود
خير الناس من ينفع الناس	ناسك ايوسی خیر کو سترن	بهترین مردم خیر خواه مردم
نية المرء خير من عمله	کشیک نیتی فعلندن خیر لودر	نیت مرد بهتر از عملش
خير الغنى القنوع	ز نیکینک ان ايوسی قناعندر	بهترین مال داری خیر است
وشر الفقر الخضوع	و فقریک ان فناسی القافوقلق	و بدترین کدانی بسیار چالاقی
اذا جاء القدر عني البصر	قد رگلد بکنده کوز کور اولور	چو آمد قدر کور شد بصر
اسمع جفجه ولا رطنا	دکرمانک کورلدی شدیم اوفی	کوری صدای آسایش نوم وار بنیمیم
قصير من طويلة	اوزونچقدن بر قصه چقد	کوتاه کیت از بلندک
الضحك بلا سبب	سبب سیز کلامک	خنده بی سبب
يدل على قلة الادب	ادب سیز لیکه دلالت ایدر	دلیل بر بی ادبیت
ضرب الحبيب ذيب	دوستک روکشی طالتیدر	سنگ شاهد ماند
ذهب القلب الحسن من لجة نارک	القلوب کوبک قورقی نماز قلیا صقلید ایدر	دم سنگ بهتر بود از ریش مردی نماز
جواب الابله السكوت	شاشقینک جوابی سکوتدر	سزای ابله خاموشی است

الكلام بعد الطعام	اول کلام صکره طعام	اول خوردنی پس گفتنی
قدم الخرج قبل اللوج	کر مکدن اول چقمق	پیش از درون شدن برون شدن
التجاة في الصدق	قورنله دو غمیکده در	راستی رستکار است
كما ان الملاك في الكذب	نتکم هلاکت یالاند	چنانچه دروغ سبب کفتاری
غرم من قنع وذل من طمع	قانع عزیز درو طمعکار الحقدر	طمعکاری غرت در خرسند و ذلت در
الدرس حرف والتكرار الف	درس بر او قومنسی بیل	درس یک بار خواندن هزار بار
الدرس في الصغر كالنقش في الحجر	کوچکده اوفوق طاشک نقشی	درس در کودکی چون نگار در سنگ
الدرس في الكبر كالنقش في اللد	بیوکلده اوفوق چاموریک نقشی	درس در بزرگی چون نگار در خشت
الف محب قليل	بیک دوست آزد در	هزار دوست کم است
واحد عدو كثير	وبر دشمن چوق	ویک دشمن بسیار
من طلب وجد	کیم طلب اید رسه بولور	جوینده یا بنده
الطيبات للطيبين	کوزلتر کوزلتری بولور	خوبان خوبانز ایا بند
الخبثات للخبثين	کوتولر کوتولری بولور	بدان بدانرا جویند
لا تنثنى الا وقد ثلث	هر یکی الیه اوج اولور	هیچ دوئی نیست که سه نشود
كل شيء يرجع الى اصله	هر چیزی اصلنه رجوع ایدر	هر چیزی با اصل خود بر میگردد

كل كوسج ذوز كاوة	هر كوسه زكاوتلواولور	هر تنك ريش خردمند است
الجنس الى الجنس يميل	هر چشيد كندى چشيد يه ميل	كند هم جنس با هم جنس يراز
شتر الناس من يضتر الناس	ناسك فتاناسك ضرر فاستين	بدتر يرمدم طوب بدخواه مردم
الذى يقتل الكلب هو سبها	هر كم كوپكى اولدير رلاشنى اوچك	هر كه سك ميكشد او ميكند
قطعه ضروب الامثال		
فارسيد ضرب مثل	ضرب مثل در فارسي	
يلا اصل ما يصير اصل	ناكس آدم اولمز	نا اهل نكرد د اهل
ما توسع محبتين وقل واحد	ايكى محبت بر كوكلده صغمن	دو مهر اندر يكى دل جا نكرد
يفسد ملك واحد سلطانين	بر اولكده ايكى حاكم اصلاح بولمز	دو سلطان ملك را نقصان ببرد
ان تظفر مجردة الماش العزل	اكر هر دمك پلوي اغلى اولوسه	اكر ماش پلو چرب ميشود
اذا صار شوندر لجم الغيب	اكر پنجارت اولور	اكر چقند ركوشه ميشود
يصير العدو كالحبيب	دشمانك دوست اولور	دو شمنه هم دوست ميشود
قيمت الذهب يعرف الصرا	التونيك قيمتى صراف بلور	قدر زر در كرى شناسد
والمجوهر جوهرى	وجواهرليك قدرى جوهرى	قدر كوهر كوهرى
ما يعرف الحمار قدسك والنبأ	شكر ونباتك قيمتى ايشك بلس	خرچر دانند قيمت قد نبات
علق رأسه وسوقه فى الخنا	باشنده صمان طوبى اخرون غيرى	توبه كاه پر سرش در كنج ربات

مولى واندانده خرد دل اندر

اما لا تكن مع الفيلوان اجبا	يا فيلوانيله دوستك ايله	يا مكن با فيلوانان دوستى
فلا بد لك من تكبيل الابواب	يا اويك قابوئ بيوك ايله	يا نبا كن خانه در خورد و پيل
مادامة الدنيا فى الملاحظة	تا كه دنيا بيله اولدى روشى	تا زمانه در يوش است
احد لا يقول لىنى حافظة	كيسه ديمز كه اراخم اكشيد	كس نكويد كه دوغ من ترش است
قالوا للرأس هل انت سالم	باشه ديدلر كيفك ايو مى	بسر گفتند كه چاقى
قال ان يخلنى لسان الظالم	ديدى ظالم دليم براقرسه	گفت ستمكار زبان كز خمدم با
قطعه ضرب المثل فى التركية		
تركيد ضرب مثل اولان	ضرب مثل در زبان تركى	
القاوف كبير ولكن	قاوف بيوك اما	كلوته بزرگ است ولى
خالى عن الافندى	التنده افندى يوق	در زيرش آدمى نيست و بيل
واحد معوج واحد منجل	برى خم برى بيرو نشز	يكى كز ويكى بى بينى
الاول من الثانى افلج	برى برندن او غرسز	يك از يك بدتر چوبى
رأس الكبير وجعه كثير	باشى بيوك اغر بسى بيوك	سر بزرگ دردش بسيار
تقول الحلواء الحلوا	بال ديمك ايله	بجلوا كفتن دهن
لن تحلى الغم بها العلاوة	اغز طالتى اولمز	شيرين نميشود
لا تربط الحمار مطرح الحصا	آت يرينه اشك با غلمه	بجاي اسب خر مبنده

مولى واندانده خرد دل اندر

الف المفتوحة لا يفتح جوعان	أجق أغراج قالمر	دهن با زنی روزی نماند
من واحد دعاء من واحد كلا	کیمند دعا کیمند دوه سی	از یکی دعا و از یکی مال
العبد بلا خطاء ما يصير	قول کلاه سزا و لمز	افسان بی نسیان نشود
کل من يدخل الحمام يعرق	حمامه کیرن تر لر	هر که در حمامه رود خوی کند
الف كلام احكى واحد	بیک سوزی برسویله ده	از هزار یکی کو و ان
مفيد في مقامه	برای یوسویله	یکی را خوب و بجاکو
اول لتربيط الحمار	اشکی اول با غله طکونه	خر بسته را
شتم ثامن بالله الجبار	تکری به اصهار له	بجدا بسپر
المستعجل قوام يتعب	تیز کیدن تیز یوریلور	مستعجل در تعب است
اعمل ملج وارمی في البحر	ایک ایلده ده دکره آت	خوفی کن و در دریا انداز
ان لم يعرف الحمار يعرف الخافق	بالق بلز الیه خالق بیلر	کرماهی نداند رب ماهی داند
العقل في الرأس ما في السن	عقل یا شده دکل باشد در	عقل در سر نه در سال
بيضق اليوم احسن	بو کونکی عمر طه ایودر	یک تخم مرغ نقد امروزیه
من رجاجة البكرة	یارنکی طوق قدن	از ماکیان فریاد است
من يضحك كثيرا يلكي كثيرا	چوق کولن چوق اغلر	هر که بسیار خندد بسیار گریه

یکدانی با هم باضا

پیش رویشمان است
ایضا

الصياح

السياح يعرف كثيرا	چوق کزن چوق بیلر	بسیار کرد بسیار داند
ان ما بقت ما لنا بقينا	ما الیمر قالدی ایسه عرضی قالسون	که المان نماند ابرویمان نماند
الذي ياكل قليل ياكل كثيرا	ازین چوق بر چوق بین آیر	کم خور بسیار خور و بسیار کم خورد
ضرب المثل المشتركة بين العرب والفرس والترک داعی مضامینها واحد		
للفرح استفرح	کیمنه های های	در جانی خنده
وللعز استعزى	کیمنه وای وای	در جانی گریه
العروج بالدرج	ایاق ایاق نزد بانه جیفرلر	نزد بام پله پله
المطلوب بالاعی عینین	کور یک استد یکی یکی کوز	خاهش کورد و چشم بانور
انت چلبی وانا چلبی	سن چلبی بنده چلبی	تو میرزا من هم میرزا
العبد مخطی	قول کلاه کار در	خطا از بند است
والمولى عفو	وافندی با غشلیان	عفو از مولی و بخشش از اقا
خمر بلا شئ قاضی کما شرب	بداوه شربی قاضیده ایچر	شراب مفت قاضی هم خورد
الجش الى الجش يميل	هرچشید چشیدی استر	کبوتر یا کبوتر باز باز کند
لا تعطى للجنون ولا تؤخذ منه	دلیه نه آلهش نه ویرش	دیوانه را چه داد و ستد
من يطلب محبت بلا معيب	عیسز دوست استین	دوست بی عیب خواه

جش با جش بر و از نه

التي تبقى بلا حبيب	دوستش قالور	همیشه تنها
لعل عسر يسر	هر چنانکه بر قولای وار	هیچ مشکلی نیست که آسان نشود
الفائدة اخ والضرر	فانك ضريك قد اشيد	سود زیان با همت
الكفر والایمان لا یبقی معاً	كفر وایمان مشر بنشر قالن	مطاع کفر و دین بی مشتری
طائفة طالب الكفر وطائفة لا	بر بلوك بوقی بر بلوك آنی استرلر	کروهی این پسندید که روی
من خفر بئر الاخيه	قد اشته قونی قازان	هر که بجای کند بهر کسی
سبقت وقوعه فيه	اول کندي صكره باشقی	اول خودش دوم کسی
من لم يذق لم يعرف	طامنين بيلمز	حلوای تند نانای تا نخوری ندان
خائف من المعبود	اللهدن قورقان	هر که از خدا ترسد
لا يخاف من الموجود	مخاوقدن قورقز	از مردمان نترسد
الذي تفكر لا يندم	کندودوشن اغلماز	اول اندیشه و اندکهی گفتار
في كل جديد لذه وكل عتيق عنة	هر کی طانی دروهراسکی عزیز	در ناز و لذت نیست در کم عزت
مترجلك على قدم فراشك	يورغانكه كورة يا غنى اوزات	پا بقدر کلیت دراز کن
خير الامور اوسطها	هر بر شینك اورتاسی ایودر	در هر امری میانه است
قطعه فی بیان بعض مضامین اللطیفه و اشعار الظریفه بین الناس		

بوقطعه

بوقطعه ناسك بلینده متداولان بعض ابیات ظریفه و مضامین لطیفه یاننده		
ثلاثة يذهب الخزن	خرمنی دفع ایلین اوج اولکیل	چند از تراسه مفرج نمود گشته
الماء والحضن والوجه الحسن	بر کوز الماء آقار صوویشل	روان آب چمن سروروی زیبادان
كل من لم يعشق الوجه الحسن	کیم یلشیه زیبا حسنک قدیرنی	هر که را بر سر نباشد عشق بیار
قرب الرجل اليه والرسن	که اغیرنه هم اوسته بالانده بین	بهر او بالان و افساری بیار
طقت الباب حتى كل متنى	قبونی دو کدیمر تا که او موزوم یولدی	زدم در را که تا کتم کرج شد
فلما كل متنى كل متنى	او موزوم یولدی بنم ایله سویکه	در آن حالت بگفت در فرج شد
فقلت يا ابا اسمعيل صبرا	دیدم ای اسمعیل صبر ایله	که ای اسمعیل صبری نه بیاد
فقلت يا اسمعيل صبري	دیدم ای اسماعیل چاقوری	ایا اسماعیل گفتم داد فریاد
الناس على دين ملوكهم	هر کس کندی افندیك مذهبنده	هر که بر ملت مولای خود نیست
فواجبا كوني على الفضل ناقص	عجب اولسونکه فاضل عین جاهلدر	عجب یاد ازین دنیای باطل
ووا اسفا كم يدعي نقص فاضل	اسفا اولسونکه جاهل عین فاضلدر	که فاضل جاهل و جاهل چه فضل
امسبك يا نفس العادة بالوحدة	کوکل تنها لعه ایله قرار	دلاخو کن پشیمانی که
لان السلامة في الوحدة	که کثرتدن پس بلاق القار	که از تنها بلا خیر ذ
اسمع متى يسمع الاستماع	عاقیبن علامتی شودر که	نشان عقل و باشد که

علامه العقل ترك الاحتجاج	تنها فی اختیار ایلویه	با تنها نیا میرد
لا تحسد لمن انعم الله	صاحب نعمه حمت ایلویه غوغاؤ	با خدا داده کان ستیره مکن
لان نعمته لمن يريد يعطى	تکرید اوکا ^{عطی} و علام عزیز	که خدا داد را خدا داد است
من نقل اليك ينقل عنك	کیم سکا کتور کسند کتویر	هر که از کس بنواوردان تویرد
من جرب المجرب	مجرر کیم تجربه ایدر البت	هر که در تجربه مجرب کوشد
حلت بها الندامة	و ادینه ندامت دوشتر	بی شک لباس ندامت پوشد
وقد عز روحى بالقرآن اياك	جانم سنی کور شیه اراده اتمش	عزم دیدار تو دار جان بر لب آمد
فما الامر بالرجعة ام تجعلها قدرا	طوطا قیمة که مشق سونمی ^{طوطی} باز کرد دیار اید چیت فرما شما	
عدو عاقل خیر من محب الجاهل	عاقل دشمن ^{هول} دوستدن ایودر	دشمن دانا به از نادان دوست
من کتم سره بلغ مراده	سری صاقلین مرا منه ایرر	هر که رازش پنهان مرادش عیان
اطلب الجار قبل الدار	اول قومشی یلمی صکره او	نخست همسایه پس خانه
الرفیق قبل الطريق	اول ارقداش صکره یول	اول همپاه پس ازان راه
المرء مقول بما قتل	انسانه ایل اولور ^{اولور} راسه او نیله	ای کشته کرا کشتی که عاقبت ترا کش
ارحم حتى ترحم	رحم ایل که مرحوم اوله سین	رحم کن تا رحم کرده شوی
اسمع فاعلم واسكت فاسلم	ایشته بیل صوصده قائل اول	بشنو و بدان خوش و راضی شو

زرغبنا

زرغبنا تردد حبا	از کورش تا محبت زیاده اوله	دوری و دوستی
فقير بلا صبر كقندیل بلاريت	صبر فقیر زیت سز قندیل بنزر	کدای بی شکب چون جراح بی
وشاب بلا توبه کیت بلا حیط	و توبه سز کچ دیوار سز اوه بنزر	و جوان بی توبه چون خانه بی دیوار
كغذا الطير كان في يده طير	بالطيرك دو طاقی کبی دوروب ^{اللده} بالطير	البطیری وار طیر خون بدت
كسكر بالعود الصقصف	بیاض شکری سکود قرمز اغاجی ^{قلده} ایلده	مغز تبرزد بطیر خون شکست
شيخ ابيهم اربعين سنة	پلنه اولافوق سنلک قوجشئ	پیر چهل ساله کز من زیان
كان يقربه صبي اربعين يوم	فرق کونلک چوجوق ^{اولور} درس اوقور	طفل چهل روزه برود درس خان
حب الدنيا راس كل خطيئة	کناهلرک باشی دنیا نك محبتدر	سرکناهان دوستی جهان
فادفع عن نفسك طمع المضر	طمعك باشی کس اگر اکیید سن زیر	طمع اسر پیرمزد مبروی
فاشجع لان الطمع للوجه ^{وجه}	طمع کند یی انسانک زکی صاردر	طمع باشد که اردنک زردی
قل الشياكى لا تطلع الشوك	تیکجیه سوبله تیکن قویار میه	بکون بکون کون نکند
وان تطلع لا تطلع الشوك الطوي	اگر قویار رسه یا ش تیکن قویار میه	اگر میکند کون تر نکند
شيطان عجيبان	ایکی سنه زیاده سیله عجیبدر	دو چیز است که عجیب است
هما برد من	حقایق و ایکی یوز رنده صوقدر	بلکه از پنج سر تراست
شيخ ينصبى و	بری اختیار که کودک ایشنی ایشلی	یکی پیری که فعل اطفال پکند

بغیر از این غم نیست و مگر در این اوقات غم نبرد

کتابخانه مجلس واری

صبی یتیم	برده بر کوه که اختیار ایشی ایشلیه	یکی طفلی که افعال پیرها بکند
یا ذلحی للقول بدوا انتها	هر سوزیک باشی و نهایی وار	سخن را سر ستای خرد مند و ن
ولم یقل فی الوسط الاسف	بوا و رطه ده سوز سوزیانی سفیه	میاور سخن در میان سخن
فالعقل المدبر الموفق	پس عقل صاحبی سوز سوزیانی	خداوند هنک و تدبیر و خوش
ان لم یوجد صما فلیس ینطق	مجلس اهل ساکت کور نیجه	نگوید سخن تا نبیند خوش
لیس الا حد صاف المعارف حتی	جام ایچین صوفی صافی اوله	صوفی شوی صاف تا بر نکشد جا
کاس الشوف ولکتاب تدویر	جام اوله که شه پشکین اوله	بسیار سفر باید تا پنجه شود خاک
رأس الحکمة مخافة الله	حکمت با نگریدن قور فقدر	سر حکمت ترس از حلاست
ان تمر علی قبر العدو فلا تفرح	دشمن جنازه سینه کچر ایشین	ای دوست بر جیاده دشمن چه بکد ری
سیر علیک وما علیک	یقونده او کا کن سگاه کور	شادی مکن که این ماجری بر تو خواهد بود
باب فی النصائح و مقدماتها بویاب نصیحت و نصیحتک مقدمه سنک بیانده در		
بلا مؤآخذه جنا بکم من این	عیب اولسون سوز نه لی سکن	کو ستاخیست سر کار شما بگناید
نخن من بلاد العراق	بز عراق مال کندن این	ما از ملک عراق
من ای بلد من تلك الارض	او برین قنغی ملکند نسکن	از کجایان زمین هستید
من محروسة الحلة	محروسة حله دن	از حله جنتی ملة

هل هو

هل هو بلد کبیرا و صغیر	عجا او یوک ملکته بلخورد کوجکدر	ایا او شهر بزرگ است یا کوچک است
نعم اکبر من بلاد العراق کله	اوت بغداد دن غیری عراق ملکند نه	بلخورد از بغداد از همه ملکتهای
هل سافرت الی ملک العجم	عجا ایران سفر اینکرم	ایا بایران رفتید
نعم سافرت الی کم بلاد من هنا	اوت جرج ملکند نه کدم نا صنفان	بلخورد ام بلکه نا صنفان
نعم بلد کبیرا بصیر اکبر منها	اوت بیوکد داوندن بیوکد ملک	ای شهر بزرگست و بزرگتر
فی البلاد العجم ولا احسن منها	واوندن یو عجمه و دنیاده بولمن	و بهتر نه در عجم و نه در جهانیشو
لان فصول اربعها معتدلة	زیرا دورت فصلی معتدلدر	چونکه چار فصلش بر یک توا
بحیت قیل فی مدح اصفهان	حتی مدحند فارسیله	تا اینکه در مدحش بقا رسنی
بالفارسیة و مضمونها هذا	سویلمش و معناسی بودر که	شده و او اینست
اذا ما کان فی الدهر اصفهان	اگر چه اند اصفهان اولمیه دی	اگر چه اند اصفهان نبود
فاکان للخلاف الدهر هر	جهان یار دیمک جهان یوقایدی	جهان افروز اجهانی نبود
و طول هذا البلد ستة عا	و یو ملکک طولی التي ساعتدر	و درازی این شهر شش فرسنگ است
و عرضها ایضا ستة ساعات	و بصیخی التي ساعتدر	و پهنایش نیز شش فرسنگ است
فکلها بعد الضرب سنة و ثلثون	ضربد فکرمه بتون و تونز التي	پس از ضرب و شش فرسنگ است
قولوا نشوف کیف اهلها	سویلین بقا نضل اهل	بگویند بینم چه گونه است

هل هو بلد کبیرا و صغیر
عجا او یوک ملکته بلخورد کوجکدر
ایا او شهر بزرگ است یا کوچک است

خلقهم وطبیعتهم	اخلاق و طبیعتی و خوی	خلق و منش اهلش
خلق اهلها ملیح و ذوالفلسفه	خویر کوزل و فراست صاحبی	منش ایشان خوب و صاحبان
و صاحبین العلم و الکیاسة	و علم و عقل صاحبیدر	علم و فراست و دانش و خردند
و الفاطمهم بالتکلم الدریة	و دلری سویلکه فیصو درید	و زبان ایشان سرین و فصیح است
و خلافتهم بالمجالسة الظرفیة	و قوشتی اید خویر کوزلدر	و در مجالست خوش منشدند
الا انهم متصفین بالبحل الغنا	مکر زیاده سیله مجله متفرد در	مکر اینکه بسیار بخشد و بی
واهل القناعة حتی النهاية	و فی نهایت قناعت اهلدر	نهایت و بی پایان اهل قناعتند
حتى تراثت فی کتب التواریخ	حتى کتب تاریخند کوردمکه	چنانچه در بعضی از کتب تواریخ
بان کل من مکث فی الاصفها	هر کسبه فرق کون اصفها بد	دیدم که هر کسی چهل روز
باربعین یوما البتة یتصف بالبحل	مکث و اسکان انسه البتة	در اصفهان اسکان کند
و یکسب القناعة لاحالة	بحل و قناعت صفیلیم نصف اولو	البته بخیل و اهل قناعت خوا
س طلوع خبابکم من تلك البلاد	سنگ چقد بگن او مملکت کزین	بیرون آمدن شما از مکت
فی اتی تاریخ کان	فغنی تاریخده ایدی	خود تا درجه تاریخ بود
طلوعنا کان فی تاریخ الفو	چقد بغنی تاریخ هجرتدن	بیرون آمدن ما در تاریخ
واربع خمسين من الهجرة	یک ایکوز الی ورت سنده اید	یک هزار و صد و پنجاه سال

سنه

فاین

فاین کتم فی تلك المدة	پس قنده اید یکوز بوزمانه دك	پس در کجا بودید، درین مده
مدت اربعة سنين کثافي بغداد	دورت سنه یه قدر بغدادده اید	مقدار چهار سال در بغداد بودیم
و ستین کثافي حلب الشهبی	ایکی سنه ده حلبده اید یک	و دو سال در حلب بودیم
و ثلاثة سنين کثافي انطاو	اوج سنه ده انطاو لده اید یک	و سه سال هم در انطاو بودیم
و عام واحد کثافي الشام	و بریل شام شریفده اید یک	و یک سال شام شریف بودیم
و ستة اشهر کثافي الحجاز	الخی اید حجازده اید یک	و شش ماه در حجاز بودیم
و ستة اشهر کثافي مصر العاقلة	و التي اید مصرده اید یک	و شش ماه هم در مصر بودیم
قتلک عشرة کامله	پس بو تمام اون سنه	پس این ده سال تمام
انا خرجت من وطنی	که بن مملکتدن طشره چقد	از وطن خود بیرون آمدم
ماکان شغلکم فی تلك البلاد	ایشکن نر ایدی بو مملکتدرده	کار تان چه بود در این شهرها
کان اشتغالنا بالدرس	درسه مشغول اید یک	در درس خواندن مشغول بودیم
ای شئی قراتم من العلوم	علمردن نه او قود یک	از علمها چه علم خواندید
مهما امکن قرأنا من الصرف	اولدچه صدفدن بخوردن او قود	مهما امکن علم صرف خواندیم
و النحو و المنطق و المعانی	دخی براز منطق و معانیدن	و علم نحو و منطق و معانی
و من الحديث و التفسیر	و حدیث و تفسیردن او قود	و قدری از حدیث و تفسیر

والفقه و شئ من اصولها	وفقه و بر از اصول فقه او فقه	وفقه و بر از اصول فقه او فقه
هل رأيت من دواين الشعر	عجايب شعرك ديوانه طالع	عجايب شعرك ديوانه طالع
نعم من دواين العربية والفارسية	وت بعضي فارسي و عربي ديوانه	وت بعضي فارسي و عربي ديوانه
من دواين التي رأيتوها	او ديوانه كه مطالعه بيورد يك	او ديوانه كه مطالعه بيورد يك
من باب النصيحة واقربها	نصيحت بولد و نرم كي چو چو	نصيحت بولد و نرم كي چو چو
الاولاد و ابن احسن	دهنه فني دهايقين و مفيد	دهنه فني دهايقين و مفيد
ما فيكم احسن من كليات شيخ	حضرت شيخ سعديك كليات تدن	حضرت شيخ سعديك كليات تدن
سعدى البابا آخر من كليات	كليات كتابك اخوانه انفع	كليات كتابك اخوانه انفع
من حيث كلها النصيحة و ادب	زير اجمعي نصيحت و ادب و تربيت	زير اجمعي نصيحت و ادب و تربيت
افيدونا المستند منكم	افاده بيورين بزه تا كه مستفيد	افاده بيورين بزه تا كه مستفيد
سؤال القمان الحكيم	حضرت لقمانك صور ديكر	حضرت لقمانك صور ديكر
من تعلمت الادب قال من ماله	ادبي كيدنا و كند يكر بيور ديكر	ادبي كيدنا و كند يكر بيور ديكر
قالوا كيف قال كل ما	ديد يار نصل جواب بيور ديكر	ديد يار نصل جواب بيور ديكر
عجبتني من علمهم فتركتها	خوشنمديغ ايشليني ايشلديم	خوشنمديغ ايشليني ايشلديم
كان لاحد الوزر اولد الحق	وزر الريك بر يسي بر شاشقين	وزر الريك بر يسي بر شاشقين

فارسله الى معلم الادب عاقل	كودكي و ارايدى بر ادي خواجدي	كودكي و ارايدى بر ادي خواجدي
فلت عنده مدة و ما اترفيه	كه عاقل اوله بر زمان تعليم	كه عاقل اوله بر زمان تعليم
بعث المعلم واحدا عندا بيه	پدرينه خير كوندردى كه	پدرينه خير كوندردى كه
بانه ما صار عاقل و اجتنق	كه او غل و عاقل اولد بيه بنى ديكر	كه او غل و عاقل اولد بيه بنى ديكر
سياح بلاد كالطير بلا جناح	كمال سركرن قاده سز قوسه بكر	كمال سركرن قاده سز قوسه بكر
وعالم بلا عمل كالشجر بلا ثمر	عمل سز عالم ميوه سز آغاچه بكر	عمل سز عالم ميوه سز آغاچه بكر
وعابد بلا علم كيت بلا باب	وعلم سز صوفي قوسه سز او بكر	وعلم سز صوفي قوسه سز او بكر
والرجل بلا مرقه مرأة بلا ثقب	مروتنه آدم عورتد مرشك سز	مروتنه آدم عورتد مرشك سز
وزاهد مع الطمع قطع الطريق	وطمعلی عابد يول كسجيدر	وطمعلی عابد يول كسجيدر
والتلميذ بلا رغبة كعاشق	و غش سز چاغ مفلس عاشق بكر	و غش سز چاغ مفلس عاشق بكر
لا يليق للعالم ان يعفو بجملة	عالمه يقشمن كه حليله	عالمه يقشمن كه حليله
عن سفاهة الجاهل لان	جهلا لر دن عفو ايد لير زيرا	جهلا لر دن عفو ايد لير زيرا
خسارة من طرفين ينقص هبة	ايك طرف دن خسارة اولور	ايك طرف دن خسارة اولور
العالم و يتمكن جهل الجاهل	عالمك هيتي و ميرد جهللك	عالمك هيتي و ميرد جهللك
كل من لا ياكلوا خبز في حياته	كمنك كه بير لكند اتمق مزلر	كمنك كه بير لكند اتمق مزلر

ولا على المائتة رزق لا حتى يلقى	قليلة ونسفه ده رزق بر كسيه	جای نفس نماند و در نه سفره روزه كسي
القليل مع القليل قد يجمع كثير	از اذيله جوعه وارير	اندك اندك وانكهي سيبا
والقطرة على القطرة سيل كم	طامله طامله سيله وارير	قطره قطره بعد زان سيله
المخالبة والمصادمة مع الحسا	ارسلا ايله پنجه قوشق و قاييله	پنجه باشير و مشت باشمشير
ليست امن عمل العاقل	يو حرفا و ورق عاقلك ايشي كل	زدن كار خرد مندان نيست
المحب الذي لم يصل اليه اليد	بر دوست كه چوق نه لاييله انجى	دوستي را كه بعمرى بدست لايش
بمدة العجز لا يليق ايرائه بكلمة	اله كليس لا يوق كل بر سوزيله انجتمك	نشايد كه بيك دم بياز ايش
لا يصير المعرفة من المربي النفس	كندى نفسى بسليانك معرفت	از نفس و رهنر و تدبير نيابد
ومعلوم المعرفة لا يليق للربا	ومعنى اوليان ادمه رايلاق	و بهر اسرورى نشايد
من سماء الى الارض نشار	كوكد نير يغور و حمتدر	زمين را از آسمان باراشت
ومن الارض الى السماء غبار	و بردن كوكه توز و طير افكند	و اسمان را از زمين گرد و غبار
يا ولدى اوصيك ان لا تجالس	اي او غلوم كانصحا ايد ركه	اي فرزند پند ميدهم ترا كه با
مع ثلاثة اشخاص الاول	اوج كسيه ايله او تورو بقلية سين	طائفة منشين اول باقيد بلند ك
مع الطويل لانه حتى يحقك	ايك اوزون بويليله زير اساقين	اخو خويشند دوم باكونايد
والثاني مع القصير لانه فتنة	اولور سين ايكنجي قصه بويليله	كه در فتنه خوافند و سيم

والثالث مع المعيوب الذي ولد	زير افتنه در و مفتون اولور سين	با كسي كه معيوب از ماد خود مولد
من امه وهو صفر الشعر	او چنجي انان طوغمش معيوب	شده است مثل موى زرد و مش
وازرق العين والاعشى	اولا ادمه ايله و معيوب اولنار	از رق و كور و لك و مانند اينها
والابكم والاعرج فاحترز	بوندر در صاقل و ماوى كوز و كور	زينهاراى پسر زيرا
عنهم لان كل معيوب ملعون	طوپال ايراق اول زير اهر معيوب	هر معيوب بنفري خدا كفتار است
لان المجالسة مع هؤلاء الطائفة	زير اوجماعت ايله او تورو صو كى	چونكه نشستن با اين گروه نجاش
في النهاية الندامة كما جرت	زياده سيله پشمانا نلقندم	پشمانيت باز موره و سيدة است
مرفوق بيمو الدرس وحصل	علم قالين بيرا قريك يرت و علم	علم رسمي سر بسر قيل است و قال
والعمر مضى ولم تمل امالا	حال تحصيل ايله عمر كنجدى	نه از و كيفيتى حاصل نه حال كه
ولا ينفك القيص والعكس	و ماردينه نائل اولدليك	از عكس و نقيض و صرف
افعلل فاعنل افعللا	نه منطق و نه صرف هيچ بر سكا فاند	باب افعال و سودى نباشد
واعبد ربك حتى ياتيك اليقين	ربك عبادت ايله تا اجلدك بليجيدك	عباد كن پروردگار خود تا آدم مروت
تاريخ الكتاب بالتركية	كتابك تاريخى تركيه	تاريخ كتاب بنظم تركى
تعريض افصح الشعر المتقدمين والبلغ البلاء المتوخرين	المتوخرين خيخه شرقي	افندي
احسن الله اليه في الدار الابدى		

وقاری نام ممدوحی الانام اول صاحبانارک	
فضیلتله بودم ذاتی سزای اشتها را اولدی	
لغت فتنک بر او سلوب زیبا ایلدی ترتیب	
که استنساخ ایدن علم هنردن بهره دار اولدی	
آنی نخریرا ولان نخریرا یدر لوح قبول اوزره	
عجب بر نشخه در کیم بر کنار روز کار اولدی	
مسلم مدعا در استمز صفر او کبرا	
دبسم مقبول طبع هم صغار هم کار اولدی	
سطورتار عنبر بارینه کیم مبتلا اولمن	
مثال زلف بیجا پیچ شوخ شیوه کار اولدی	
خوشا الفاظ شوق انکیز کیم معنای رنگینی	
لطاقتله همان رشک آورلعل نکار اولدی	
دیدم تار یخنی ثروت که توقیر یله یاد اولسون	
وقارینک هله اوقی کتابی یاد کار اولدی	

۱۲۶۴

